

~~C7915~~

Uc 4864

DONUM
FRIDERICI WILHELMI IV.
REGIS AUGUSTISSIMI
DIE 15. SEPT. 1847.
—
EX BIBLIOTH. STEPH. MEJAN
COMITIS.

Biblioteka Jagiellońska

std:R0013397

Uc 4864

Ioachimi Pastorii
FLORVS POLONICVS
Seu
Polonicæ Historiæ
Epitome Nova.

LVGD. BATAVOR.
Apud Franciscum Hegerum. A.º 1641.

FLORI POLONICI
Seu
POLONICÆ HISTORIÆ
EPITOME NOVA
Authore
IOACHIMO PASTORIO.

Editio secunda
à mendis repurgata.

LVGD. BATAVOR.
Apud FRANC. HEGERVIVM,
ANN. MDC XLII.

vlls 631268

VIRTVTIS IVXTA

ET

STEMMATICIS

Ornamentis Illustri

PETRO DE LACHOVVCE

SIENIVTAE,

Cobelini, Plessoviae, Zdanorum &c.

DOMINO S.

NON mihi sollicite, ut arbitror, dicenda causa est, cur libellum hunc Tibi, Illustris Domine, dedicatum veniam. Historia gentis Polonæ est, cujus Te. proceribus pridem & Natalium & fortunæ tuæ splendor inseruit. Concinnata est à me, dum olim adolescentiæ Tuæ studiis admotus, id præcipue curæ habui, ut

* 3 à qui-

à quibus vitam hausisses, ab iisdem exempla vitæ virtutumque acciperes. Nimirum à Majoribus Tuis, quorum antiqua decora & res præclare gestas Tibi coram memorare aliquando solitus, nunc publico in literati orbis theatro, compendio traditas exhibeo. Leges hic subinde *Conarscios, Firlejios, Sborovios*, quorum omnium sanguis es. Et Paterni nominis plura haberes monumenta, si Russorum rebus dicendis idonea se ingenia applicuissent. Sed infeliciores hic illi Polonis, quibus in Majorum regredientibus tempora, saltem aliquot seculorum ratio utcumque constat. Nam antiquiora itidem vetustas rapuit, à nullo indigenarum, ob communem Septentrioni olim literarum incuriam, transmissa ad posteritatem. Nec exteris memorantur, nisi neglectim & fere tantum, cum inde suorum gloriæ lumi-

luminis aliquid scenerari conantur. Sed & talia è monumentis illorum eruere non indecori laboris fuerit, & tentarunt quidam non pænitendo successu: majora tamen præstituri, si vel libros vel subsidia alia habuissent, quæ nunc, aucta literarum luce, nonnullis suppetunt. Nec ego ab his omnibus satis paratus mihi videor, & si essem, juxta tamen ad id negotium longo opus fuerit otio, quod nunc equidem aliis studiis vacanti nimis exiguum suppetit. Majoris tamen imposturum potiundi spe sustentor, quæ si non fallit, conquirendis deinceps cæteris, quæ nostræ ætati propiora ad complementum hujus operis defunt, diligentius incumbam, parique, si valetudo & judicia meliorum voto responderint, conatu prosequar. Tu interim, Illustris Domine, ista à me accipe, si minus genio suo severioribus aliis placere
* 4 meren-

merentia, Tibi tamen, ut spero,
placitura, vel ob Authorem, ejus-
que pronissimum in gloriam Polo-
norum & Tuam affectum. Vale.
*Scrib. Lugd. Batav. incunte anno
mill. sexcentesimo quadagesimo
primo, quem cœptis Tuis auspi-
catissimum precor*

T I B I

Addictissimus

IOACHIMVS PAST.

M. D.

I N

FLORVM POLONICVM,

Eruditissimi & disertissimi Viri.

IOACHIMI PASTORII.

Med. Doct.

S Lævica dum primis, Pastori, ducis ab annis,
Et Lechi cineres exuviasque tui;
Et Craci imperium, magni incanabula Regis,
Tanta sub Arctoi fidere nata poli;
Tot formidatos, Bellonæ fulmina, Reges,
Nomina tot, nostris non temeranda modis;
Externum nil Roma legit. Sesepectat in illis,
Eloquiumque operis, materiemque sui.
Hactenus & solos tantum mirata Quirites,
Fassa sibi est populum se reperisse parem.
Et pariter te resque stupet; dumque omnia landat,
Omnia Romanae sunt, ait, ista manus.

MARCVS ZVERIUS BOXH.

* 5

PRO-

PROOEMIUM.

POLONORVM natio, vetustissimis seculis communi Sarmatarum sub nomine cognita, postquam ab immensa horum & non capiente se amplius turba discessit, magis etiam, quam antea, fortitudine Martiisque operibus enituit. Formidata semper vicinis remotisque populis, multis etiam sat diu dominata, à nullo, nec Romano quoque, qui Orbi quondam imperare gloriabatur, subacta. Quin & ipsi huic, ut expressis virtutum vestigiis, sic quadam imprimis Genii similitudine comparari merita. Quem à primo ortu, ad bella, & res gerendas ita unice compositum habuit, ut, exemplo veteris Romæ, literato etiam otio nonnisi serius assuescere potuerit. Vnde factum, ut, quemadmodum triumphos alienos, & que
hos

PROOEMIUM.

hos comitari solebat, externam scriptionem industriam, felicibus semper armis arcuit: ita ipsa artium diu negligens & experts, res Majorum & suas nonnisi memoria ac narratione familiaris sciret traderetve; externis vero gentibus victoriis potius & irruptionibus, quam libris innotesceret. Equidem ante Jagellonem paucissimos hic literis eruditos novimus: certe unum tantum, qui facta suorum posteritati tradere aggressus sit, Vincentium Cadlubcum; Virum ob antiquitatem, laboremque à nullo ante tentatum, venerabilem, quanquam alioqui Romane sacundia cultu, seculi sui vitio, minus nitescentem. Sed post Jagellonem, institutamque ab hoc Cracovia disciplinarum officinam, subit major animorum cultura, adeoque cum renascentium passim literarum luce crevit, ut & superiori seculo hac terra tulerit, & nostro etiamnum ferat ingenia, eruditione, imprimis florida illa, & vita re-
* 6 busque

PROOEMIUM.

busque agendis aptiore, ad miraculum usque culta. Nec paucos etiam, qui res patrias decoris laboribus componerent illustrarent, etas hac posterior profudit. Præter ceteros, quos silentio hic veneror, Martinum Cromerum, Varmiensem Antislitem dedit, virum ut loco illustrem, ita nulli historicorum seculi sui secundum, sive peritiam rerum, sive elegantiam Romani sermonis spectes. Quam utramque clare ostendunt annales ejus, magna industria elaboratum & perpetua laude dignissimum opus.

Enimvero quia & extat jam rarius, & diffusa orationis profluentia grandius est, quam ut ab omnibus parari vel legi possit; incescit & aliis ante me, & mihi post illos studium, contrahendi, quæ ille operosus diduxit, in compendium, simulque eadem brevitate, quæ post illum in Polonia acta essent, attextendi. Eam ego operam ante quadriennium, cum forte

PROOEMIUM.

forte à lectione melioris avi scriptorum recentior essem, aggressus, ad exitum Sigismundi Augusti, qui ultimus Jagellonidum masculorum fuit, deduxi: magis tamen id, quicquid esset, privato quorundam usui, quam luci publicæ destinans. Quam revereri ego, ut par est, semper solitus sum, & ut sustinere queat hoc, quod jam reverentia custodiam effringit, maxime metuo. Nimisne formidolosum me ingenium aut tenuitatis conscientia faciat, nescio: sed multos profecto fore censores, multa & hic jam nunc video censuris opportuna: nec temere forsitan repertura veniam apud inhumaniores, & quibus aliena sugillare volupe est. Multis non placebit ipsa, qua maxime placere volui, brevitatis; quod desiderium alicubi legentis non explebit. Sed forsitan idem, si fuisset prolixior, brevior me voluisset. Ita enim plerumque præsentia in fastidio: quæ desideramus, in laude sunt: nec facile quid

PRO O E M I V M.

quid mediocre, utut sit, videtur omnibus. Plures, opinor, brevitatem non culpabunt, sed vellent se junctam à vitiis suis: obscuritate nempe, & incondita ex re una in aliam desultatione. Obscuritatis accusatoribus, quod opponam, non habeo, præter difficultatem rei, maximis etiam ingenis agnitam. Rarissimis profecto datum, nullo perspicuitatis damno, paucis verbis multa complecti posse. Nec pictor facile parva in tabula homines sexcentos aque expressos & cuiusvis oculo obvios dederit, quam si singulis tabulis singulos depingat. Et quis credat nuce inclusum Magni Homeri opus, aque facile legi fuisse, quam aliquot arborum corticibus descriptum? Iam compagem scripti, si alicubi solutior videbitur, argumenti iidem ratio merito defendet. Si Flori aliorumque exemplo, per bella tantum vel seditiones domesticas voluissem decurrere, rem unam uno capite tradidisset, fuissetque sine salebris

oratio.

PRO O E M I V M.

oratio. Nunc quia Regum vitam factaque omnia, certe sciri digniora, memorare decreveram, in eadem sæpe pagina de nuptiis & funeribus, de comitiis pugnisque agendum, trajiciendusque subinde à Vistula ad Tanaim, à Smolensco Cracoviam stylus fuit. Genus dicendi, quod secutus sum, non excusabo hic multis: frustra enim fecero. qui scio, suum cuique & esse & placere; & prout quodque ex alienis ad suum accesserit, ita aestimari. Castitatis quidem Romane, quantum potuit, ratio habita est. Sicubi asperiusculum quid, aut insolens occurreret, damnari non prius velim, quam Florum, atque imprimis laudatissimum historicorum Tacitum consulueris. Qui noviter tum mihi & cum cura lectus, sua subinde aliqua etiam non querenti adpersit. Quod publice hic profiteor, ne me aliena pro meis venditare credas, aut proctacius aliqua carpas tanquam mea.

Ceterum Latinis auribus ut tanto ma-

PROOEMIUM.

gis me attemperarem, placuit etiam nomina quaedam Polonica nonnihil ad mollitiem Romanam desistere. Quod quia Cromero quoque non raro factitatum, exemplo hujus laudari, saltem excusari merebitur. Sed præter cætera, laceſſent hic, niſi fallor, unguis cenſorios ſententiæ, quibus ſcriptum hoc alicubi intertextum cernitur. Alia frigidiuscula, alia & loco alieniore inſertæ videbuntur. Nec mihi ſane omnes placent, jugulaſſemque nonnullas, niſi familiares, quibus minus diſplicuerant, interceſſiſſent. Qui iidem, ut meam in aliis etiam ſeveritatem reſtringerent, in antiquorum recentiorumque quibuſdam, laudatis alioquin; ſcriptis, nonnulla reperiri aiebant, rigidioribus judiciis minus ſatisfactura, niſi prævalida eorum, qui ſcripſiſſent, autoritas, cenſores timidus, & cenſendorum vel vitia faceret honeſta. Præterea in magnis plerorumque operibus commodior quibuſcunque ſententiis vel

locus

PROOEMIUM.

locus vel latebra datur: cum poſſiſſimum ſermones aliorum identidem referant, qui gemmas ejuſmodi promiſſime recipiunt, iſdemque lucis & dant & debent non parum. Nobis in arcto magis labor ſuit, & ſi quæ ingenii imbecillitas commiſit notari digna, ea in proſatulo & ad cujuſvis oculi ictum libelli exilitas exponit. Concionem vix unam inſerere permiſi mihi; nec alia, quæ cæteris contingere, habere licuit adimicula, quibus ſe erigeret ſtylus. Quo majori jure, mihi, qui laudem ex his non aſſecto, veniam ſaltem deberi cenſeo. Parvum tu iſtud, quantumcunque eſt, libere licet pronuncies. Tale enim etiam Autori videtur. Nec diſverſum de hoc credere te jubeat libelli ſrons, præclaro floridiſſimi hiſtoricorum nomine ſuperba. Nulla enim æquanda gloriæ ſpe, ſed ſolam ob brevitatſ ſimilitudinem, quæ alios quoque ad idem faciendum induxit, titulus hic præſcriptus eſt. De fide hiſtoriæ, quam

PROOEMIUM.

quam alii autores in frontispiciis librorum praestruere sibi conantur, minus mihi laborandum existimo: qui & ingenio, ut sciunt omnes, qui me norunt, uitaque instituto, à studiis partium alienissimus sum: & hic cum religiose aliorum, quibus fides habetur, vestigia presserim, illorum autoritate, adversus falsi suspensionem, tutus, opinor, ero, certe esse mereor. Vale.

THVA-

THVANVS

LIB. LVI. Histor.

Vltra Vistulam, qui limes est Germania Orientem versus, late jacent Sarmatia, Europa a prima, deinde Asiatica, ad Septentrionem porrecta, qua Tanai fluvio & Maotide palude discriminantur. In Europa a Poloniae regnum situm est, quod etiam citra Vistulam, versus occasum ad Oderam seu Viadrum usque protenditur, & Pomeraniam ac Prussiam, amplissimas Polonicae ditionis beneficiarias provincias (quanquam & easdem Imperium Germanicum sibi vindicat,) Poloniam denique proprie dictam, à qua toti regno nomen, inter Vistulam & Oderam amplectitur. Totum igitur regnum ab Odera ad Vistulam & à Vistula ad Borysthenem, hodie Niepe-

Nieperum dictum, à Pontu Euxino ad mare Balticum, ab extremis Lithuanorum finibus ad Moscorum & Suecorum usque limites extenditur.

In Europæ Sarmatiæ spatio maxima ac frequentissima regiones moribus ac lingua differentes, Polonia, Prussia, Masovia, Samogitia, Livonia, Lithuania, Volhinia, Podolia, in unum fortissimum regni corpus coaluerunt. Polonia, cui à Pole nomen, quod vocabulum planitiem & venationem sonat, eo quod plana majori ex parte provinciæ & venationibus exercendis opportuna sit, in Majorem & Minorem dividitur, & ab occasu Oderam habet, & trans Oderam, Germaniam omnium Europæ provinciarum maximam: à meridie Pannonias: ab ortu Lithuaniam respicit. Regio ferax, oppidis ac vicis & castellis frequens, fluviiis crebris irrigua, & adhuc generosa nobilitate abundans; quæ armorum curam fere cum literis conjungit. Itaque & regio

gionum visendarum gratia, Nobiles ac primores Adolescentes crebro Latres paternos deserunt, & magnam secum Doctrina copiam & optimarum rerum usum non mediocrem, ex peregrinationibus collectum, domum referunt. Slavica Lingua utuntur, ut & in Germania Boëmi, Silesii & Moravi; à Slavis è Roxolania populis profecta, qui circa Attilæ, Hunnorum Regis, tempora, vacuas Vandalorum sedes occupasse, & in interiorem Germaniam victricia arma intulisse memorantur. Ab iis, ut genus, sic lingua propagata, hodie quam latissime per Septentrionem & Orientem patet: eaque fere, præter eos, quos dixi, Vindæ, Baltico mari vicina gentes, Pomerani, Lusatii, Roxolani, Moscvi, quorum non solum in Europa, sed etiam in Asia latissimum est Imperium, Circassii etiam Quinquemontani ad Pontum habitantes, Rasciani, Masii

Mæssi, Serviani, Bulgari, Bosnenses
in Illyrico, Dalmate, Istri, Carnio-
lani ac denique Carinthii utuntur.

Sabellicus Ennead. 8. lib. 2.

Slavos, prohibent, à Cimmerico
Bosphoro, è Sarmatia & Russia bipar-
tito egressos. Partem unam ad dex-
tram deflexisse Septentrionem ver-
sus, scissamque in duos populos Bohe-
mos & Polonos, cum hos Lechus, illos
Cechus fratres ducerent. Alteram
transmisso Istro, secundum Savum am-
nem, ad Dalmatiam usque, sedes te-
nuisse, nihil mutato nomine. Occupa-
runt autem relictas à Vandalis sedes
Hispaniam petentibus.

Primus

Pincipum Regumque Polono-
rum series.

Lechus.	pag. 1	Boleslaus Audax.	36
Palatini XII.	3	Vladislaus Herman-	
Cracus.	4	nus.	44
Lechus II.	6	Boleslaus III.	
Venda Virgo.	7	al. Crivousti.	49
XII. Palatini.	8	Vladislaus I.	
Premislus seu Le-		Ethnarcha.	59
scus I.	9	Boleslaus Ciri-	
Lescus II.	10	spus.	63
Lescus III.	12	Miecislavus Senex.	67
Popielus Major.	13	Casimirus Ethnar-	
Popielus Junior.	14	cha, quem quidam	
Piaftus.	17	Iustu appellat.	68.
Lescus IV.	21	Lescus Albus.	72
Ziemomiflus.	22	Miecislavus Senex	
Miecislavus primus		iterum.	73-74
Christianus Prin-		Vladislaus Lasco-	
ceps.	23	nogus.	76
Boleslaus Chrobri		Lescus Albus ite-	
primus Rex.	26	rum.	76
Miecislavus II.	31	Boleslaus Pudi-	
Casimirus I.	32	cus.	79
		Lescus	

Lescus Niger. 86	Casimirus Ma-
Premisus, qui pri-	gnus. 110
mus post Bolef-	Ludovicus Vnga-
laum Audacem,	rus. 116
(in quem vibrata	Vladislaus Iagello-
Pontificis R. ex-	124
communicatio	Vladislaus III. 136
diu ad successo-	Casimirus III. 145
res etiam se ex-	Ioh. Albertus. 160
porrexit,) Regi-	Alexander. 169
um nomen Re-	Sigismundus I. 175
sumpsit. 92	Sigismundus Augu-
Vladislaus Locti-	stus, ex masculis
cus. 94	Iagellonidis ulti-
Venceslaus. 96	mus, & hujus o-
Vladislaus Locti-	pusculi coronis,
cus iterum. 98	195.

LIBER I.

CAP. I.

DE LECHO.

ANNO CHRISTI. IOL.

Lechus primus Princeps. Quis status tum principum. mores Polona gentis. Gnesna condita. gentium Septentrionalium migrationes.

PRIMVS Polonæ Reipubl. conditor ac Princeps Lechus fuit. Cujus ut patria ambigua, (quippe quem indigenam alii, alii è Sclavoniâ Dalmatiâve advenam existimant:) ita virtus non alio certiore argumento innotuit, quam quòd ductum ejus sequi, audireque imperium in vasor novæ terræ Populus voluit. Erat tum sine lege Principis potestas, nisi quam ei vel natura poneret, vel genius populi superba imperia facillime aspernantis. Nec

A pro-

proprius ex agris ille, sed annuo sustentabatur proventu subditorum, securius quoque sic parentium Principi, qui sine ipsis vivere non posset. Nummus etiam hactenus in Poloniâ incognitus erat. Oppida rara. Lechus quæ repperit, munivit, & ad nova struenda animum adjecit. Prima operum ejus Gnesna hodieque extat, regia quondam principis, nunc primi Antistitis sedes. Quam molienti animum vel dedit vel auxit nidus regnatricis aviû Aquilæ; felix nascentis Imperii omen. A nido nomen adepta civitas est; avis insignis regni mansit. Bella quin aliqua gesserit Lechus, extra dubium est, aut certe perquam felicem fuisse oportuit, cui novæ terræ occupatio nullo sanguine constiterit. Quamquam magnam ejus partem desolatam offendisse verisimile est, desertamque præfiscis cultoribus Vandalis. Incidit enim Lechi atas in ea tempora quibus Vandali Galliam, Hispaniam, & Africam, Gothi Italianam inundaverunt; eunte tum Româ in præceps, danteque exitio suo variis Imperiis initia nascendi.

C A P.

C A P. II.

DE PALATINIS XII.

*Aristocrata instituta similis Decemvir.
Rom. Leges tum condita, non scripte.
Palatinorum ambitio & discordia.
Finitimorum machinationes.*

Nondum formam constantem aut certum veluti vultum duxerat Polonorum Respublica. Facilis mutationi fuit, cum vel Lechus nullam sobolem aut non capacem sceptri reliquisset, vel populus libertatis pertinax uni in omnes dare nollet imperium. Visum ergo est duodecim primarios viros deligere, munia Reipublicæ communi consilio exequenturos: qui tum vernaculo nomine VVojevodæ, id est belli duces dicti, hodie Latinè loquentibus Palatini vocantur. Ac hic magistratus & numero, & factis & sine denique haud multum ab similis Decemviratui Romanorum est. Nam utrorumque & brevis potestas, & laudabilius initium, quam finis fuit. Præterea, ut illi Romanam, ita Poloniam Rempubl. isti legibus certis devinxerunt. Quæ tum rudi adhuc seculo

A 2

sim-

simplices fuerunt, & quia literarum cultura aberat, non tabulis sed mentibus inscriptę solis in moribus observantium legebantur. Plurimum his institutis ornaverant Rempubliam Palatini; sed hanc iidem mox gravissimę afflixere. Corrupti enim ambitione discordes agere ac raptare inter se Imperium ceperunt. Quod idem sic domi agrum non omiserunt mox infestare finitimę gentes, jam pridem, ut fit, surgentem in viciniã novam potentiam malę ferentes.

C A P. III.

D E C R A C O.

AD ANN. CHRISTI. IOCC.

Cracus invito suscipit Principatum. susceptum pacat. Cracoviam condit. Draconem tollit. Sepulchrum illius.

Laborante ita externis civilibusque bellis Poloniã, publicę rei intererat ab uno rursus omnia regi. Aptissimus ad id Cracus videbatur, vir opulentus, Vistulę fluminis accola. sed is agrę persuaderi potuit, ut susciperet onus, per
se ar-

se arduum mala tum publica aggravaverant. Vicit tamen recusantis modestiam pertinacia deferentium. Ille turbatum imperium pacare aggressus hostes partim fœderibus, partim vi mitigavit. Domi ambitionem & si quę alia supererant discordiarum civilium semina sustulit, ac ut porro compositiis cuncta agerentur, passim per provinciam disceptatores privatarum litium constituit. Inde novam ad Vistulę ripam excitat urbem, quam de suo dictam nomine Cracoviam, relictã Gnesnã, regni caput dedicat. Arcem imponit monti Vavelo, qui hinc Vistulę præterfluenti, inde subjctę urbi imminet. Ad ejus radices suspensum rupibus antrum hodieque conspicitur, quod Draco immane monstrum, & magna circumjectorum locorum calamitas dicitur habitasse. Quem Cracus objectã corporum pice ac sulphure effertorum escã consecit. Moriens in Lassotino montē ultra Vistulam è conspectu Civitatis sito sepeliri voluit, sublato in collis speciem tumulo, qui hodie etiamnum extans, urbi nobilissimę memoriã conditoris sui renovat conservatque.

DE LECHO II.

Parricidium Lechi. ejusdemque poena exilium.

CRACUS duos filios reliquerat. Quorum minor natu Lechus imperium, quod Craco fratri jure atatis primo debebatur, rapere maluit, quam expectare. Valuitque in tantum ambitio, ut regnandi causa nec parricidii scelus admittere dubitaret. Eductum enim in sylvas specie venandi fratrem obruncavit. Mox ut à se suspicionem cadis amoliretur, eundem quasi casu vel fato mortuum multo luctu & accuratissimo exequiarum honore prosequutus est. Sed nempe vindex scelerum Deus non permittit diu latere flagitia, aut fructu eorum gaudere auctores. Enotuit Lechi facinus, ac missus in exilium est parricida. Sat grande supplicium ferre videbatur, si eo careret, ob quod parricidii reus esse non timuisset.

DE VENDA VIRGINE.

AD ANN. CHRISTI. MDCCL.

Venda Princeps electa. matrimonium respuit. Ritigeri proci conatus. mors. Venda vitrix se Diis Manibus devovet.

EX sobole Craci Venda supererat ingens animi virgo & supra sexum suum prudens. Inde post infaustos fratrum casus digna Polonis visa est, cui sceptrum paternum daretur. Et hac veluti dote destinabatur conjugio, per quod Poloni principem & ex eo prolem acciperent, ne porro successor in dubio foret. Sed Venda princeps esse, quam principis uxor maluit. Ambiebat eam Ritigerus è vicinâ Germaniâ Princeps, & speratus à pulcherrima virgine conjugium, quod precibus impetrare non poterat, manu capere decrevit. Progressus ad fines Polonorum cum exercitu hostilia minabatur, sic tamen, ut in hoste amantis animum retineret. Processit obviam cum expeditis suorum copiis Vir-

go, omnia mutua ostentans præter amorem. Dum legationibus morantur bellum, pudor incescit Ritigeri comitibus pugnare contra castissimam Virginem pro Principis sui libidine. Ergo abitum moliantur. Dux ipse amore Virginis, simul irriti conatus pudore vecors, infelicem sibi manū infert. Venda triumphans Cracoviam ingreditur, nec contenta vicimas alias obtulisse, se ipsam Diis Manibus devotam in Vistulam præcipitat, nobili contemptu vitæ, si tam digniori causæ impensa esset, quam cæco impetu erroreque superstizioso videtur projecta.

CAP. VI.

DE XII. PALATINIS,
& PREMISLO.

Palatini iterum regnant. Premisli fabrica ejusdem electio in Principem.

VAndæ castitas Polonis gloriosior quàm utilior fuit. Tota enim cum illa stirps regnatix, de quâ sola jam supererat, intercidit: Revolutaque est Imperii moles in Palatinos. Sed favit
fortu-

fortuna Polonis, ut cognitus recenti periculo Magistratus, antequam tempore corrumperetur, desineret. Infestabant tum Poloniam Pannonæ & Moravi, diu impunè, donec à Premislo aurifabro inusitatâ rudi illi seculo arte multarentur. Fabrefactas ex corticibus arborum, & felle vel lithargyro illitas galeas ad oram sylvæ in arbutis truncisque, castra hostium contrâ, clam noctu suspenderat. Sole oriente splendor galearum, exercitûs specie oculis eminus spectantium illudens, excivit quosdam hostium, qui prioribus successibus feroces tanquam ad expositam prædam accurrerunt. Venientes cum galeas non repperissent (eas enim Poloni interim amoverant) fugâ elapsum ctedunt hostem & ad persequendum se parant. Sequutos in interiora sylvæ de repente ex insidiis circumveniunt Poloni cæduntque: mox armis eorum indutis castra quoque hostium invadunt. Machinatorem tam felicis doli Premislum admirati Poloni Principem fecere. Regere debere visus est Respublicam, quam servaverat.

CAPT VII.
DE LESCO II.AB ANNO MDCLX. AD
ANNVM MDCCIV.*Certamen equestre de Principatu. Dolus
Lesci. infelix auctori, alterius Lesci ele-
ctio. & mores.*

SEd Premissus seu Lescus iste orbis
decessit. Inde nova de Principatu
contentio orta est. In quâ cum cæ-
tera discordarent, eò consensere voces
omnium, ut fortunæ permitteretur ele-
ctio. Selectis equis versicoloribus procur-
reretur ad metam, qui primus pervenisset,
Princeps foret. Sed repertus est ex com-
petitoribus, qui fortunæ arbitrio dolum
interponeret. Is campi, in quo certandum
erat, arenas tribulis ferreis clam noctu
impedit, relicto sibi tramite integro, e-
quoque etiam in casum soleis ferreis mu-
nito. Effusus in cursum omnibus lapsan-
tes cæteri vel tardati facillè victoriam im-
postori reliquere. Iamque ad strepi ece-
ptum erat ut victori, ut Principi, cum
paulo post fraudis compertus pro princi-
patus supplicium subit. Forte autem cum
cæteri

cæteri equites decurrerent, vir quidam
tenuissimæ sortis idem stadium pedes,
non sine risu astantium ingressus fuerat,
metamque etiam post ipsum doli stru-
ctorem tetigerat primus. quòd scilicet
antequam alii adessent, cum sodale ludi-
cro cursu certamini velut præludere, quâ
currendum esset non sine pedum vulnere
didicisset. Illum postea fato sibi ostensum
rati Poloni, quanquam pauperem & nec
unius equi Dominum principatu dona-
runt. Quem ille, dubites majorene felici-
tate acceperit, an industriâ administrarit.
Stimulabat animum ipsa ignobilitas, ut
quod stirpi deerat, virtute suppleret. Ani-
mum fortem in hostes, in suos beneficium
ostendit, habitum vero privati & mode-
stiam mutatâ etiam fortunâ retinuit, ac
ne exueret, pannos, quibus ante Principa-
tum usus erat, subinde contemplabatur,
sobriæ insuper vitæ inprimis studiosus,
ebrietatisque osor acerrimus. Quasi sciret,
magnis honoribus tentare fortunam
mortalium mores, cautè egit, ne impat
inveniretur.

DE LESCO III.

AB ANNO IOCCCIV. AD ANNUM
IOCCCX.

*Lesci bella cum finitimis. pax cum Carolo
magno. filiis ejus Provincia distributa.*

GLoriosam Lesci vitam similis mors
sequuta est. Fertur enim in prælio
contra Carolum Magnum Sclavis
Hunnisque opem ferens occubuisse. Sed
mox in successore filio virtus mortui pa-
tris resplenduit. Aspernatæ novitatem
ejus finitimæ gentes assiduis bellis exer-
cebant arma fortissimi juvenis, incita-
bantque ostendere, parum interesse vir-
tutis, quos numeret majores. Atque
istos quidem hostes felicissimè ultus est,
provinciis etiam quibusdam patrio reg-
no adjectis. Cum Carolo M. missis mu-
neribus pacem pepigit. Satis speciosum
fuit Lescio, à magno illo Occidentis do-
minatore non victum esse. Filios habuit
complures, quorum unus è legitimâ
conjugè Popielus in spem regni educa-
tus: reliquis impari Venere natis, Mar-
chia, Pomerania, Cassubia iisque confi-
nes

nes Provinciæ distributæ sunt, hoc auto-
ramento, ut Popielo hæreditatem suam
integram relinquerent. Felix obiisset Le-
scus, si tam bonum hunc genuisset, quam
bonus genuerat.

DE POPIELO MAIORE.

AB ANNO IOCCCX. AD ANN.
IOCCCXV.

*Popielus degener. mutat sedem regiam.
cito moritur.*

POpielus nihil à Patre præter Prin-
cipatus fortunam accepit. Animus
dissimillimus erat, ignavus, & ul-
tra abdominis curas vix allurgens. Nec
patria sedes Cracovia diu degeneri pla-
cuit. Situs urbis montibus cinctæ & Rus-
sorum Pannonumque assultibus oppor-
tuna persuasit homini, ut campestris Po-
loniæ plana que habitare mallet. Et quò
simul fratribus propior esset Pomeraniæ
dominis, Crusphicia delecta est, Cujavia,
ut hodiè dicitur, oppidum. Sed frustra vi-
tæ vel securitatem, vel voluptatem hâc
musa-

mutatione sedis quaesivit. Aliquanto enim post repentino fato abreptus est, non bonus sine dubio princeps, nisi peior filius patrem etiam desiderabilem fecisset.

C A P. X.

DE POPIELO IVNIORE.

A B ANNO 15CCCXV.

A D AÑ. 15CCCXXX.

Popielus deterior Patre, deformis, uxor ejus pessima. ipsi imperans, patruos veneno necant, à muribus devorantur.

Popieli filii adolescentia aliquandiu patruorum Procerumque consiliis cohibita est. Mox non tutorum tantum, sed omnia honestatis fræna excussit. Iuvenis in fœdas voluptates totus profuens, regere ab ingenio ineptus, & ex dominandi fortunâ non nisi licentiam usurpans. Iuncta erat animi ignaviae corporis deformitas raro in capite & facie pilo perabsurda. Inde irrisum voculæque subditorum incurrit, ut vulgari convicio Chostek appellaretur. Spes adhuc tamen corrigendi juvenis in matrimonio superat.

Verum

Verum & hæc sefellit. Ducta enim è vicinâ Germaniâ uxor ad Principis solutissimos mores propria insuper vitia avaritiam & crudelitatem attulit. Postremo quoque fœmina impotens vecordiam Popieli ita subegit, ut hic inania nominis, ipsa vim teneret imperii. Nec satis illi erat vivo marito imperare, nisi impostorùm etiam sibi & filiis, quos duos ex Popiello pepererat, regnum firmaret. Diffidebat autem favori Polonorum, præsentem dominationem abominantium: sed inprimis Patruorum mariti gratiam in vulgus atque autoritatem suspectabat. Hos dum amoliri laborat, erupit in seculus, in quo fides annahum laboret, nisi tot seculorum consensu niteretur. Persuadet mulier nefanda marito, ut molesto amulorum metu se suosque liberos exsolutus, dolo, quem commenta erat, operam commodaret. Ille, jubente ita uxore, morbum simulat, patruisque advocatis quasi morti proximus conjugem ac liberos commendat. Ipsâ interim ut fidem morbi periculosi faceret, nulla non adhibente doloris imitantia. Flexo in vesperam die, Popielus manum quasi tesseram affectus sui ultimam secessuris porrigit, & simul infelix poculum, quo para-

paratum à muliere venenum continebatur. Illi conceptâ intra viscera morte abeunt, mox acti in rabiem post ingentia tormenta exanimantur. Clamat mulier divinâ aliquâ vi tactos esse, ac recidisse in autores infidias, quas marito suo struxissent. Mox corpora abjici jubet, odio ipso quasi & sævitiâ in nocentes innocentiam suam probatura. Et fefellerat fermè homines, sed minimè Deum, qui, si fides analibus veterum, prodigioso planè & inaudito supplicii genere, qui patrauerant, reos peregit. Nati quippe è cadaveribus projectorum mures portentose molis invadunt impium parricidam, uxorem & liberos. Non aqua, non flamma, non claustrorum latebræ, non auxilia ministrorum arcere hos vindictæ Divinæ satellites potuere. Ita tandem liberi Principis Lechus & Popielus, mox conjux, postremo ipse pabulum murium facti, documentum dedere posteris, non posse à mortalibus tam horrenda committi flagitia, quin horribiliores pœnas iratum Numen inveniat.

CAP.

CAP. XI.

DEPIASTO.

AB ANNO IOCCCXXX. AD
ANN. IOCCCLXI.

*Comitia sine effectu. turbe in Polonia. Pias-
tus nascit miraculose plurimos. prin-
ceps creatur. bene diuque imperat.*

Calamitates Poloniæ sub Popielo toleratas auxere post ejusdem exitium orta de successore dissidia. Indicta Crusviciæ comitia sine effectu distuunt. Et poscentes regnum filii Patruorum, quos Popielus sustulerat, adversos habebant Polonos. Interim omnia rapinis & latrocinis infesta erant, & mox per interna mala machinationibus finitimorum, nudum Reip. latus objectabatur. Coacti iterum Proceres, cum diu se variis contentionibus fatigassent, tandem eum eligunt Principem, quem nemo unquam speraverat. Is erat Piaslus Crusviciæ oppidanus, modici agelli dominus, sed inter fortunæ angustias vitæ innocens, & inprimis in egentes promptus. Hunc narrant scriptores extremis Comitibus,

cum

cum magna annonæ caritate laboraretur, refecisse omnem eorum, qui ad comitia convenerant, multitudinem: nihil minuentibus inter tot avidas fruentionum manus dapibus: eademque penûs fecunditate olim ab eo exceptum Principem cum universo aulicorum comitatu. quo prodigio attonitos Polonos Piaſtum nequicquam reluctantem salutasse principem. An à credulâ antiquitate hæc falſo in miraculum corrupta ſint, non habeo dicere: certe non ſine fato potitum eſſe Principatu Piaſtum, principatus ipſe oſtendit, geſtus ab illo feliciffime, & ad ſeram poſteritatem ordine non interrupto deductus. Quos enim poſt illum Duces vel Reges Polonorum ad Ludovicum Vngarum numeramus, illius ſoboles ſunt, & ad eundem hodie Duces Lignicenſes ac Brengenſes, generis ſui primordia referunt. Bella ſub Piaſto nulla fuerunt. Incurſiones hoſtium ad initia ſtatim ejus acquieverunt. Latrocinia, diſſidiaque interna, autoritate magis quam ſeveritate Piaſti compreſſa ſunt: comitante eum divini favoris opinione, quâ nullum inſtrumentum ad regendam multitudinem potentius Principes habent. Cruſviciam ſcelere humano divinæque ultionis piaculo inſa-

mem

mem locum Gneſnâ mutavit, vetuſtiſſimâ Principum ſede. Hic obiit annum agens viceſimum ſupra centeſimum, atate ſanè principibus viris inuſitatâ. Sed hic quondam Agricola, frugalitatem prioris fortunæ etiam poſtea ſervaverat. gulæ & libidinum abſtinens, per quas plerique vitam præcipitant.

CAP. XII.

DE ZIEMOVITO. I.

AB ANNO 10CCCLXI.

AD ANN. 10CCCXCII.

Ziemovitus à Patre conſors imperii adſumitur. diſciplinam militarem condit. bellâ ejus, cum Vngaris. Germanis. Pomeranis.

Piaſto Repicha digna marito conjux dignum Patre filium Ziemovitum pepererat. Qui à Patre grandævo in conſortium curarum jam pridem aſſumptus, illo mortuo magnis omnium ſtudiis ſummum regimen accepit. Vir erectæ indolis, inedia, vigiliæ, algoris patientiffimus; penitusque ad rem militarem compoſitus. Quanquam nec in pace obſolevit.

muni-

munificus in largiendo, in pœnis lenitati propior. Simulac Patri successerat, gentis suæ fortitudinem ratione temperaturus disciplinam militarem condidit, creato militiæ magistro & ordinum ductoribus. Paulò post in Vngaros & Moravos, tandem & Germanos movit, repetiturus provincias, quas illi Popieli nuper ignaviâ & interregni tumultibus usi, Polonis eripuerant. Atque hi tum, Ludovico Balbo imperante, discordiis internis attinebantur. Quò facilius Ziemovitus non sua tantùm recuperavit, sed latius subinde evagante belli contagione vicina aliquot loca traxit. Pari felicitate, quæ Prusli occupaverant, recepit. Inde in Pomeranorum, Cassubiorumque duces vertit, priscum Polonorum ex Lescò III. Sanguinem. Sed hîc aliquantùm victoriarum ejus cursus substiit, recusante velut fortunâ adesse cognatos suos oppugnanti. Hi ergo locorum inprimis præsidii tuti, diu bellum sustinuerunt, fatigatisq; etiam tandem Ziemoviti post insequuta mors, ac successoris filii impar atas respirandi copiam dedit.

DE LESCO IV.

AB ANNO MDCCCXCII. AD
AN. MDCCCXIII.

Lesci impuber atas. Curatores. pacis studium.

MOriens Ziemovitus, cum XXXII. regnasset annos, filium impuberem Lescum reliquit, cui grati in parentis merita Poloni principatum deferunt, datis puero rectoribus, qui Reipublicæ interim negotia tractarent. Hi seu incuriâ, seu contemptu gloriæ sub alienis auspiciis merendæ, neglexere ccepto à patre Lesci contra Pomeranos bello insistere. Lescò postea adulto occasio effluxerat. Et erat mitis ingenio Princeps, quique pacem quam bellum mallet, patrium tueri principatum contentus. Ne lenitatem hanc ignaviam interpretemur, pacis artibus effecit, in quibus & ipsi habent ubi se exerant bona ingenia.

DE ZIEMOMISLO.

AB ANNO 10000XIII.

AD ANN. 10000CLXIV.

Hic quoque pacis amans. sero filium & cæcū suscipit. cui restituta prodigio se lux majorem Polonia lucem portendit.

Quasi Polonorum animos Christianæ mansuetudini sensim temperare vellet fatum; pacis amanti Lesco similis filius Ziemomislo successit. Quippe & hic leni silentio vitam transegit, nullâ re nobilior, quam filio. Quem sero partu mater ediderat, & quasi ne sic quidem satis elaborasset natura, cæcum. Dubitabat penè pater talemne prolem orbitati præverteret, nescius quantâ per eam Polonia beanda esset felicitate. Attigerat annum septimum puer, usitatum tum gentili ritu tendendæ comæ, & nominis imponendi tempus. Instruit Pater convivium, cui præcipui ex proceribus interested, omnes ambiguo inter gaudium tristitiamque vultu. sed mox durantibus adhuc epulis donata puero repente oculo-

rum

rum lux novâ lætitiâ omnes perdidit. Novo ilicò apparatu adornatur epulum: inditurque puero Micislai nomen, quod nutricum postea blandiciæ in Miesconem detorsere. Interrogati super hâc re Arioli, responderunt, lumen Poloniæ portendi. Quod augurium secuta Christi religio asseruit, sed ut simul aliis omnibus auguriis silentium imperaret.

DE MIECISLAO I.

PRINCIPE CHRISTIANO.

AB ANNO 10000CLXIV.

100000XCIX.

Miecislao plures uxores. nulla proles. Christianam uxorem accipit. simul & fidem. Bella ejus paucâ & infelicia.

Micislai initia non illaudata equidem penitus, infra tamen expectationem stetere suorum, quos tam insoliti eventus augurumq; vaticinia in spes non mediocres erexerant. Immolens libidinum & ignava: penè quietis juvenis septem simul habebat uxores, ta-

men-

men sine prole agebat. Ea occasio primum religioni Christianæ aditum in Poloniam aperuit. sparsi enim tum fortè per regnum ex vicinis ditionibus Christiani, Principi arreperunt, prolem & felices successus pollicentes, si sacra hæcenus usurpata melioribus mutaret. Haud mora, illectus ille tantarum rerum spe, an potius à numine tactus uxores barbaras repudiât, & Boleslai Bohemorum Ducis filiam jam Christianam ducit. Sed antequam in manum convenirent, publicè sponsus sacrâ lymphâ Christianismo initiatur. Mox officii sui ducens acceptam purioris religionis facem subditis etiam suis præferre, Archiepiscopos duos Gnesnensem & Cracoviensem: Episcopos hinc inde aliquot, passim vero sacerdotes templis conditis instituit. Iuvit pios hos conatus Iohannes XIII. eo vocabulo Pontifex: à quo missus Aegidius Cardinalis, Episcopus Tusculanus, conquisitis ex Italiâ, Galliâ, & Germaniâ sacerdotibus omnia ad Romanæ Ecclesiæ ritum ac leges composuit. Interim nascitur Miecislao filius, cui Pater Avi materni Boleslai nomen imponit, & adulto deinde Vngarorum principis Geisæ, filiam Iuditham jungit: cum priùs Geisæ, mortuâ Iudithæ

thæ matre, sororem suam Adleidam locasset, cujus curâ prima quoque per Vngariam Evangelii vox insonuit. Bella Miecislao vix ulla gessit, quasi satis gloriæ haberet, qui tot monstra superstitionum debellasset. Cum Vlodimiro Russorum duce parùm feliciter congressus, Premislam. Cervenum, aliaque aliquot oppida amisit. Miserat porro Miecislao Romam Lambertum Antistitem Cracoviensem, ut à Pontifice pro Poloniæ Principibus regii nominis decus atque insigne impetraret. Sed nondum tum postulato huic annuere Pontifex voluit, desiderans nescio quid in Poloniâ. Amorem certè susceptæ religionis non potuit, qui vel splendentibus illis gladiis, quos sub Evangelici, ut vocant, textus prælectionem stringere consuevère, satis effulsit.

LIBER II.
CAP. I.
DE BOLES LAO
CHROBRI.
AB ANNO. MDCCCXCIX.
AD AN. MDXXV.

Boleslaus ab Othone III. Imperatore regium nomen accipit. Bellum in Bohemos. in Russos. in Germaniam. iterum in Russos. pacis artes.

Vscepta à Polonis Christiana Religio magnis mox præmiis remunerata est suscipientium fervorem. Ne alia jam memoriam, principes eorum ad Regiam dignitatem exivit. Quæ res ut gesta sit, præteritum videtur altius repetere. Clarebat apud Bohemos VVoiciechus, seu ut ab externis vocatur, Adalbertus, Pragensis præsul, vir qui vitæ sanctitate supra seculi sui mores se extulerat. Hic cum lentiores ad Christianæ Religionis obsequium

quium Bohemos experiretur, ad Vngaros profectus, ut surgentem ibidem divini cultus lucem foveret, inde tandem ad Polonos venit. ubi cum aliquandiu munere Archiepiscopali functus esset, propagandæ religionis ergò ad Prutenos abiit. Ad eò nescit in talibus viris quiescere divini amoris flamma, pluribusque ut luceat, Solis instar se perpetuò circumagit. Sed Adalberti novissimum hoc curriculum fuit, præclarum in primis gloriosâ martyrii coronide. Hanc enim dum gentem Christianâ imbueri pietate nititur, barbarâ immanitate confossus periiit. Eius postea corpus Boleslaus Poloniæ princeps Miecislai filius auro contrâ appensum à barbaris redemit. Quod Gnesnæ conditum & miraculorum famâ nobile plurimos exterorum in sui cultum ipsumque etiam Imperatorem Germanorum Ottonem III. excivit. Hic verò in Poloniâ quæsitissimis honoribus cultus, ut gratum se ostenderet, diadema Regium Boleslao imposuit, remittens in super, quicquid unquam juris in Polonos prætendissent Imperatores. Adjunxit & affinitatis vinculum, desponsata Boleslao filio Miecislao tum adhuc impuberi Rixâ, quam Ehrenfrido Rheni Palatino soror

thonis pepererat. Magnas apparet in Boleslao virtutes deprehendit Imperator, quas tantis benevolentiae pignoribus coluit.

II. Sed idem, ut ante semper egregius, sic Rex factus dignos fortunam gessit animos. Primum ejus impetum Bohemi sensere, qui fines Polonorum depradati, prima tamen vindictam culpae pace oblata effugerant, ut repetita injuria acriorem mox experirentur. Boleslaus enim secundum jam irritatus, Bohemiam cum exercitu ingreditur, & oppidorum aliis impetu correptis, aliis expugnatis, Moraviam insuper sibi tributariam facit. Ducem ipsum excæcat, ut ad novas machinationes redderet ineptum. Inde reversus cum victore exercitu, in Russos movet, recuperaturus Patri Miecislao erepta, & Stopolci miseratus, qui a fratre Iaroslao ditione exutus ad Polonos confugerat. Diu multumque Russia aperta populatus, occurrentem denique ad Bugum flumen Iaroslauum fundit, Kieviamque florentissimam tum urbem, occupatam Stopolco restituit. Abentem jam tanquam re confecta Regem vertit iterum in se Iaroslauus, opprimere sperans itineri magis quam prælio accinctos. sed victus denuò

denuò ægrè ipse fugam salutem repperit; exercitus ejus magnam partem casus est.

III. His actis, ne otio torpesceret suorum virtus, sed exercitio perpetuo velut cote acueretur, Saxonas Boleslaus aggreditur Lesci III. nepotibus, Pomeraniae Dominis infestos gravesque. Sed hi subita belli procella percussa, fugam magis quam arma circumspexere. Unde terram eorum impunè ingressus hostis late omnia ferro flammisque vastat, progressusque ad Salam usque toto itinere victorem se ostendit, positus in ipso flumine columnis, quae Polonicae virtutis Germanos admonerent. Rediens inde Prutenos corripit, Adalberti interfectores, qui bello impares pacem supplices petierunt. Igitur tributum ipsis imponitur, mittunturque, a quibus fidem Christianam discerent. Sed hi nihil tum usque profecere, haec tenus domitis barbaris, ut meliora docentes ferre, nondum, ut sequi vellent. Intento his Boleslao resumpserat interim animos viresque Iaroslauus, prabatque invadere Polonos. Rex procedit obviam, veneratque in conspectum uterque exercitus apud Bugum flumen. Hic Lixæ dum fortè equos adaquant, prælio præludunt, quod crescente mox ad famam tumult-

tumultus utrinque militum numero, acerrimum commissum est. Prostratis ibi victisque Russis, itidem, ut Prutenis nuper, tributum imperatur.

IV. Bellicas Boleslai laudes minimè pacis tempora detrivère. Iam primum quia adjuutoribus opus est Principi, partem curarum capeffituris, duodecim è Proceribus Poloniæ consiliarios sibi adfcivit, viros annis & sapientiâ graves. Magna præterea ei sacrorum cura, magna justitiæ erat. Pauperes si periculum esset, ne per lites in longum prolatas vel advocatorum penuriâ potentioribus obnoxii fierent, opibus suis juvabat. Arces, præfecturas & regni etiam longinqua sedulus obibat. Audita ejus vox: Reip. negotiis invigilantem gallinâ se vesci, quàm deliciis omnibus circumfluum cujusquam ex suis adversa incuriâ transmittere malle. Hisce moribus meruit Boleslaus, ut qui partæ Polonis Regiæ dignitatis autor fuerat, ejusdem bene administratæ absolutum æternumque habeatur exemplar.

C A P.

C A P. II.

DE MIECISLAO. II. R E G E.

A B A N N O C I O X X V.

A D A N. C I O X X X I V.

Hic Patri dissimilis. Tributa Bohemorum & Moraviam amittit. Pomeranos vincit. postea deterior in dies.

Boleslao mortuo in filium ejus Miecislauum regnum devolutum est. fegni indole virum, imparemque tuendis, quæ pater acquisierat. Primus ejus ac potissimus labor fuit, quo Russos compefcuit, audita Boleslai morte rebellantes. Sed hoc quicquid erat gloriæ à Bohemis mox destructum est. Qui excussis tributis Polonorum, Moraviam insuper Polonis tum parentem sibi asseruere. Eam post quidem ingressus est Miecislauus, sed quasi in id tantum, ut illam jam non suam esse palam faceret. adeò immaniter ea, quæ patebant, vastavit. & mox nulla serio oppugnatâ urbe militem reduxit. Felicius paulò post cum Pomeranis pugnatum est, Belæ inprimis virtute, stirpe

B 4

Regia

Regiâ Vngari. Quem proinde generum Rex assumpfit, datâ ei in dotem Pomeraniâ, cujus dux in prælio occiderat, & si provixisset, provinciâ tamen privari rebellando meruerat. Post hæc Miecislâus ad solita voluptatum malumque otium reversus, nihil dignum viro agitavit. Extremò denique amentia correptus, nec jam suo, sed uxoris, impotentis fæminæ ingenio utens, odia & contemptum omnium incurrit. Planè in hoc quoque post tot omnium seculorum exempla fides facta est: Naturam postquam magnos viros produxit, veluti lassam in posteris deficere.

CAP. III.

DE CASIMIRO. I.

AB ANNO CIOXXXIV.

AD ANN. CIOXXI.

Rixa regni administratrix aufugit. Casimirus Monachus factus. revocatur. Masovios & Prussos domat.

MOriens Miecislâus unicum reliquit filium Casimirum. sub cujus ortum Polonia magno terre
motu

motu inhorruit. Quod rarum illi terræ mira fortunæ ludibria nascenti, Polonis ingentia mala portendisse, postea explicantibus se fatis eventus ostendit. Decedente Patre tener admodum erat Casimirus. Dum ergo is adolesceret, Regia potestas penes matrem Rixam relinquebatur. Quâ abusa mulier in Germanos pro-na, hocque ipso Polonis gravis, cum invisam se sentiret, in Germaniam tandem, expilato fisco Regio & diadematis ablatis fugit. Casimirus ad Vngaros, inde ad matrem tendit, à quâ animi excolendi causâ Lutetiam missus, paulò post vitæ Monastica se addixit. In Poloniâ interim mira erat rerum perturbatio. Omnia latrociniis cadibusque mutuis ardebant. Eâque occasione usus Maslaus Regi nuper à poculis, provinciam regno abstraxit, quæ postea ab eo Masovia nomen accepit. Nec ab externis hostibus quies erat, Russis Bohemisque abolendæ priorum cladium infamiæ intentis. Tantis malis pressi Poloni ad Casimirum tandem respexere, Monachum jam, & Cluniaci in Galliâ agentem. Sed vix multis legationibus & precibus ab ipso, ut vellet liberari voto, à Pontifice, ut posset, impetratum est. Ex eâ causâ imposita Polonis annua

pensio est, quæ sancti Petri nummus dicta fuit. aliaque quædam diu postea in Papolis beneficii memoriam observata.

II. Exceptus magno suorum plausu Casimirus & Gnesnæ rex salutaris fessis mox Poloniae rebus manum applicuit. Dissidia inter Proceres oblivione mutua seu amnestia sepulta fuere. Manifesti cadidum ac atrociorum puniti. In cæteros haud anxie quæsitum, quos *prudenter irruisse bonos, quam fecisse* videri mælebat. Sic illi nec contemptum impunitas scelerum, nec invidiam pariebat cupiditas puniendi. Exin Iaroslauum Russorum Ducem fœdere & mox adfinitate sibi jungit Casimirus, ducta illius sorore Maria, quam pater Vlodimirus ex Anna Basilii & Constantini Imperatorum Constantinopolitanorum sorore susceperat. Postea Dobrogneva dicta est. Firmatis ita domi rebus in Masovios movet, eunte obviam Maslao. Committitur acre prælium, addente pugnantibus animos hinc ira in perduelles, isthinc conscientia sceleris, quo veniæ spem absumperant. Favit Fortuna causæ meliori, victusque tum Maslaus aufugit, sed ut à clade post major rediret.

III. Habitabant tum Prussiam, quæ Litua-

Lituaniæ jungitur, Iaziges ferocissimus Populus. Ad hos confugiens Maslaus in suo discrimine ipsorum securitatem periclitari facunde demonstrat. Moti illi hominem Masoviae suæ restitunt. Casimirus properè copias contra adducit, mox visa multitudine hostium trepidare pene cœperat. Sed animum labantem somnium erexit: & quasi timiditatis notam deleturus Rex fortissime postea pugnat: ita ut suos hortando, hostem feriendo defatigatus ac pene semianimis in castra referretur à gregario, cui postea nobilitatis insignia contulit. Maslaum iterum victum Prussi ipsi, ut cæde perduellis clementiæ victoris litarent, in crucem agunt, insultantes, ad Alta nisum, ad alta pervenisse. Victoriæ hanc Prussorum deditio & optatissima toto regno quies secuta est. quæ afflictas ante Casimirum Poloniae vires & per bella nondum penitus recreatas blandissime focillavit. Grator erat Polonis tanta felicitas, quia magno constabat, quippe cuius autorem Regem multis calamitatibus, precibus & laboribus repugnanti velut Numini extorsissent.

CAP. IV.

DE BOLES LA O

A V D A C E.

A B A N N O C I O L I X.

A D A N . C I O L X X I I .

Bellum Bohemicum. Prussicum. Vngaricum. Russicum. Vngaricum alterum. Russicum alterum. Kiovia luxuriant Poloni. Boleslaus degenerat. Stanislaus occidit. in exilio sua manus perit.

EX tribus Casimiri filijs , qui Patri superstites manserant , maximum natu Boleslaum Regem Poloni assumunt. Iuenculus is adhuc erat, sed magnâ industriæ indole, & parem arduis conatibus ipsum fatum iudicavit , cum imperium capessenti tot ostendendæ virtutis occasiones aperuit. Vndique malè habitî à suis Principes ad Boleslaum confluxere , opem rogaturi , id quoque providente fortunâ , ut fortissimi juvenis auspiciis speciosam misericordiæ famam circumdaret. Primum Boleslai impetum

Bohe-

Bohemorum princeps Permislaus exci- vit, qui fratrem suum Iaromirum à Po- lonis receptum dolens, vastatâ immaniter Silesiâ ad Polonorum fines pervaserat. Sed eundem mox velut emissio aculeo fugientem secutus Boleslaus , illatas Polo- nis injurias in Moravis acerrimè vindi- cat, magnâ inde prædâ abductâ. Atrocio- ra metuens Bohemus ad pacis consilia vertit , fratremque Iaromirum dato Pra- gensi & mox Olomucensi Episcopatu , Boleslaum ductâ ejus sorore Suentoch- nâ mitigat. Qui clemens ingenio non invitus bella ignoscendo transigebat , & tum aliud ad bellum avocabatur.

II. Etenim, dum his intentus agit Bo- leslaus ; Pruteni rebellantes Pomeraniam & Poloniæ oram vastaverant , occupato Grodeco, quod prædam post vectantibus suffugium dabat. Rex cum suis advolans, cum hostem intra dictam arcem sylva- rumque portò ac paludum invia latentem elicere non posset, dolo aggreditur. Si- mulat fugam, moxque erumpentibus ve- lut ad prædam Prutenis improvisò super- venit , cæditque palantes ac securos : hoc majori suorum virtute ac gloriâ , quod Oslam flumen tranaturi tegumenta cor- poris abiecerant. Victorem inde Prute- norum

norum Bela exul, cui amita Boleslai nupta erat, & ex Vngaris multi in Belam proni, in Vngariam traxere. Cui Rex Vngarorum Andreas præter suorum copias, robora Germanorum Bohemorumque opposuit. Concurrunt ad Tibiscum flumen, ambiguo aliquandiu Marte, donec Vngari ad Belam & Boleslaum transeuntes animos abstulere relictis. Plurimi tum ex his cæsi. Princeps Bohemorum Vratislaus captus. Andreas Rex è fuga reprehensus & male ab Vngaris exceptus periiit. In cuius solium cum Belam Boleslaus reposuisset, donatum præmiis exercitum ipse gloria contentus reduxit. Magna sane illius hoc bello & plane ut sibi pugnantis fortitudo eluxit, cum alii victurus esset.

III. Reversus ab Vngariâ Boleslaus matrimonium init, ducta domum Visseslava Russorum cuiusdam principis filia. At non diu hæsit inter curas nuptiales; easque ipsas si non bellum, belli tamen apparatus interstrepere. Russi illi in animo, nec patiebatur excidere Izaslaus Kiouensium Princeps, qui tum eiectus à suis cum Boleslao erat. Cæterum inchoato bello Russi, & qui præcipue periebatur Visseslaus haud sustinuerunt ad

pugnam

pugnam consistere. Kiouenses quoque conscientia trepidi magis de venia, quam tuenda urbe laborabant, venientemque Izaslaum etiam ambigua spe impunitatis recipiunt. Ex iis septuaginta, duces nuper seditionis vita vel oculis multati. Boleslaus dimisso in Hiberna exercitu ipse Kiouiam abiit, ut assiduos belli labores brevi quiete interjungeret. Hymæ exacta eundem nescio quæ causa in Premisliensis concitavit. Cui venienti minora in eo tractu oppida facile patuerunt, Premislia obsidenda fuit, urbs hinc fluvio Sano freta, inde vallis & hominum, qui eo ex agris confugerant, numero. Etiam cum occupata tandem esset, tamen refugi in arcem obsessi, vix longa demum fame, & quæ hanc comitantur, malis edomiti dederunt se, vitam prius pacti, & quod quisque uno onere secum efferre posset.

IV. In Vngarie interim Belam, quem paulo ante ad regnum evexerat Boleslaus, illabentis forte cameræ ruina graviter afflixerat. Vnde secuta mors æmulos ad spem regni erexit. Filii Belæ ad Boleslaum confugiunt, opem & ut beneficium patri datum in filiis tueretur, rogantes. Ille quanquam captis in Rus-

sia

fiâ bellis agrè abstrahatur; cessit tamen obstinatis precibus supplicium. Veniens in Vngariam Boleslaus terruit mox Salomonem, Regis nomen usurpantem, ut Budæ se non credens Mosonum arcem ingrederetur. Interim Episcopi medios se interponunt, armorum incerta utrique parti, Belæ filiis insuper belli patriæ illati infamiam demonstrantes. Initur pax his conditionibus, ut Belæ filii ducum titulo & tertiâ regni parte contenti, summum nomen Salomoni relinquerent.

V. Pacem Vngaris dederat Boleslaus, sed nondum sibi. Russi iterum vocabant, & Izaslaus, quem fratres denuo Kioviâ ejecerant. Venientis impetum primum Volhinia excepit, & in eâ Lutzkum, quod Rex post sex mensium obsidionem demum expugnavit. Duci illius Igoro seu Gregorio venia data. Inde ad Kiovienses conversus Rex Vussevolodum cum exercitu obvium habuit. Cum ad pugnam venissent, laborare primo coitu dextrum Polonorum cornu ceperat; sed mox misso à Rege subsidio, restitutum est. Unde mutatâ aciei fortunâ pelluntur in fugam Russi, penè jam victores. Profligato hoc exercitu, Rex ad Kioviâ pro-

mover

mover castra, obsessamque aliquandiu expugnat. Cui quanquam iram victoris merenti parciunt tum tamen est, infelici planè clementiâ, & quasi ad id, ut esset, unde corrumpi Regis felicitas posset.

VI. Verè quod Capua olim Annibali, id Boleslao per hyemem habitata Kiovia fuit. Hic ille tot gentibus formidabilis, ille victor exercitus elanguit, otio scilicet hyberno ad malas libidines abusus. Nec stetit intra viros malum. Delata enim velut aurâ pestiferâ in Poloniam harum libidinum fama uxores quoque corrumpit, diu jam maritorum absentiam malè ferentes. Placuit feminis nefandum vindictæ genus, ut libidinem libidine ulciscerentur. Grassabaturque tum passim juvenum licentia, ut difficilis esset etiam pudentioribus castitatis suæ custodia. Unde Margarethæ cujusdam, quæ Nicolai Zembocii uxor fuit, virtus laudatur; quæ cum duabus sororibus Turri Zemboviensis templi multo tempore latuit, familiâ illis per funem alimenta suppeditante. Cæterum auditis uxorum suarum flagitiis viri indignatione accensi, missionem petebant: hâc non impetratâ, clam, Rege nequicquam prohibente domum dilabuntur. Rex desolatus à suis, metuent-

que

que ne cum tam paucis inter infensos agens, contemptum, ac mox periculum provocaret, sequi ceteros necesse habuit. Reversus fugæ autores capitali supplicio, ceteros publicatione bonorum, aut carcere diurno multat. Nec à faminis temperavit. Vberibus adulterarum, si quibus indulgentia maritalis pepercit, horrendo vindictæ genere abstrahi sobolem, catulosq; admo veri iussit. His rudimentis Boleslaus sævitia initiatus non destitit postea innocentes juxtà ac noxios grassari: documentum omnino præbens, Exui inter crebra supplicia sanguinis humani reverentiam, invisaque pridem crudelitatis usu tandem venire amorem. Mox & exactioibus insolitis onerare subditos coepit. Palam denique adulter, Christina nobili sæmina marito Miecislao abducta ad fœdas voluptates abutebatur. Quid multa? in Tyrannum jam degenerabat, ille nuper optimus Princeps Boleslaus.

VII. Sed ut morbi, ita vitia nondum planè adulta sanari possunt, si manum admittant, præbeantve patientiam remediis. Boleslaus hic ferre penitus non poterat vitæ suæ censores: & Stanislaum Szcepanovium Episcopum Cracoviensem

sem virum non minus sanctitate, quam gente nobilem, ulcera ipsius liberius tangentem pessime oderat: quærebatque labem aliquam famæ viri adspargere: quo auctoritatem arguentis excusatus contemneret. Comperto tandem, cum diu rimatus nihil aliud repperisset, emptum à Stanislaò agrum quandam, emptorem male acquisitæ possessionis per hæredes (nam venditor paulò post acceptum pretium obierat) jubet inquiri. Ut innocentiam suam probaret Episcopus, mortuum, cujus ager fuerat, Petricum (ut cum Cromero plerique alii tradunt autores) suscitavit, decantatissimo per Poloniam miraculo. Boleslao nihilominus ad scelera contumaciam addente, pertinax quoque Episcopus fuit in monendo, & fortioribus tandem remediis agendum ratus, Regem à communione sacrorum prohibet. Ille magis etiam iratus, Episcopum sacris tum operantem interficit, inflicto capiti illius tam valide gladio, ut exfiliens cerebrum templi parietes adspargeret. Percussus mox majori ab ipso Pontifice Romano fulmine, annum circiter post cadem exegerat, cum exosum se omnibus sentiens, & conspirationem etiam impetitus in Vngariam cum filio pro-

44 FLORI POLONICI
profugit, ubi cum aliquandiu vixisset, conscientiae torminibus impar & amentia correptus finem supplicii manu fertur quassivisse. Alii alium Boleslai exitum memorant. Sed quisquis fuit, meretur laudum degenere illius ex optima adolescentia posterior aetas: admonetque mortales fragilitatis suae, cui ad eam ipsa etiam, quam cuncti expetimus, felicitas periculosa est.

C A P. V.
DE VLADISLAO
HERMANNO.

AB ANNO CIOLXXXII. AD
ANNVM. CIICIII.

Fratri vices principis nomine suscipit. bella eius cum Pomeranis. cum Imperatore Henrico. domestici tumultus. Filii ipsius expeditiones quadam.

EXacto Boleslao Audace, destitutum capite Regnum, & Russorum tum insuper incurfionibus vexatum, fra-

LIBER. II. 45
ter Audacis Vladislaus, nomine principis in se suscepit. Regis titulum refugiebat, seu spe fratris redituri (nam mors ejus ferrius demum vel sequuta est, vel innotuit) seu metu Pontificis, qui Poloniae, ut sacris, ita Regis creandi potestate interdixerat. Prima ergo illi cura fuit Pontificis interdicta tollere, misitque in id legatum, qui tamen nihil amplius quam libertatem sacrorum impetrare tum potuit. Post haec Vladislaus Miesconem fratris exacti filium egregiam indole juvenem ex Vngariae revocat, miseratione, vel metu, ne Vngarorum ope ad Paternum regnum nitetur. Sed hunc sexto à reditu anno seu mors fato propra, seu artes patris inimicorum, ultorem filium timentium abstulerunt. Vladislao duo erant filii, alter Sbigneus ex matre impare natus, alter Boleslaus à detortis labris Crivousti appellatus, quem Iuditha mater diu sterilis, nuncupatis ingentibus votis à Deo impetravit.

II. Caeterum Vladislai istius tempora Pomeranorum Prutenorumque maxime incurfiones insignierunt. qui post multas demum expeditiones eò redacti, ut quiescerent. Primum in illos bellum sine sanguine stetit, cum territi fidem & obsequi-

sequium pollicerentur. Altera expeditione res ad prælium devenit: quod tamen æquis manibus patratum videri poterat, nisi nocte, quæ pugnam diremit, fugisset hostis. Tertius impetus circa Naclum consumptus est, quæ arx Pomeranorum post actam prædam fugientium receptaculum erat, nec potuit tum à Polonis expugnari. Postremo denique certamine lassata hostis contumacia, redditus quæ abstulerat, clementiam Vladislai invocavit.

III. Dum hæc in Pomerania geruntur, conflaverat nescio quod fulmen in Polonos Imperator Henricus IV. Vratislao enim Bohemorum Principi dum Regiam dignitatem conferret, jus quoque in Poloniam, quod nullum habebat, dederat. Hujus ergo filius Brædislaus, quasi sua sibi vindicaturus Poloniæ fines invasit, vastavitque. Quem missus à Vladislao Sciechus Cracoviensis Palatinus, impiger militia vir, repulit fortiter, & actis per Moraviam prædis gravissime ultus est. Ivit tum impetrata à Patre venia Sececho comes principis filius Boleslaus, novem fere annorum puer, sed qui annos ingenio præcurrebat. Magnâ industria omnia, quæ in castris gerebantur

per-

perlustrans, in futurum post usum seponebat. Idem paulo post latrones, qui ex Pomerania egressi Miedzericum occupaverant, rectore Sececho repressit. Talibus curis ac facinoribus Boleslaus futuræ magnitudini præludebat.

IV. Hostibus domitis jam pace florere Polonia poterat, nisi domesticae seditiones turbassent. Secechus ille, cujus facinora egregia modo narrabamus, meritis in Rempublicam & gratia principis tumens, potentiam suam, ut fere fit, oppressione inferiorum ostentare cæperat. Inde non invidia tantum sed odio quoque civium flagrabat. Multi illo struente everfi, multi proscripti, vel proscriptos sequuti in Bohemiam erant. Qui, opem pollicente Bohemorum rege, adscitoque in ducem Sbigneo Vladislai notho, quem Pater monasterio incluserat, denique pertractò in societatem Vratislaviensium præfecto Magno comite, arma parant in Secechum. Vladislavus se per latus ministri peti ratus, exercitum conjuratorum, quibus Pomerani quoque jam recens accesserant, circa Crusphicium adoritur, strage quæ insigni afficit, Sbigneo ipso, qui caput omnium erat, capto. Cui non difficulter tamen mox ignovit.

Vla-

Vladislaus, mansitque pater erga hostem etiam filium.

V. Sed Paulò post resuscitatum est hoc belli civilis incendium, & Boleslaum quoque alterum filium, intactum antea, traxit in partes eorum, qui in Secechum conspiraverant. A Egre adhuc à Sececho divellebatur Vladislaus Pater, incertum an ob virtutem viri, an ex more principum, qui Amicitias proprio fastidio facile mittunt, si excutere coneris, cedendi pudore ambitiosius plerumque retinent. Noster tamen hic publicæ quietis studio, in exilium clientis, quo illa redimi posse videbatur, consensit. Compositâ seditione domesticâ Boleslaus filius arma à Patriâ visceribus in Pomeranos, & mox Russos convertit, repressisque fortiter utrisque, regnum patri securum, sibi per beneficia obnoxium devinctumque magis reddidit.

C A P.

C A P. VI.

DE BOLESLAO. III.

COGNOMINE CRIVOVSTO

AB ANNO CIOCIH. AD

ANNVM CIOCCXXXIX.

Crivovusti in Bohemos expeditio. in Pomeranos. mox iterum in Bohemos. iterum in Pomeranos. Bellum cum Henrico Imperatore. bellum in Pomeranos duplex. Fratris Sbignei cades. Palatini Cracoviensis dejectione. Expeditio in Russos. in Vngaros. in Russos diversa expeditiones. extrema infelix.

Vladislaus mortuo filius successit Boleslaus, jure naturali hæres, sed quo digniorem, etiam si suffragiis agendum fuerat, nulla electio invenisset. Magna juvenis specimina virtutis ediderat, sed majora mox principatum adeptus exseruit. Bellis sane exercitiorum virum non habuit Polonia, possitque illa hunc Martis pullum numero confictum Marcellis Iulisque Romanorum fere opponere. Sed mihi nunc pugnas illius omnes memorare per propositam animo

C brevi-

brevitatem non licet; præcipuas, nec has nisi strictim enumerabo. Initia Boleslai invidia Sbignei fratris maxime exercuit, qui supra assignatæ à patre hæreditatis fortem aspirans, varios subinde in Principem hostes concitavit. Primum quidem Borivoiium Bohemorum ducem. Sed is cum ad finès Polonorum pervenisset, pudore injustæ causæ à suis ædesertus, re nulla effecta domum rediit. Conatum tamen ejus ulciscendum putavit Boleslaus, misitque copias, quæ duce Zelislao, uno è Proceribus Polonis omnem Moraviam hostiliter pervagatæ sunt. Mox eodem Sbigneo machinatore Pomerani insurrexere. Hos lentius quidem, nec sine discrimine, compescuit tamen ad tempus Boleslaus, Bialogrodo, Colberga, Colmino, Veleno, præcipuis tum Pomeranorum oppidis expugnatis.

II. Sed paulo post cum utraque hæc gente repetenda fuit bellorum tela. In Bohemos incitavit Boleslaum scædus & affinitas Colomanni Vngarorum regis, quem oppugnans Henricus V. Imperator, Bohemos, ut tributarios tum imperii secum traxerat. Ingresso Bohemiam Boleslao opposuere se Vasco & Mutina, selecti à principe suo, qui in Vngariam secutus

secutus Imperatorem erat, Duces. Sed hi fusi, Pragamque profugi, quicquid apertum aut imbecillum in Bohemia fuit, prædæ hostis reliquere. Interim absentia Boleslai audaciores Pomeranos fecerat; & seu impetu seu proditione arcem Vſce occuparant. Huc ergo festinato itinere regressus Boleslaus Velenum obsidet, quod & ipsum ad hostes defecerat. Aderat tum Boleslao Sbigneus, iniquus adhuc fratri, & occulte cum hoste socians consilia. Nocte quadam irrupere Pomeranos in castra Principis iusserat, omnia prompta pollicitus. Illis advenientibus commodum erat in excubiis, id quod solenne habebat, Boleslaus, & in re subita, cum vires non posset, dolum opposuit. Ruentem enim in castra hostem solus cum paucis excubitoribus à tergo adoritur, voce, terrendo hosti, suisque, qui in castris erant, excitandis, altum sublata. Pomerani circumventos se rati, concidunt animis, & mox accurrentibus Polonis plurimis profigantur. Tantum valet Principis in castris præsentia, & vel dormientes exercitus unius vigilia potest defendere, Caterum depullis ita Pomeranis, Sbignei etiã perfidia non diu latuit. Cujus publice convictus, cum omnium sententiis

tiis ad capitis supplicium addiceretur, exilio multatus est, moderante sic pacem fratre, ut nec flagitium inultum, & reus clementiæ exemplum foret.

III. Bellum Bohemicum parvum mole ipsum, sed magni alterius causa exitit. Henricus enim Imperator, adiutos à Boleslao Vngaros indignatus, Marchiam & Sileciam ditiones tum Polonorum invasit, omniaque istuc velut torrente corripuit. Sola Glogovia in obsidii tolerantiam obstinata, victori cætorum moram objecit: animante ad constantiam oppidanos Boleslao, obsessoresque assiduis incurfibus laceffente. Misis forte post pacis causa à Boleslao legatis, leges iniquiores proposuit Imperator, thesaurumque suum ostendens, hunc Polonos perdomiturum, dixerat. Ad quod Scarbicus, princeps legationis, ut arrogantiam Cæsaris perfringeret, demptum digito anulum thesauro injiciens, aurum, inquit, adjiciatur auro: subindicans haut dubie, frustra auro terri viros, quibus ferro manus, animus virtute armatus sit. Intellexit quoque scumma Imperator, idque elufurus, *hab danck*; inquit: quæ gratias agendi apud Germanos formula est; nomen-

menque Habdanckiorum familia dedit, quæ hodieque inter clarissimas Poloniae habetur. Caterum cum reverfi ad suos legati datas à Cæsare conditiones retulissent, vehementer animi Polonorum accensi commotique sunt. Ita ut qui hucusque subitariis tantum assultationibus Cæsarianos vexassent, tandem prælii tentare aleam decernerent. Locus erat prope Vratislaviam, longa porrectus planitie, & ob id Polonorum aciei commodior. Eo cum ventum utrinque esset, initur prælium, in quo ingens inprimis Boleslai fortitudo emicuit. Quippe & ipse strenue ciebat pugnam, & cum initio Germani graves esse cepissent Polonis, cedentes hos occurfando animandoque subinde reducebat in hostem; donec vi equitatus legiones Germanorum perumperentur, inclinaretque ad Polonos victoria. Magna eo prælio utrinque strages edita est: adeo ut insepultorum cadaveribus illecti canes difficilem iter facientibus transitum darent. Unde Campi Canini nomen hodie etiamnum agro, in quo commissa pugna est, manet. Post prælium cum Henricum in Italiam vocarent negotia, & is pacem expeteret magis, quam palam offerre vellet,

45 FLORI POLONICI
vellet, profectus ad eum est Boleslaus Padenbergam Franconia oppidum. Vbi honorifice acceptus non pacem tantum eum Cæsare, sed & affinitatem inivit; accepta in conjugem sorore illius, desponsaque porrò Vladislao filio suo impuberi adhuc filiola Cæsaris itidem parva, Christina, cujus paulo post sapius fiet mentio.

IV. Pace hac facta data est Boleslao, sed brevis armorum quies. Nam paulo post & in Pomeranos resumendum bellum fuit, quod tamen intra unius oppidi Nacli expugnationem stetit: & in Bohemos illum miseratio Sobieslai impulit, qui à fratre suo Bohemorum Rege ob eandem consiliarii ejusdam, carceri inclusus, & mox inde elapsus in exilio agebat. Quo restituto bellum quoque conquievit. At fortuna Sobieslai hujus, Sbigneo, quem itidem à fratre Boleslao in exilium ejectum diximus, spem veniam nanciscendi attulit. Reversus receptusque in gratiam est, sed ut citius periret. Offendit enim mox fastu suo fratrem, aderantque etiam illico proceres quidam, qui privato in Sbigneum odio omnia illius seu bona seu mala in deteriorius torquentes, stimulabant occulte Princi-

Principem, ut amulum, quem nulla beneficia emendarent, amoliretur. Ita missi à Boleslao sunt, qui hominem obtruncarunt, prius eundem conviciis adorti, ut per jurgium privata ira occisus videretur. Sed cessit mox ea cædes Boleslao in assiduum vitæ tormentum: Perpetuo hoc conscientia ingenio, ut fedditatem criminum suorum, cum peracta sunt, rectius demum introspiciat, miraque tum exaggeret facundia. Paucò interjecto tempore Scarbimirus quoque Palatinus Cracoviensis periit; vir acer ingenio, spectatusque militia, sed sua jactantius extollens, idemque palam criminador in Principem. Toleratus aliquandiu, tandem cum potentia suae fiducia, aperte seditiones moliri videretur, Senatu motus, excausatusque in carcere vitam finit. Atque ut ignominia ejus, aliquod ultra mortem quoque superesset monumentum, constitutum tum est, ut posthac Castellanus Cracoviensis Palatinum loco ac dignitate anteiaret. Dum hæc in Polonia geruntur, ceperat iterum Pomeranos quietis suae tædium. Denuo Boleslaum lacecessunt Suentopelco duce, quem paulo ante victis Naclensibus imposuerat Boleslaus.

Obsessum ergo rursus à Boleslao Nactum est, expugnatumque. Cæteri quoque Pomeranorum ante expugnationem hanc prælio victi, post debellati, cum imperio Polonorum, religionem simul Christianam, quam bis ante acceptam, bis reiecerant, bona jam fide receperunt.

V. Hinc jam tandem Boleslao in eadem fere hætenus arena luctanti novum campum Russia aperuit. Fugerat ad Polonos Patruum Vlodimiri insidias vitans Iaroslauus, affinis Boleslai. Eum reducere Russi quidam Vngarorum & Boleslai ope laborabant. Sed Iaroslauus inter pugnandum confosso equo excussus, & ægre à suis protectus, postquam in tentorium relatus esset, ex vulnere obiit. Cum causa belli, bellum quoque ipsum intercidit. Postea Boleslaus Volodorem Przemisliensium Ducem, arma in Polonos cientem compefcuit. Quo facto, ire in Vngariam parabat cognatos suos, Stephani regis exules filios cum matre in regnum repositurus. Iamque ad Scepusium progressus, expertusque etiam prælio cum Alberto Austriæ fuerat, cum capto abstrahitur per Russos nova iterum molientes. Hos vero antequam

quam vi tentaret Boleslaus, dolo adolendos suadebant proceres. Vnum esse inter ipsos Iaropelcum videbant, à quo cæteri penderent. Ducem hunc tolli, ingens fore belli compendium. Ei conficiendæ rei Petrus Vlostovicus Comes Xiansensis se obtulit. Hic consentiente Senatu, proficiscitur ad Iaropelcum, læsumque se à Principe suo ac profugum non sine multis conviciis queritur. Credidit homini Iaropelcus, sed paulo post ab eodem, dum forte ruri cum paucissimis ageret, comprehensus ad Boleslaum adducitur. A quo in carcere per annum detentus, post magno ære redemptus ad suos rediit; cum prius amicitia fidem Boleslao dedisset. Sed is fidem postea, quam vindictam amittere maluit. Fraudem fraude ulturus, mittit in aulam Boleslai Vngarum quendam, qui captatâ occasione Principem occideret, vel quocunque modo proderet. Hic quæ erat ingenii ac morum versutia, Principis amicitia se insinuat, ac tandem post longæ familiaritatis usum, præfecturam Visliciensem impetrat. Quam cum aliquandiu tenuisset, advocato postea Iaropelco tradit. Ab hoc vero cum pacta forte præmia postularet, lingua

oculisque privatus dicitur solito proditorum fato, ut etiam quibus profuere, invisi sint.

VI. At habent plerumque hoc fraudes, ut cautos reddant, quos deceiverint; raroque iidem eosdem fecerunt. Boleslaum tamen recens à Russis fraudatum, graviore mox dolo iidem circumvenere. Laroslaum Haliciensium ducem, principatu à suis dejectum & ad Polonos profugum revocabant quasi pœnitentia mutati Halicenses. Interim tacite reliqui Russorum militem cogunt, Vngaris quibusdam adscitis. Boleslaus exulem ad respicentes reducturus, minori, quam in perfidos & hostilia molientes opus erat, exercitu advenit. Cui ad Haliciam Vngarorum turmæ specie gratulandi occurrentes, Polonorum novissimo agmini se jungunt. Idem faciunt Halicenses. omnes amicitiam vultu præferentes; mox circumdatos Polonos invasuri. Suboluit fraus Boleslao, sed cum jam non nisi præfenti periculo vel dedecore effugi poterat. Consultanti ergo quid facto opus esset, occupare parantes se pugna Russos visum est. Mox irruens orditur prælium. Secutis pari virtute cæteris, non infeliciter cedere res cœperat, cum alia parte

parte fugam orsus Palatinus quidam, plurimis idem faciendi pudorem abstulit. Pauci cum Boleslao saucii fessique restabant Russis vincentibus; jamque equus sub Principe defecerat, instabantque extrema omnia, cum gregarius alium illi equum suppeditans, persuadet, ut maturata fuga meliori se fortunæ reservaret. Magnus postea militi honos habitus est. Palatinum missa à Principe pellis leporina, colus & fulus pudore ad laqueum adegere. Ipse Princeps adeo impatiens ignominia fuit, ut conspectum hominum vitans assiduus se domi luctu maceraret: non inusitata humanis animis in se & fortunam iniquitate; unius ut calamitatis sollicitudine, prosperorum omnium memoriam oblitterat.

CAP. VII.

DE VLADISLAO. II.

AB ANNO CIOCLXL. AD
ANNVM CIOCLXVI.

*Bellum Bohemicum. Petri Dunini casus.
Bellum inter fratres.*

Mortuo Boleslao paternarum possessionum hæreditatem, ita ut parte

ter iusserat, quatuor filii crevere. Sum-
 mum rerum regimen primus natus Vla-
 dislaus accepit. Sed ut ditiones, ita vir-
 tus paterna divisa minorque filiis: huius
 vero etiam minimum Vladislao contigit
 proximo patris successori. Bellum is ex-
 tra fines Patriæ nullum gessit, præter
 Bohemicum, quod tamen ultra popu-
 lationes Silesiæ non processit, ac morte
 mox Ducis Bohemorum Sobieslai fini-
 tum est. Inde inturbidum externis re-
 gnum, sed ut eo gravius interna mox ar-
 descerent. Non diu enim fratres inter se
 concordare egere; culpa maxime Vladis-
 lai, cujus ambitionem innumera prin-
 cipatus fors acriter urēbat. Accēdebat
 stimulus domesticus, Christianæ uxor,
 quæ Cæsare patre avoque orta, indig-
 nabatur nupta esse marito, qui tam an-
 guste imperaret. Nec puduit Vladislaum
 à Proceribus postulare, ut unum se pa-
 triarum ditionum vellet hæredem. Sed
 adversos omnes expertus, & acrius mox
 instigante conjuge, tributa fratribus im-
 perat, postremo quoque conquisito ex-
 tero milite, quadam eorum oppida
 invadit. Illi Principis veneratione, seu
 virium diffidentia ad preces confugiunt,
 fratris fidem Procerumque intercessio-
 nem

nem implorantes. Et ex his quidem non
 paucos illis causasse æquitas & misericor-
 dia conciliavit. Inprimis non tegebant
 affectum Vuseborius Palatinus Sendomi-
 riæ, ac Petrus Duninus Scrinneſis Co-
 mes: quorum ille vium minabatur, alter
 monendo Principem ad æqua flectere la-
 borabat; uterque ob id aula exofus.

II. Sed in Duninum vehementius
 Christina efferbuit, pridem illi aliam ob-
 causam infesta. Processerat enim is ali-
 quando cum Principe venatum: cumque
 nox in sylvis errantes oppressisset, post re-
 fectum ferina, & aqua corpus, dormituri
 in stratas humi penulas procubuerant.
 Tum Vladislaus jocans ad Petrum: mol-
 lius nunc tua, inquit, uxor cum Abbate
 Scrinneſi cubat. nil moratus alter; for-
 tasse & tua, inquit, cum Dobesso. voca-
 batur autem ita juvenis quidam Nobilis,
 forma elegans, Christianæ in deliciis. Altè
 admisit ad animum Vladislaus jocum Du-
 nini, nec abstinuit, quin Christianæ aperiret.
 Hinc flagrantior jam in hunc offensa.
 Nec multo post ille nuptiis filix, quam
 laxæ Serborum Duci dlocabat, occupatus
 à Dobesso per insidias capitur, linguaque
 & oculis privatus vivere pena: suæ super-
 stes jubetur: clarissimo documento; Cau-
 te jo=

tè jocandum esse cum dominantibus : quod hi & facillime offenduntur, & imprudentius jocantium argutiis gladii saepe promptius, quam ingenii acumen opponunt. Caterum commissa hac caede magis metus atq; odia procerum in Principem, simul crudelitas Principis in fratres gliscebant. Quippe accitis in auxiliū Rustorum Ducibus Henricum fratrem Sandomiria; Boleslaum Plesco omnique Masovia exiit: fugientesque ad Miecislaum, qui solus fraternæ potentæ restitabat, persequitur. Stetit venientem Posnam obsidio, tandemque evertit. Forte enim securius aliquando obsessor exercitus agebat, poculis ludisque indulgens, raris nec sobriis excubantibus vigiliis. Vñ occasione fratres, qui haut procul aberant & ipsi exercitu instructi, solutos ac languidos circumveniunt, & erumpentibus simul ad datum signum oppidanis fugant cæduntque. Vladislav Cracoviam primum, mox & illinc, prævalente fratrum factione expulsus in Germaniam ad Conradum Imper. Christianæ sobrinum confugit. Quo cum mox uxor cum liberis sequuta est. Ibi vivere ex alieno necesse fuit, quibus nuper sua non sufficiebant.

DE BOLESLAO
CRISPO.

AB ANNO CIÖCXLVI.

AD AN. CIÖCLXXIV.

Bello fraterno Conradus se interponit. & post eum Fridericus Barbarossa. Silesia à Polonia avulsa.

FRatre exacto proximus ætate Boleslaus principatum adsequitur, virtute ante Vladislavum imperare meritus. Hic in cæteros fratres benignus ac liberalis, cum exule subinde adhuc luctari habuit de Principatu. Quippe is omnia pro sceptro recuperando tentans, varios in Polonos concitabat hostes. Primus causam illius suscepit Conradus Imperator, legatosque misit, negotium Vladislavi acturos. Facile se Boleslaus purgavit Imperatori, cognita exulis culpa æquiori & aliis tum molitionibus intento. Parabat enim bellum in Asian, in quam tendens cum ob viæ compendium, securitatemve per Poloniam iret, honorificè à Boleslao acceptus ad Pontum Euxinum deduc-

deducitur, fratris causa in reditum rejecta. Reversus deinde ille ab Asia, cum finem orandi non facerent Vladislaus & Christina, bellum tandem in Polonos decernit. Ingens erat Caesaris exercitus. Sed hunc, congregari licet aperte non ausus Boleslaus, ex insidiis assultando, pabulationes infestando interceptandoque, & quæ alia celeritate Poloni facere consuevere, mire fatigabat. Ut cum postea Conradum subiti Germaniæ tumultus alio vocarent, facile ad pacem inclinaret. Mitigavit etiam hostis animum Boleslaus in castra ad ipsum profectus & innocentiae suae probationi, muneribus varie per Aulicos distributis, momenta addens. Quiescente Conrado non quiescebat tamen Vladislaus: cumque ab Imperatore aliquas, quibus exilium toleraret, possessiones nec non copias accepisset, laceſcebat fines Polonorum, sed eventu semper irrito. Mortuo Conrado suscepit Fridericus Barbarossa imperium, & simul causam Vladislai. Cum missis ad Polonos legatis nihil profecisset, bello eisdem aggreditur. Qui milite impares, ad artes confugiunt, quibus ante Conradum lassaverant: ingentemque illum exercitum, ad famem, & quæ hanc comitantur mala, redigunt.

digunt. Fit iterum pax, ea lege, ut Imperatori Mediolanense tum bellum molienti, trecentos equites hastatos submitterent Poloni, Vladislao daretur Silesia. Quæ à Poloniæ regno tum avulsa, & à posteris mox Vladislai in varios Principatus divisa, tandem tota Bohemorum regno accessit.

I I. Ita belli fraterni procella detonuerat, cum Boleslaus Prussi, Polonorum imperia post Crivousti patris mortem aspernati, in se traxere. A quo victi, & ad Christianæ religionis sacramentum adacti sunt. Sed, ut nunquam bene responderet coacta Religio, redeunt mox ad ingenium suum Prussi, fræna excutiunt, & sacerdotibus ejectis, se potius extrema subituros minantur, quam animorum servitutem. Ita cum ad cætera obsequium pollicerentur, patria illis sacra relicta. Ast illi quia prima impune cesserant, audaciam mox ad majora sumpserunt. Ejiciunt Polonorum præsidia, prædas agunt per Masoviæ agros, mox advenientibus Polonis in paludum uliginis sylvasque se abdunt data opportunitate erumpentes. Merebant ex ea gente quatuor transfugæ sub Polonis, & longa fide locorumque peritia Boleslao se commendaverant. Hi conspiratione cum

cum Prutenis clam inita, Polonos ostensa spe ingentis prædæ deduxere in locum avium & Prussis infessum. Quibus erumpentibus circumventi Poloni & lubrico paludum lapsantes magna strage cæduntur, periitque illic Henricus Boleslai frater, & omne pene robur militiæ Polonæ. Henrico cæso, Palatinatus Sendomiriensis, qui illi ex sorte paterna obtigerat in Casimirum natu minimum devolvitur. Filii Vladislai, Duces jam Silesiæ partem illius hæreditatis sibi vindicantes, lata repulsa, & memoriam veteris injuriæ accedente nova, arma minabantur: multisque demum persuasionibus à Boleslao, & proceribus mitigati conquieverunt. Sed tum ferme iterum internis se motibus concussit Respublica. In tractu enim Cracoviensi equestris ordo Sventoslao & Iaxa autoribus in Boleslaum insurrexit, Casimiro fratri deferens imperium, odio seu Boleslai obcladem Prussicam, seu Mecislai alterius fratris, cui atatis jure successuro viam ad principatum, alio mature electo cupiebant præclusam. Sed Casimirus quanto in vulgus gravior, tanto impensius pro fratre nitebatur, eoque, quo in Principem petebatur, favore ad comprimentendam seditionem usus est.

DE MIECISLAO SENE.

AB ANNO CIOCLXIV.

AD ANN. CIOCLXXVIII.

Miecislavus in juventute probus. postea degener. regnum accipit, & mox amittit.

FRatre mortuo ibant in Casimirum minoris Poloniæ suffragia. sed hæc tamen Miecislavus majoris Poloniæ sententiis evaluit. Huic gravis & prudens juvenus Senis nomen conciliaverat, verum decora juventutis dissimiles sequentium annorum detrivere mores. Principatum ejus imposita nobilibus ac plebeis tributa, & inexperta ante Polonis fisci avaritia, honorum denique nundinationes invisum brevi reddiderunt. Auxere odium ministri ac Præfecti, qui dum emunctionibus Populi non Miecislavum tantum, sed suam quoque aviditatem satiant, unius tamen Principis invidia omnes peccabant. Studeuit Miecislavum in viam reducere Gedeon Cracoviensis Antistes, & instructa vidua, cujus gregem nutriti à filio canes lacerasent.

sent, fabula, velut in imagine principem sibi ostenderat. Sed hunc nullæ admonitiones emendabant. Inde idem Gedeon cum Stephano Cracoviensi Palatino ad abrogandum Miecislao, deferendumque fratri ejus Casimiro imperium cæteris præivit.

C A P. X.

D E C A S I M I R O

A B A N N O C I O C L X X V I I I .

A D A N N . C I O C X C V .

Conarii cujusdam petulantia à Casimiro patienter tolerata. cum fratre Miecislao bellum. qui à quibusdam in regnum frustra restituitur. cum Prussis bellum.

Casimiro cum aliæ virtutes, tum unum maxime moderati animi specimen studia Polonorum conciliavit. Quidam ex Aulæ ejus afflectis Ioh. Conarius, ab ipso ad aleæ ludum invitatus, victusq; extremo jactu, cui tota for-
producti in serum noctis ludi committebatur, ita efferbuerat, ut vincenti Casimiro colaphum duceret. Comprehe-
cum

cum omnium sententiæ capitis reum pronunciarent, Casimirus etiam à culpa absoluit; illum, inquam, impatientia jacturæ abreptum esse, se vero prostituta dignitatis suæ justam penam luisse. Sed vota procerum accendebat porro etiam ipsa Casimiri sceptrum fratri præripere abnuentis modestia. Videbatur enim, ut est revera, bene imperaturi, imperium recusare. Cedenti tandem precibus Polonorum regnumque capeffenti, prima cura fuit impressa Reip. vulnera sanare, vitiaque corrigere, quæ Miecislauum expulerant. Hunc autem ipsum paternæ hereditati restituit, supplicem quidem nunc, sed occultas tamen recuperandi imperii spes alentem, intentumque occasionibus. Erupit paulo post cupiditas, cum Masoviam & Cujaviam, quas Casimirus, tutor Lesco Boleflai Crispi filio datus, administrabat, per fraudem occupavit. Vnde tamen brevi post excussus est. Bellum Casimirus primum in Halicienses gessit, quibus domitis, sororis suæ filium Miecislauum, ab illis expulsus restituit. Eo paulo post veneno à suis necato Vngarorum regis filius Andreas Haliciam occupaverat, Vlodymro, qui ad opem Vngaricam Casimirus fugiens se receperat, per fraudem

dem carceri incluso. E quo ille elapsus, hostis nuper sui Casimiri implorata clementia, impetratoque auxilio Haliciam Vngaris eripit. Inde irritatus rex Vngarorum, fines Polonorum invadit, vicissimque à Polonis incessitur. Sed id bellum, quia nec Vngaris nec Polonis volentibus erat, maturatis primo induciis suspensum, mox firma pace compositum est.

II. Hæc agente Casimiro, circumegit se favor Polonorum quorundam, & à Casimiro in Miecislauum reflexit. Iamque Cracoviam urbem favorum suorum ope occupaverat Miecislauus; arce tamen à Fulcone Episcopo, & Nicolao Palatino prohibebatur. Profectus mox idem colligendi militis causa in Poloniam Majorem, interim in filio, quem Cracoviæ reliquerat, à Casimiro ope Russorum maxime debellatur. Casimirus filium fratris ejusque milites non modo incolumes, sed & muneribus ornatos dimisit. Qua pietate Miecislauum cæteroque ita permovit, ut vivo ipso nihil hostile moliri sustinerent. Adeo nonnunquam hostem, quem fortitudinis non coercuit metus, admiratio clementiæ subiguit. Post hæc cladis Boleslao fratri infli-

inflicte memoria, manesque Henrici nuper occisi in Prussos Casimirum eliciere. In hos nequiequam reluctatos igne ferroque ita grassatur, ut in armis facile ira vindictæ appareret. Nulla sexus, nulla ætatis ratio habita est. Donec fessi tot calamitatibus Prussi pristinae tributorum Polonicorum tolerantia se submiserunt. Hoc ultimum bellorum Casimiri fuit. Nec multo post ad pacis artes & religiones versus, dum S. Floriani à Pontifice impetratas reliquias ac memoriam festis epulis celebrat, hausto forte poculo repente concidit, & brevi post intervallo extinguitur. Suspicio quorundam fuit, medicamento aliquo infectum fuisse poculum à fœmina, quam deperibar Casimirus, mulierosior paulo, cætera optimus Princeps.

DE LESCO ALBO.
ET MIECISLAO.A B ANNO CI^OCXCV.A D ANN. CI^{CC}III.*Lesci cum patruo Miecislao concertationes,
qui ter ad regnum emergit, ter dejicitur.*

C Asimiro mortuo post multas Procerum concertationes ad filium tandem Lescum defertur principatus. Sed quia is per ætatem nondum parvantis gubernaculis erat, adjunguntur puero Helena mater, & Antistes Palatinusque Cracoviensis. Interim patrum Miecislauum ambitio & contemptus sui dolor vecordem agebant per Poloniam Majorem & Silesiam. Collecto mox isthic exercitu Cracoviam properat: Cui Palatinus Cracoviensis, advocatis in auxilium Russis, occurrit. Venit res ad prælium, non acre minus quam impium, cum scissa in partes Polonia, fratres affinesque adversis è castris pugnarent. Russi ibi caduntur. Romanus illorum dux saucius ac semianimis pene prælio excedit. Vulne-

ratus

ratus etiam tum Miecislauus est, & filius ejus paulo ante hasta trajectus oculos pene paternos cruore respererat. Interim Silesii duo duces in auxilium Miecislao superveniunt. Quibus se Govoricus Palatinus Sandomiriensis, qui priori prælio in subleffis fuerat, opponit. Inclinantem capto Govorico Polonos nox adversæ pugna exemit. Silesii seu Miecislauum, qui saucius domum vehebatur, sequuti, seu partæ gloriæ nolentes denuo facere periculum, erectis trophæis domum quoque abeunt. Ita tum quidem irritus fuit Miecislai conatus. Aliquot annis post instaurare idem animum in novæ spem fortunæ cepit. Cujaviam Casimiri liberorum patrimonium occupat. Idque ei impune fuit per ætatem possessorum, & Palatini Cracoviensis & Sandomiriensis dissidia. Cum sic primus conatus provenisset, ad majora mox fraude in auxilium assumpta progredi statuit. Helenæ Lesci matri per legatos arripit, demonstrat mulieri jus suum, idque persequendi vires, contra Lesci ætatem teneram, curatorum ejus dissidia, denique petit, patruo potius quam aliis tutelam permetteret Lesci, quem ad optare, destinare successorem, restituta cæteris si attri-

D

bus

bus Cujavia pollicetur. Inpar fuit Miccisilai versutia Helena, & minis vim ostentantis mota est, ut promissis crederet, Reliqui etiam proceres, quanquam aliquandiu reluctati, consentiunt tandem in Miccisilai restitutionem, ea tamen lege, ut promissa ille sua jurejurando sanciret. Ita secundum principatu potitur Miccisilais, sed in id, ut amittat iterum.

II. Is enim, quantum paulo ante verbis prolixus, tantum postea re ipsa atque opera defecit, sermone innuens subinde, fidem servare eorum tantum esse principum, quibus frangere aut non integrum, aut non necessarium esset. Sed Helena quoque, ut ante credula nimis, ita promissorum acris nunc exactrix fuit. Elusa aliquandiu, tandem ad vim proclamavit. Invenit facile fautores simplicitate lapsa mulier, contra Miccisilauum imprimis, qui ut clientes suos ornaret, alios quosdam possessionibus suis deiecerat. Ad quas isti novis rebus, mutatoque principatu redituros se sperabant. Conjurat Palatinatus Cracoviensis duce ipso Palatino, occupatur urbs absente tum forte Miccisilao, recipiturque Helena cum Lesco filio. Ita vides denuo exortem principatus Miccisilauum. Sed excedit penes fidem, vel fortuna

tuna viri hujus, vel Helenæ plusquam muliebris credulitas. Ecce enim hæc iterum mox decipitur, ille iterum regnat. Nescio quas remoras fidei ante non exolutæ caussatus, sancte jam pollicetur omnia, quæ promississet, præstiturum. Ad ductæ iterum eo mulieri, ut cederet principatum, persuadet jam porro, ut Palatinum Cracoviensem Nicolaum amoveat, quasi ducem seditionum, & sub specie egregii publici, privatæ utilitati studentem. Ut minus reluctaretur fœmina, juvant alii. Nicolai illius fastigium prædem ægre ferentes. Ille purgare se Helenæ meritorum suorum ac fidei ostentatione diu nisus, obstinata muliere, ad Miccisilauum confugit, quanto ante hostem, tanto ambitiosius nunc amicum. Nicolai auctoritas traxit plerosque alios. Miccisilaus tertium jam princeps frustra promissorum ab Helena admonitus, Visliciensis porro territorium illi admittit. Ea constantia fuit. Sed paulo post receptum imperium finem histrionia suæ & vitæ simul fecit, vir inter ornamenta ac dedecora alterna vice versatus, & eam plerumque fortunæ fidem expertus, qualem aliis præstabat.

DE VLADISLAO LASCO-
NOGO. ET LESCO ALBO.AB ANNO CL^oCCIII.
AD AN. CL^oCCXXVII.

*Duo eliguntur. quorum alter alteri cedit.
Cometes. Tartarorum prima in Rus-
siam in. ursones. Pomerania Suentopel-
cus proficitur. qui deficiens Lescum inte-
rimis. Cruciferi in Prussiam vocantur.*

VTi vivo Micislao, ita mortuo ad-
huc inter ambiguos dominos vacil-
lavit Polonia. Reliquerat ille filium
Vladislaum, qui à gracilitate pedum La-
sconogus dictus (nam alter filius Otho,
paulo post patrem obierat, relicto filio
Vladislaio sputatore:) & Lescus quoque
Helenæ filius toties à Micislao dejectus
supererat. In hunc primum sententiæ
procerum consensere, uno Nicolao Pala-
tino Cracoviensi, ejusque fratre Episcopo
repugnantibus. Et hi tandem patiebantur
principatum Lesco deferri, hoc
stipulantes, ut Govoricium Palatinum
Sendomiriensem æmulum ipsorum in
exilium

exilium amandaret. Verum Lesco displicuit principatus, quæ amici injuria emendum haberet. Itaque annitente Nicolao, cui hæc tanta Lesco benevolentia Govoricium tanto formidabilior erat, princeps creatur Lasconogus, vir eo maxime nomine dignus principatu, quod eo postea digniori Lesco libens cessit. Nam cum imperante jam Lasconogo, Lescus feliciter in Romanum Haliciensium ducem Lublinensis provinciæ vastatorem, & jam trajecta Vistula Sendomiriæ imminentem pugnasset, sequutus est fortunam favor Polonorum, & Lasconogo non repugnanti, surrogatus Lescus: mortuis jam maximis hujus adversatoribus, Palatino Episcopoque Cracoviensi, quorum huic Vincentius Cadlubcus successit, vir pro seculi sui genio eruditus, primusque historiæ Polonicæ conditor. Lescus, quod prælio meruit, pace tenuit imperium, lenis ingenio, ut alios non impeteret, felix, ut non impeteretur. Sub ejus initia Cometes apparuit, minax plerumque imperiis prodigium, tum vero haut dubie Tartaricæ procellæ nunciis, quam eo tempore à mari Caspio & monte Imao Asia in Chersonesum Tauricam primum, mox in Podoliæ Russiæque fines effudit, magnam

78 FLORI POLONICI
& sequentibus etiam postea seculis inclu-
etabilem Poloniae calamitatem. Gens
enim iusti belli ignara, ferarumque instar
pauperiem tantum vicinis inferre nata,
ipsa inopia & fugacitate sua invicta est.

II. Caterum Lesco huic frater erat
Conradus, cui Masoviam & Cujaviam
concessit. Pomeraniae Suentopelcum pre-
fecit, ea lege, ut jus quidem diceret pro-
vinciae, ea tamen Polonis maneret vecti-
galis, juraretque in verba principum Po-
loniae. Sed utrumque hoc Lesci benefi-
cium malo omine datum est, & alterum
Lesco ipsi interitus, alterum toti Poloniae
magnorum malorum causa extitit. Nam
Suentopelcus paulo post fortuna sua cor-
ruptus frana momordit, Lescumque bel-
lum illi meditantem, & forte aliquando
inter Comitum in balneo lavantem op-
pressit interemitque. Aderat tum Lesco
Henricus barbatus Dux Vratislaviensis;
sed hic prostratus ab emissariis, quia pro
mortuo habebatur, vivus evasit. Ex eo
tempore Suentopelcus Ducis sibi Pome-
rania nomen adseivit. At frater Lesci
Conradus, defendendae à Prutenorum in-
cursibus terrae suae impar, fratres Theu-
tonicos (quos Cruciferos vocant) è Sy-
ria tum à Sarracenis eiectiones, in auxilium
con-

LIBER II. 79
contra Pruthenos, data ad tempus terra
Culmensi, vocavit, stipulatus vicissim, ut
quicquid illi in Prussia occupassent, ex
aquo secum partirentur. Ea res magno-
rum postea ac difficilium bellorum tem-
pestates Poloniae concivit, usitato fere
imperatorum fato, magis uti illis formi-
dabiles fiant, vocati in auxilium populi
quam fuerant hostes, contra quos voca-
bantur.

C A P. XIII.

DE BOLES LAO PVDICO.

AB ANNO CIOCCXXVI.
AD ANN. CIOCCCLXXVIII.

*Pudici pueritia, & sub tutoribus miseria.
Ejus castitas. Tartarorum predationes
per Poloniam, & Silesiam. Bella inte-
stina. Iazyges. Litvanorum incursio-
nes. Turba inter Silesia duces.*

Cum Lescus filium Boleslaum sed
adhuc tenerum reliquisset, Henri-
cum Barbatum, & Conradum de tu-
tela heredis aliquot annis certantes specta-
vit sensitque; Polonia. Ipse puer inter agna-
torum studia varie raptatus, & Conradi

D 4 etiam

etiam carceres expertus, vix tandem post multas difficultates ad regnum eluctatus est. Atque id jam pater ei minutius reliquerat, cum provinciarum aliæ Miecislai Senioris filii, aliæ Conrado cecissent. Ut ad Boleslaum quidem tum nihil præter Cracoviens. & Sendomir. Palatinatus perveniret. Princeps factus Cunegundin Belæ Vngarorum Regis filiam uxorem duxit. Sed cum primis nuptiarum diebus intactam reliquisset, consensum utrinque est postea in perpetuæ virginittatis sacramentum. Vnde Boleslao Pudici nomen. Hoc principe Tartarorum rabies primo, sed eo multiplici impetu per Poloniam defæviit. Pervagati enim Lublinese moram, & trajecto Vistula Zavichostum usque progressi prædas in Russiam prædas deportarunt. mox inde post deposita onera revertentibus corporum suorum objectu viam præcludere tentabant Cracovienses & Sendomirienses. Sed hi ad Schidloviam oppidum profligati sunt, immanisque hinc & velut perruptis obicibus ferocius se crudelitas sævissimæ gentis diffudit. Non satis in prædam grassanti fuit Polonia, in Silesiam quoque superato Viadro tranavit. Illic circa Ligniciam Rati borix & Opolix Duces, jun-

ctis

ctis cum Cruciferorum & Majoris Poloniæ exercitu copiis, sumperant animos eundi in barbaros. Sed pariter infelix fuit quanquam acerrime pugnantium fortitudo. Cæsi ibi Henricus Pius Vratillaviensium post Henricum patrem dux, Boleslaus Moravorum Ducis filius, Pompo Cruciferorum Magister, alique spectati viri. Iam cæterorum militum tanta multitudo occidit, ut à Tartaris præcisæ cætorum singulis singulæ aures novem capacissimos sacco ferantur implese. Ut excitet pene nobis hæc tempestas cladis Romanæ apud Cannas memoriam, cum Annibal equitum Romanorum annulos, insignia nobilitatis, Carthagini suæ modis admensus est. Sed porro ut illic vento, pulvere, sole adverso pugnarunt Romani, ita se hic externa aliqua, & humana major vis prælio creditur miscuisse. Tradunt enim authores concussum inter pugandum ex signis Tartarorum unum fumi ac nebulæ tanta sparsisse volumina, ut prospectum omnem adversæ aciei eriperet. Quod mirum, non difficile tamen creditu videbitur ei, qui sciverit, Tartarorum gentem veneficiorum minime rudem esse.

II. Percussa tanta clade Polonia ma-

D 5

gis

gis etiam misera erat, quod principe carebat. Nam Boleslaus, ubi alterius Tartariae calamitatis rumor increpuit, in Ungariam cum suis transfugerat. Nec diu postea comparuit. Inde Boleslao Calvo Henrici Pii filio Principatus decernitur. Quod aegre ferens Conradus Masovius, vix bene datum Calvo sceptrum sibi vindicavit. Sed hujus quoque impotens dominatus odia mox incurrit, movitque Polonos, ut Pudicum requirerent. Qui reversus recipit imperium, cum Conrado duplici praelio configit, uno victor, altero victus, usque tamen per fidem procerum quorundam potestatis supremæ retinens. Mortuo paulo post Conrado, quæ sub Pudico erat, Polonia fuisset, nisi quæ in Majori Polonia inter Miecislai senioris Conradique posteros asere, & maxime Silesiorum Ducum gravissima inter se certamina, aliquam quoque barbarum contagem vicinia afflasset. Inprimis vero in Silesia Boleslaus Calvus, à quo sui defecerant, in tractu Cujaviensi Casimirus Conradi Masovii filius quietem publicam turbabant.

III. Districtis ita circa domestica mala Polonis Silesiisque novus iterum mox turbo ab Oriente insonuit. Tartarorum

rorum enim ingens vis Lublinensem terram vastabat, notisque jam & nupero cruore velut signatis viis progressa, Zavichostum, Sandomiriam, Cracoviam & quæ ultra hanc populabatur. Erant in castris Tartarorum duo Russorum duces Leo & Romanus, scelerique foedorum gentilium ducatum ac potentiam in Christianos Christiani ipsi præbebant. Sed reversis quoque ad sua Tartaris, hi quasi tardius satiarentur, repetitis subinde incursionibus Poloniæ partes, Masoviam inprimis, infestare, Lithuanis jam quoque succincti & Iazygibus, populis ea tum parte positis, quæ hodie Podlattia appellatur. Sed postremi hi quasi in fatum suum lacerassent Polonos, internecone penitentiam à Boleslao excisi sunt. Lithuani dum reversi & ob necem Ducis Mindaci mutuis se cædibus lacerantes internis discordiis relinquebantur. In Russos sumptum bellum est, Boleslai tamen magis auspiciis quam ductu. Nam Petro Palatino Cracoviensi summum belli regimen commissum fuit. Qui in hosticum progressus, Russos Suarnone duce contra venientes, quibus & Tartarorum ingens manus accesserat, commisso eminens comminus praelio, insigni victoria ultus est.

IV. Post hæc major Poloma Duce Boleslao Calissiensium Dynasta cum Brandeburgicis Marchionibus bellum exorsa est: minor intestinis dissidiis laborare cepit. Erat tum Cracoviensium Antistes Paulus Polucosius, vir avaritia, libidinibus, venandi pruriginè muneris suo dedecorus. Hunc opera duorum juvenum ex Topororum gente captum Lescus Niger carceri incluserat, jussu vel saltem permisso Pudici. Post annitente Gnesnensi Archiepiscopo dimissus vindictam parat, collectisque qui fortunæ inopes, moribus turbidi, licentiam scelerum bello civili sperabant, in principem conspirat. Inficit ea labes bonos etiam quosdam vel pridem aliquibus Pudici moribus offensos, vel offensis aliis credulos. Iuvitque seditionum consilia Boleslai absentia, qui tum cum Bohemo in Silesia de restituenda Polonis Opavia, agebat. Nec mora. Deferunt Conjurati principatum ad Vladislauum Opoliensium ducem; illoque postulante, ut quotquot se principem vellent, ad se Opoliam venirent; iter ingrediuntur. Euntes & securitate vagos adoritur in vicino tum agens Pudicus nullo justo milite, sed solo processum aulicorum quorundam comitatu:

Et

Et suffecit ad comprimendos rebelles illa fortunæ regie moles. Inde in Vladislauum receptorem seditionum itum est, & direptæ ejus ditiones. Crudiissentque in justum bellum odia inter cognatos, nisi Boleslai Calissiensis prudenti opera sopita mature forent. Tandem restituta minori Poloniae quiete, Masovia, Cujavia, & his adfines provinciæ Lithuanorum & Pruthenorum incursione concussæ sunt. Feruntur tum quadraginta hominum millia abducta. In Silesia vero, si unquam, nunc maxime Duces cognati ferrum paricidiale inter se strinxere. Autor turbatum præcipuus Boleslaus Calvus fuit, qui cum Henricum Vratislaviæ Ducem dolo cepisset, quosdam Silesiæ Principum, & Pudicum etiam aliosque Poloniae Duces in se concitavit. Tandem quoque in illum Vratislavienses Bohemorum regem Otto carum vocarunt data regi ad tempus ditione Glacensi. Ejus autoritate lis inter duces utcumque composita est, & præter Henricum Premislium quoque Posenanensium Dux, quem in prælio nuper ceperat Calvus, dimissus. Sub id tempus movit denovo in Brandeburgicum Boleslaus Calissiensis, fusoque Othone Longo Marchione, latè Marchiam populatur.

tur. Sed paulo post reversus inde febris ex-
tinguitur. Quem eodem quoque anno
Pudicus consequutus est, princeps inge-
nio mitis, vita integer, cetera infelix, &
calamitatibus fere quam rebus gestis no-
biliar.

CAP. XIV.

DE LESCO NIGRO.

AB ANNO MDCCCLXXIX.

AD ANN. MDCCCLXXXIX.

*Cum Russis bellum. cum Henrico Vratis-
laviensium Duce. cum Lithuanis. Iazy-
gyum internecio. Sandomiriensium se-
ditio in Nigrum. bis iterata. Craco-
viensium fœlitas.*

BOleslaus Pudicus cum ob virgini-
tatis votum nullum genuisset, fecit
sibi iudicio successorem. Is erat Le-
scus Niger ex fratre ipsius patruale ortus.
Poloni alii libentes acquiescebant ado-
ptione Boleslai, alii reluctati nonnihil,
eamdem pertinaciam temporibus repu-
blicæ submisere. Russi enim tum om-
nium animos in se adverterant, qui Tar-
taro-

tarorum Lithvanorumque viribus suc-
cincti, Duce Leone immaniter Polo-
niam vastabant. Hos Varsius Castellanus
Cracoviensis cum suo & Sandomirien-
sium Palatino temere aggressus feliciter
tamen ad Gosslicium pagum fudit. Eos-
dem collecto majore exercitu persequi-
tur Lescus, & ad Leopolin, quæ ab hoc
Leone nomen habere videtur, progres-
sus, vicissim se quoque ultione & sangui-
ne explet. Inde in Henricum Vratisla-
viensium ducem cognomento Probum,
sed tum nomini male respondentem mo-
vet. Causa belli erat Henrici in patru-
les suos, cognatos Lesci, impia fraus,
quos per speciem colloquii evocatos Ba-
riciam, vinclis oneraverat. Lescus cum
multam agris Vratislaviensibus vastita-
tem attulisset, captos tamen haut libe-
rare potuit: ipsi se paulo post concessis,
quæ Henricus postulabat, quamquam
iniquis, exemere. Eo tempore infudit se
denuo in Poloniam gens Lithvanorum,
& quicquid adhuc Iazygyum supererat.
Quos contra cum veniret Lescus, re-
cedentes repperit, tardo tamen ob præ-
dam agmine. Dubius an hostem per-
sequeretur, somnio animatur, mox
eadem fiducia incensos suos vestigia
barba-

barbarorum legere jubet. Hi fulgentibus ex propinquo Lesci signis, quamquam in re subita attoniti. parant se tamen pugna. Mox incurrentium Polonorum impetum fortiter excipiunt, cum subito eos captivi à tergo adoriuntur; viri arreptis, quæ fors dederat, telis, fæminæ truci ululatu. Fertur & canum, quos secum abduxerat, morsibus impetitus hostis; pulcherrimo spectaculo, cum Polono numero hominum impari bestiæ militarent. Percussos undique & in fugam effusos persequitur cæditque Lescus, donec sylva & oborta nox finem poneret. Acrius cæteris tum Iazyges pugnaverant, unde occisione omnes periire. ut hodie non nisi nomen eorum superfit.

II. Sed pulcherrimæ victoriæ decus civiles coorti metus pene temeraverunt. Sendomirienses enim jam olim Lescio iniqui, autoribus Iohanne Palatino & Crispino Castellano, cum quibus & Paulus Cracoviensis Episcopus trahere se dicebatur, spreto Lescio, Conrado Masovia duci se submittere. Verum hunc venientis subito Lesci fama in Masoviam repulit, minace tamen belli & majoris apparatus fuga. Lescus procerum primis prudentia & comitate reconciliatis, re-

liquos

liquos ut gratiam principis sponte quaererent, coegit. Interim Lithvani vires recollegerant, & Poloniam ingressi ad Sendomiriensem usque terram late omnia vastabant. Hos iterum fortiter adversus Lescus feliciter repulit, & antea ipsum principem aspernatos, & mox aspernatos, Surrexit enim denuo male obrutum seditionis incendium, & majore flamma è dolosis velut cineribus erupit. Accivisse barbaros principis odio credebatur Paulus Episcopus Cracoviensis, unde iterum captus & iterum dimissus magnisque immunitatibus donatus est à Lescio. Sed ut plerumque homines injuriæ quam beneficio malum vicem exolvere, adeo non mitigatus est muneribus Lesci Antistes, ut tanto etiam acrius omnium animos, qua posset, id principem acueret. Atque ejus nefaria consilia, quod mireris, secuta est pletraque, quæ sub Lescio erat, Polonia. Iterum accitur Conradus, venientique Cracoviensium ac Sendomiriensium proceres obviam procedunt. sola urbs Cracovia ab illo rebellionis contagio intacta mansit, & quamvis magna præmia polliceretur Conradus, dira quoque minare-

tur

tur contumacibus, neutro tamen modo in desertionem fidei corrumpi potuit. Obsessa à rebellibus urbe, & mox incensa, cives in arcem se recipiunt spe Lesci se sustentantes, qui sub initium statim motus, ad Vladislaum Vngarum quærendæ opi confugerat. Nec multo post adest cum exercitu, cui opponit longe majorem Conradus. Sed voluit bellorum arbiter Deus, ut unde jus, inde victoria staret. Lescus debellatis & veniam orantibus subditis magna facilitate ignovit. Cracoviensium constantiæ gratiæ ingentes habitæ, inprimis Germanorum, quorum fide arcis custodia potissimum steterat. His urbis regimen tradidit Lescus, habitu quoque eorum assumpto favorem suum testatus.

III. Felix erat Lescus si ut subditis suis, ita Conrado benignum se præstitisset. Sed huic implacabilis irascens recondiderat odium, quod captata mox occasione promptis. Dobrinum tum Lithuani incurrerant fratris sui Ziemoviti oppidum. Huic quasi opitulaturus in Masoviam defleat, igneque ac ferro late grassatur. Redeuntes cum præda milites plurimos in trajectu fluminis aquæ hauserunt. Sed mox major calamitas sequuta

quata est. Tartari enim iterum magna & miserabili diluvie Poloniam inundarunt. Tot tum homines abducti feruntur, ut cum reversi Barbari in Russiam circa Vlodimiriam recognoscere prædam, ultra viginti millia innuptarum virginû numerata sint. Nec Russis impune fuit toties immanissimam gentem juvisse. Ferunt enim à transeuntibus Tartaris immissis humanis cordibus, quæ veneno imbuerant, infectas aquas nova morborum genera peperisse, quorum ut causâ diu fefellit medicos, ita soboles hodieque in inexplicabili tricarum contagio, quam Plicam vocant, creditur vulgo superesse. Cæterum Lesci animum nondum publica mala ita mitigaverant, quin vindictæ privatæ indulgeret. Iterum Conradum laceffit, misso in Masoviam Palatino Siradiense. Sed hunc ex Masovia cum præda regredientem secutus Conradus incautum opprimit necatque. A miles prædator præda mox Masovius fuit. Lescus ipse paulo post ex mœrore animi periit, princeps inter laudatos censebitur, felices etiam, nisi suis inclinasset, cujus maxime semper meminimus.

DE INTERREGNO.
ET
PREMISLO REGE.

AB ANN. CIƆCCLXXXIX.

AD ANN. CIƆCCXCVI.

*Polonia varia discripta. Premislus emergit
& Regium nomen recipit. mox clam in-
terficitur.*

LEscus absque liberis decesserat. Inde regnatarum ab eo ditionum imperium varie prius, quam certis iterum velut humeris federet, agitata est. Siradiensem Palatinum Vladislaus Locticus frater Lesci obtinuit. Cracovienses & Sandomirienses Boleslaum Ducem Plocensem Conradi Masovii fratrem ad Principatum vocaverunt. Sed hunc mox Henricus Vratislaviensium Dux deiecit, dejectus ipse quoque ad tempus à Loctico, paulo post vero restitutus, morte instanti, hæredem harum Provinciarum scripsit Premislum Majoris Poloniæ Ducem, cui recens Pomerania quoque

testa-

testamento morientis Miesciugi accesserat. At huic Henrici quidem hæreditatem ambigam faciebat Gryphina Lesci Nigri uxor, quæ in duos illos Palatinatus sibi à marito donatum, ut ferebat, jus Venceslao Bohemorum Principi sororis suæ filio transcripserat. Cessitque Cracovia Bohemo. Sandomiriam Locticus sibi armis vindicabat. Penes Premislum tamen majoris Poloniæ & Pomeraniæ Dominum, inter tot amulos, summi Principis autoritas mansit, cui mox & regia dignitas accessit. Omissa ea in Polonia fuerat ducentis & ultra annis. A temporibus scilicet Boleslai Audacis, ob quem Pontifex Regnum quoque ipsum execrationibus devinxerat. Post & hoc relicta subinde à dominantibus numerosa sobole, in tot principes divisum fuit, vix ut horum quisquam regio nomini esset sustinendo. In Premislum hunc quia plures provinciæ felici successione coiverant, dignum sui judicarunt, qui diadema Regium gestaret. Quod ei Gnesnæ solenni ritu Iacobus Svvinka Archiepiscopus imposuit. Rex factus Premislus cœperat curas eo nomine dignas agitare. Sed eas nimium præcox quali Poloniæ invidens fatum subita morte abruptit.

Septi-

Septimo enim post susceptum regnum mense, dum Bachanalium diebus apud Rogosnum Marchiæ vicinum locum securus agit, à manu emissariorum, quam Brandeburgici Marchiones sorore Premisli geniti subornasse dicuntur, oppressus periiit.

C A P. XVI.

DE VLADISLAO
LOCTICO.

AB ANNO CIOCCXCVI.

AD ANNUM CIOCCC.

Loctici in Silesiam expeditio. qua discordiis atterebatur. Locticus degenerat. & regno dejicitur.

Occiso Premislo omnium electus suffragiis Vladislaus Locticus, non tamen solenni ritu inauguratus est: nec Regis, sed hæredis Poloniæ nomen assumpsit. Incertum qua de causa, an factis rem ita velut adgubernantibus, ut facilius eripi indignius se gesturo nondum plene datum imperium posset. Prima ejus expeditio in Silesios fuit, favore in Bohemum

hemum regni æmulum ipsi adversos. Quorum terram cum exercitu ingressus, longe lateque populatur. Id eo proclivius Loctico fuit, quod principes Silesiæ domesticis turbis distracti, in commune non consultabant. Boleslaus enim Suidnicensium Dux in Conradum Glogoviensem bellum parabat, Henrici Vratislaviensis causa, quem Conradus fraude captum teterrimi carceris squallore primo ad iniquissimas conditiones, tandem ad mortem adegerat. Reverfus ex Silesia Vladislaus otii ac voluptatum faginæ se dedit. Milites quoque rapinis alluetas manus ne à suis quidem abstinebant, principe non ad hæc tantum connivente, sed ob libidines privatas omnis jam publicæ rei incurioso. Tandem ita gravis Polonis esse cepit, ut imperium tribus annis administratum ei abrogarent. Felicem hanc calamitatem Loctico fuisse eventus docuit: quippe qua velut stimulo admoto animus, qui inertia pene clanguerat, virtutis suæ admonitus est.

C A P. XVII.
DE VENCESLAO REGE
A B ANN. CIƆCCC. AD
ANN. CIƆCCCV.

*Venceslaus è Bohemia accitus Rex inau-
guratur. Locticum persequitur. Qui re-
dux moriente Venceslao restituitur.*

AMoto Loctico accitur in Poloniam Venceslaus Bohemorum Rex, cinctusq; Regio diademate munimentum suæ ut exoticæ dominationi petit à conjugio, ducta in uxorem Rixa Premissi Regis filia. Inde Locticum persequitur, adhuc tum in Polonia sed occulte & incertis latebris vagum, mox in Vngariam atque inde Romam profugum. Remoto æmulo ipse in Bohemiam abit, constitutis, penes quos rerum summa esset, præfectis. Venceslao absente Sendomiriensibus & Cracoviensibus animus incessit Russos toties Poloniam depulatos & recenti quoque injuriâ exosos ulciscendi. Pugnantibus quamquam sine Rege auspicio fortunæ non defuit. Fuis enim prælio Russis, quibus Tartari quo-

quoque auxilio venerant, Lublinum, quæ quinquaginta annis Poloni caruere, eripitum est.

Dum hæc in Polonia aguntur, Locticus in Vngaria apud Amedeum Palatinum agens, imminere adhuc occasioibus regni recuperandi. Compertoque dominationem Bohemorum gravem esse Polonis, & Venceslaum filii causa in Vngaros moliri bellum, collecta manu Vngarorum & Amedei hospitis ope adiutus, in Poloniam venit, Pelcisam mox Villiciamque & quæ circumjecta loca sunt, occupat. Sed luctanti ita inter intiorum veluti rimas magnum post ostium aperuit secuta sub id tempus mors Venceslai. Nam fato Regis Bohemis quoque, qui passim civitates Poloniae præsidio tenebant, cecidit animus: & capita urbium Cracovia ac Sendomiria Loctico facile cessere. Ibat tamen manu assertum patrii regnum Venceslaus junior è Bohemia non exiguam manum ducens ac si imperium detrectetur, bello certaturus. Sed ille dum Olomucii forte sub meridiem somno indulget, occiditur. Auctor cædis in ambiguo est, quanquã fuere qui Alberti Imperatoris scelus suspectabant. Ex hoc tempore Bohemis externi Reges imperitarunt.

DE VLADISLAO
LOCTICO.

AB ANNO CIO CCCV.

AD AN. CIÖCCCXXXIII.

Loctico redditur regnum. Pomerania Marchionibus proditur. contra hos Cruciferi vocantur in auxilium. qui ex sociis mox hostes. Cracoviensium seditio. Silesia Bohemia innexa. De Cruciferis victoria. Autor Gentis Zamosciana.

Morte utriusque Venceslai Loctico armorum pro recuperatione imperii necessitas remissa est; & diffugientibus passim Bohemorum præsidii, sponte se illi subdidere Poloni. Soli Pofnanienses & Califfienses memores vitiorum ejus, forteque etiam vindictam metuentes regnum dare ignominia accenso renuebant. Itaque Henricum Glogoviensium Ducem sibi adsciscunt, hoc pejus merentes de Loctico, quod sine illis coronari non posset. Quippe Gnesnæ ditionis ipsorum urbe Regiæ diademata asservabantur; & in illis partibus

tibus erat Archiepiscopus. Locticus levi incurfione correptis adversariorum agris, ad Pomeranos tendit, acceptoque ab omnibus sacramento, Gedanensibus Bogusfam judicem, cæteris Premislum & Casimirum duces, Ziemomili fratris filios præficit. Postquam inde abiisset, cepit prodendæ Marchionibus Brandeburgicis Pomeraniæ consilium Petrus Cancellarius Pomeraniæ, Palatini Gedanensis filius, homo factiosus & tum Loctico nescio ob quam repulsam infensor. Idem tum captus inter prima molimina, mox tamen deprecatione fratrum dimissus, beneficium immemor ignominiam ulcisci statuit. Ejus ergo fratrumque ope accitis paulo post Marchionibus pleræque civitates Pomeraniæ traduntur, Gedanum quoque ipsum; sola arce relicta, quam Bogusfa tutabatur. Hic urgente obsidium hoste ad Locticum magna celeritate contendit, & de statu rerum edocto suadet Cruciferos vocare in auxilium. Annuente Principe, Bogusfa reversus Cruciferos in arcis dimidiæ regimen recipit, hac lege, ut unus anni defensionem suis impensis tolerarent, hoc elapso, quicquid porro insumeretur, Regi ferrent expensum. Iuncta ita cum Cruciferis manu non

arx tantum Gedanensis defenſa, ſed urbs quoque recuperata eſt. Sed repulſo hoſte, inſurgere paulatim Cruciferi, arcis univerſum regimen in ſe trahere cœperunt: fruſtra repugnante Boguſſa, aut cæteris, quorum ut quiſque potentior aut obſtinatior erat, carcere multabatur. Momi à Vladiflao & præſentes in conventu apud Cujaviam habito injuriarum poſtulari, ingentem atque iniquam pecuniæ ſummam poſcebant: quam abnuente Vladiflao ad vim bellumque apertum erupere. Diſtinebatur tum Vladiflaus bello civili contra Henricum Glogovienſem: quod ſpem dabat Cruciferis occupandæ totius Pomeraniæ. Primo impetu adoriri oppidum Gedanenſe placuit, quod aliquandiu à Pomeranis defenſum, tandem civium quorundam Theutonici generis opera proditum eſt. Inde Derſavia, cui Caſtirmirus Loſtici cognatus præſidebat, capta, & Succium ingenio ſitus & arte munitiſſimum Caſtellum longa obſidione expugnatum. Quod pleraque alia oppida ſecuta ſunt.

II. Dum hæc apud Boruſſos aguntur Polonia major pertæſa dominationis Henrici & perpetuarum belli calamitatum metuens, Vladiflao ſe dedidit, miſe
fuſque,

fuſque, id ut impediret, ab Henrico Biberſteinius à Samotulio Palatinide Poſnanienſe proſtigatus eſt. Sed rara ſine mali mixtura felicitas: plerumque lancis inſtar, una parte attollitur, ut altera deſidat. Sic Vladiflao cum pars Poloniæ: faeces ſubmiſſilet, altera cœpit rebellare. Cracoviienſes enim cives Alberto advocato autore, Boleſlao duci Opolienſium urbem ſuam ſubdiderant, arcemque in ſocietatem ſtatigii trahere certabant. Sed Boleſlaus miſis à Loſtico legatis, & mox vi ingruente percuſſus prope urbem deſeruit, comitantibus eum plerisque qui ſeditioni claſſicum cecinerant. Victor ante quam adventaret, Loſticus, cum venit, ſentire urbem voluit, quid peccaſſet. Proſugorum bona in fiſcum redacta ſunt; caeli, qui è ducibus rebellionis remanſerant, univerſa civitati jura imminuta.

III. Cruciferorum interea ut potentia, ita potentia cupido gliſcebat. Pomeraniam omnem tenebant, & ut jure tenere viderentur, primo Loſtico; hob abnuente, Marchionibus pecuniam offerunt. Qui ut vendere jure non poterant, quod per injuriam nuper occupant, ita pretium libentes accipere

pro eo, quod jam ipsis vi erat extortum. Poloni vero irritati tot injuriis, antequam armis se vindicarent, suafu Episcoporum, quibus ablata Pomerania non modici proventus intercederant, Pontificis Romani iudicium implorant. A quo toto quadrienni labore vix tandem impetratum est, ut deligerentur, quorum arbitrio disceptaretur causa tam gravis. Ab iis secundum Polonos data lis est, iustique Cruciferi satisfacere, cum non parerent, sacro fulmine percussi sunt.

IV. Ea tempestate Duces Silesiorum haecenus liberos federatosque Polonorum vitia sua & Iohannis Lucemburgici Bohemiae Regis artes alieno subegere regno. Cum enim ex Ducibus alii prodigerent sua, alii armis se invicem inceslerent, singulis suos casses aptans Iohannes; illos dato pretio, ditionibus suis exuebat, hos occultis stimulis in mutuum armabat perniciem. Dum tandem omnes luxu vel discordiis attritos sub Bohemorum imperium adegit. Idem Iohannes nescio quod sibi jus ob antecessorem Venceslaum in Polonos vendicans, vocatusque à Cruciferis in auxilium contra Loëticum, serio tandem Pome-

Pomeraniam recuperare molientem, Masoviam ingreditur. Ab eodem Cruciferi, ut jus suum in Pomeraniam magis etiam stabilirent, prece & pretio impetrant, ut illam provinciam ipsis donaret, jure scilicet in Polonorum ditiones Regio, quod Iohanni homines ridiculi, ut accipere possent, dabant.

V. Nec vero diu se intra Pomeraniam continuit Cruciferorum avaritia. Poloniae ipsius primum oras, mox viscera assiduis incurfionibus tentabant. Cerre altero eorum impetu vix ullum Majoris Poloniae oppidum intactum mansit. Aderat cum exercitu Vladislaus, sed impar tanto hosti, & congregi aperte non ausus, casuum tantum opportuna speculabatur. Brevique potitus est voto. Militabat tum in castris hostium Szamotulius, profugus è patria, ob simulates cum Rege, atque inprimis ob praelatum sibi in praefectura Majoris Poloniae Casimirum filium Regis. Hic poenitentia & patriae amore mollitus, captato tempore, specie exploratoris, in castra Polonorum transgressus deprecatur Regem, simul hortans, praellii ut tentaret fortunam, suamque ad id operam promittens. Redux trepida-

tione Polonorum falso memorata per-
suadet Cruciferianis, ut securè & sine
metu agerent. Illi prædæ suæ incuban-
tes, & quasi victo hoste læti, reditum pa-
rare ad deponenda spolia, partiri que exer-
citurum cœperant. Interim admovent
Loëticus exercitum, nebulæ beneficio
usus, ut improvisior hostibus veniret,
famamque sui anteiret. Illis tamen stre-
pitu propinquantium admonitis, subito-
que arma corripientibus, cum ad Ra-
doviam venisset, sistit nonnihil suos, &
ad hunc modum affatur: *Si quantam
ore habituque præferunt hostes, tantam
moribus ac factis ostenderent numinis cu-
ram: bellum, milites, aut nullum cum
illis, aut omnino iniustum gereremus.
Nec enim intra sacra militia consistentes
munia, violentam in nostra injicerent
manum: & sua servantes improbe à no-
bis oppugnarentur. Sed nimirum male
respondent illi instituti sui legibus, turpi-
terque ex propugnatoribus Christiana re-
ligionis, in magistros avaritiæ & imma-
nitatis, in Cruces turbatoresque vicino-
rum principum degenerarunt. Alia eorum
facinora ne memorem, in nos patriamque
nostram que illos insana impiaque ha-
bendi cupiditas armanit? Profugos olim
& se-*

*& sedibus suis exutos cognati principes
nostri in partem belli quidem, sed & ter-
ra simul sua vocarunt. Hic afflicta prio-
ris fortune allevationem, hic nova hac,
que videtis, incrementa cepere. Expectan-
da nobis erat gratia; ibi vim inferunt,
illi focus, in quibus nefarii scilicet aspi-
des recaluere, diripiunt, atque etiam, si
liceat, ereptum nobis eunt. Pomeraniam
jamdudum est, quod sibi usurpant, magna
etiam Cujavia parti incubant: Et his ta-
men adeo non satiatur illorum avaritia,
ut velut irritata magis, in intima patria
nostra viscera ungues promittant. Verum
modum his, quem sibi ponere nesciunt, po-
net hodie, spero, numinis vindicta, & ve-
stra, commilitiones, virtus. Quam jam-
pridem ablatarum provinciarum injuria,
male habiti ab illis agri subditique nostri,
profanata à sacris nempe militibus tem-
pla, ita acriter stimulant; ut vix diffici-
lius jam fore videatur vincere hostem,
quam fuit hæctenus, in prælium vos ruen-
tes tenere. Nec ullo sane degeneri metu
ardorem vestrum inhibui; sed quia ma-
lis bonisque rebus meis edocui scio, quan-
tum possint in bello momenta temporum
atque occasionum. Has profecto qui pru-
denti patientia speculari novit, securis*

vincit, vel, si fortuna omnino recte etiam consultis repugnet, vincitur saltem serius atque excusatus. Sape parvus copis magni exercitus iniquo vel loco vel tempore deprehensi debellantur. Sed nobis, milites, hodiernus dies tot offerens bene gerenda rei opportunitates, grande morarum omnium, quas tulistis hactenus, pretium ostentat. Huc usque numero adeo praevaluit hostis, ut & superare illum arduum foret. & superatis nobis temeritatis insuper expectanda esset nota. Nunc flos exercitus illorum ad subigenda Cujavia ulteriora missus est. Sic universos ante cum dis crimine aggressuri, divisos jam ab his negotio proteremus. Sed ut multitudine etiamnum pares vel superiores sint, animis tamen nos non aquant: quos exigua mercede autoratos, cetera undique collecta & prandandi quam praeliandi gnarior pares profecto afferre non potest nostris, quos pro patria dimicantes, praeter nobilitatem ingentem, summa belli non aequitas tantum, sed necessitas acuit. Ac clamor illorum dissonus, quo omnia iam istic perstrepuunt, nonne pavorem & festinationem se sua implicentem trepidationem arguit? scilicet cautionem nostram ignaviam forsam hactenus interpretati, quia non provocavimus, nunquam provocati-

ros credere: aut facilem, puto, expectarunt, qui ad praedium paratos esse jubere. Discant age nunc exitio suo, non esse tum pugnandum, cum cupit hostis; & perisse rerum agendarum occasiones, cum utrinque sciuntur. Caterum quos percussos ita anxioque audimus; major mox, milites, occupabit dejicietque consternatio; cum Samoculium, nostratam olim Palatinum, illorum hactenus castra pravo consilio sequutum, mutato animo in illos pro nobis arma stringere videbunt. Id quidem facturum se recepit, nec, nisi penitus Polonus esse desit. enisurum dubito ut iras civiles in exitium hostibus versas, crimenzque perfidia egregio de ore expiatum nobis patriaeque prober. Sed & vos, commilitones, certus sum, ita acturos, ut & civis restituentis studium viso vestro pro patria pugnandi ardore crescat; & opera ejus à nobis ad communicandam victoriam gloriam admissa, minime requisita ad obtinenda videatur.

Hæc fato Duce, discussaque etiam interrim nebulâ, initur praelium. Agunt rem fortiter Poloni, certantibus velut inter se quoque Loethico & militibus, illo, ne exemplum, vel vocis incentivum suis deesset, his, ut utrumque superfluum esset. Nec Cruciferianis virtus decrat

donec Szamotulius terga eorum inces-
sere cœpit, Tum respectantes & re su-
bita attoniti remiserunt animos. Subve-
nientes quoque iis, quæ Brestiam pri-
die præmissæ erant, copiæ, in id tantum
venere, ut victoriam Polonorum auge-
rent. Nam & acrius isti tanquam pro
parto decore pugnant, & illi pavore
fugientium suorum auferebantur. Vi-
ginti millia tum Cruciferianorum fe-
runtur periisse, ex Polonis quingenti
tantum. Post prælium inter saucios vir
quidam equestris ordinis Florianus Sza-
ri jacebat, effluentia abdomine ilia ma-
nu cohibens. Ejus cruciatum Rex forte
præteriens cum comitibus miserabatur.
Cum ille: acrior, ô Rex, inquit, dolor
ejus est, qui in eodem pago malum vici-
num habet, qualem ego expertus sum.
Miratus est Rex hominis inter mortis
discrimen ejusmodi cogitationibus va-
cantis responsum; sublatoque & arte chi-
rurgorum curato pagum dedit, quem so-
lus & absque vicino possideret. Stemma
ejus, quod trium hastarum erat, inde Ieli-
torum, i. e. ilium nomen accepit, estque
insigne Zamoscianæ familiæ, è qua ma-
gnum illud non Poloniae tantum, sed se-
culi decus Iohannes Zamoscus effulsit.

Cæte-

Cæterum ut Vladislao Regi victoria hæc
gloriosa fuit: ita fructum ejus Bohemi
ferme & Silesii intervertere; bello majori
Poloniae intentato necessitate Regi
Cruciferos omittendi, his respirandi mo-
ram facientes. Qui & dum in novum ho-
stem movent Poloni, Brestiam & Gniev-
coviam impune abstulerunt. Paulo post
pactus cum Cruciferis inducias Vladis-
laus, munitiones aliquot Bohemorum Si-
lesiorumque cepit aut incendit. Inde re-
versus post brevissimi temporis morbum
moritur, princeps corpore exiguus, ma-
gnus animo, comitate in suos, fortitudi-
ne in hostes egregius, à secunda fortuna
pene deceptus, adversa pulchre tolerans
semper, plerumque victor.

CAP.

DE CASIMIRO
MAGNO.

AB ANNO MDCCCXXXVIII.

AD ANN. MDCCCLXX.

Casimirus pacem inie cum Cruciferis. successorem designat Carolum. Russos Polonia subdit. Leges instituit. Ius Magdeburgicum introducit. Ludovicum Ungarum post Carolum successorem nominat. Pater Plebeiorum dictus. Valachidolo Polonos vincunt. pestis & fames per Poloniam. Casimirus cognatam Carolo IV. Imperatori locat. Hospites Regios consul Cracoviensis splendide excipit. Casimiri ex equo lapsus & mors.

VLadislao Lothico filius Casimirus succedit. Qui mitis ingenio; & quietis quam armorum appetentior pacē cum Cruciferis inie, parum decoram nomini Polonico. Eam aspernati Proceres, & simul tamen bellorum pertasi, Pontificem iterum in arbitrium male compositæ litis sollicitant. Ab hoc missi arbitri infessam à Crucigeris Pomerelliam,

liam, Cujaviam, Dobrinum, & reliqua Polonia propiora Polonis adjudicant, Cruciferis insuper prægrandem mulcam irrogantes. Sed hi nec decreta Pontificia, nec execrationes morati, occupata retinere.

Cæterum Casimirus ut vagus libidinum, ita prole orbis erat. Vnde mature successorem circumspicere cœpit. Placuitque eligenti Carolus Vngariæ rex sorore illius genitus, spretis cum indigenis principibus, tum Siletis alieno jam imperio additis. Exin in Russiam expeditio suscipitur, sæpe jam olim victam à Polonis, nunquam ad constantem obsequii fidem subactam. Casimiri felicitati cessit, & tum primum in Provinciam redacta, æquo inde jure cum Polonis gaudet. Paulo post tentavit Poloniam Iohannes Bohemiæ Rex, qui abstracta Silesia ferocior atque avidior factus, unicum senectutis atque etiã mortis solatium habiturum se dixerat, si manu muros Cracoviæ attigisset. Sed is à Polonis fortiter repulsus aliquanto post in Gallia interiit. Post hæc Casimirus quanquam in luxuriam solutior, & segni in Crucigeros indulgentia nonnihil invisus, domi tamen conditis legibus, constitutis judiciis, & arcibus structis Reipublicæ multum pro-

profuit. Ab eo jus Teutonicum in Poloniam inductum, quod Magdeburgicum vocant. Condita item Cracoviana urbis ea pars, quæ hodieque Casimiria accepto à conditore vocabulo appellatur.

II. Dum hæc in Polonia geruntur, interim in Vngaria Carolus haud pridem Casimiro successor nuncupatus, decedit. Ejus igitur in locum Ludovicus filius adoptatur. A quo Poloniæ ordines immunitatem tributorum atque onerum, quæ hæctenus principibus dependi consueverant, paciscuntur: præcipuo hoc plerumque, quod ex regnatricium familiarum interitu sperari potest, commodo: quod successores, ut regnum accipiant, leges prius accipere cogantur. Eodem anno lætæ multæ res Casimiro contigerunt. Primum enim Russiam perpacavit: pulsit, qui turbas isthic dare cæperant, Lithuanis, Duceque eorum Lubarto capto. Paulo post Masovia corpori Reipublicæ Poloniæ accessit, submitte se Regi ejusque posteris Ziemomislao, iis legibus, quibus Vasalli, quos vocant, solent obstringi. Excitum denique Regis clementia Germani quamplurimi migraverunt in Poloniam, quorum posteritas etiamnum subjectos Carpatho monti colles

(quos

(quos Podgorze vulgo vocamus) colit. Atque ab ista in Germanos aliosque vilioris fortis homines benignitate Casimirus patris Plebejorum vel rusticorum nomen accepit. Dignum sane quod alii Principes ambient similitur, iis præcipue majestatis suæ præsidium commodando, quos paupertas, potentiorum injuriis facit opportunus.

III. Post hæc felicitatis Casimirianæ cursus improspere cum Valachis prælio aliquantum interpellatus est. Mortuo istorum Palatino Stephano, cum certantium de principatu filiorum uni auxiliarentur Poloni, miro ab adversa parte stratagemate circumventi sunt. Inciderant scilicet Valachi in Sylva, per quam eundem erat, ultra medium arborum plurimas. Hinc cum, subeuntibus Polonis, quæ in ora essent positæ, à doli structoribus impellerentur, aliæ mox post alias ruina proximarum provolutæ magnam partem exercitus obriverunt. Reliqui seu saucii seu attoniti inopina clade capiebantur; paucissimi effugere. Ne sola hæc esset calamitas, immanis mox pestilentia per Poloniam sequuta est. Accessitque etiam annonæ sævitia. Quam tamen utcumque solatus est Casimirus, apertis hor-

horreis , quæ priorum annorum ubertas quasi in futuros usus locupletissime in-
 destruxerat. Frumentum petentibus, si ære
 destituerentur, opera in muniendis arcibus
 injungebatur. Ditiorem pecuniæ thesau-
 rum regium augebant. Cujus opibus Ca-
 simirus anno sequenti, nuptias cognatæ
 suæ splendidissimas instruxit. quam Bo-
 guslao Pomeraniæ duce genitam Caro-
 lus. IV. Imperator, parario pontifice, in
 matrimonium accipiebat. Adfuere nu-
 ptiarum solennibus Ludovicus Vngaro-
 rum, Sigisfundus Danorum, item Pe-
 trua Cypriorum Rex, cum principibus
 aliis non paucis. Nihil ibi ad magnifi-
 centiam vel luxum ommissum. Sed regia
 opulentia diu non sine admiratione exce-
 pti hospites magis mox ad privati homi-
 nis divitias stupuerunt. Gerebat Craco-
 viæ Consulatam Veringus quidam, gen-
 te Germanus, caritate apud Principem
 præcipuus. Is cum precibus & gratia
 apud hospites regios exambisset, ut domi
 ipsius epulari vellent, parentes illos non
 curatissimis tantum dapibus excipit, sed
 muneribus etiam ingentibus prosequi-
 tur: gestiente Casimiro, cujus gloriæ
 militabat subditi sui opulentia, pace Do-
 mini in tantum aucta. Casimirus vero
 tantis

tantis jam amicitiiis firmatus, majore in
 dies & ambitu prensabatur à vicinis, &
 terrore suspiciebatur ab hostibus. Nam
 & Belzensium dux ante infestus semper
 Polonorum Principibus, supplex huic fieri
 sustinuit, quo dignitatem & ditionem
 retineret: & in Borussia venienti Cru-
 cigeri cuncta venerantium officia exhibere.
 Sed illum paulo post inter fortuna-
 næ obsequia luxuriantem repentina nec
 ea simplex mors abstulit. Inter venan-
 dum enim dum incautius cervum inse-
 ctatur, equo forte prolapsus, solo affigi-
 tur casu ob corporis obesitatem lethali,
 cum æger præsertim gula plus, quam
 medicorum præceptis daret. Antequam
 extingueretur, condito testamento lar-
 giter multa Ecclesiis donavit: Princeps, si
 libidines excipias, in quas fuit effusior,
 domi magnus, foris fortuna quam vir-
 tute melior.

LUDOVICVS VNGARVS.

AB ANNO CI^oCCCLXX.AD ANN. CI^oCCCLXXXII.

Piaſti poſteris deficientibus Ludovicus Vngarus ſuccedit. non a quo Polonorum affectu. Majores Poloni deficiunt. Mævergia Polonia adminiſtrationem deſerit, recipitque. Lithvani vincuntur; & Ruſſi rebelles.

IN Caſimiro defecit tandem illa Piaſti progenies, quæ, tot ſeculis, ordine vix unquam interrupto Poloniæ clavum rexit. Inde Regnum ad Ludovicum Vngarum devenit, quem ſorore genitum Calimirus pridem ſucceſſorem ſibi deſtinaverat. Erat in Vngaria Ludovicus, cum nuncium de morte avunculi acciperet: cupiebaturque etiam venire ad Polonos. dubius de horum erga ſe animis, nec ignarus difficultatum, quibus duplicis illa regni adminiſtratio foret obnoxia. Venit tamen tandem, ab Vngaris præcipue ſuis perſuaſus. Cum regni ſolenmia accepiffet, prima illi curarum fuit avunculo juſta perſol-

perſolvere. In quibus cum penitus voluntates Procerum introſpexiffet, cognovit, deſeri deſunctum ob id vehementius. quod ſine maſcula prole obiiffet. Quod ille in diminutionem ſui accipiens, ſimul veritus, ne aliqua filiarum Caſimiri, ſtudio populari accincta occaſionem novis rebus præberet, projectas in Hungariam illas, nothas adeoque incapaces hæreditatis paternæ proclamari juſſit. Paulo poſt ipſe in Vngariam redit, relicta penes matrem Elizabetham Poloniæ adminiſtratione. Prole & ipſe maſcula carebat, filias habebat duas. Alteram Sigifinundus Cæſaris filius duxerat. alteram ſceptro Polonico deſtinabat. Quam ad rem ut conſenſum Nobilitatis impetraret, libertates ante conceſſas novo ſacramento ſancire atque etiam augere neceſſe habuit.

II. Compoſuiſſe ita ſibi utcumque res ſuas videbatur Ludovicus, cum Majoris Poloniæ proceres quidam, externum dedignati Regem, Vladiflaum Ducem Cujavienſem ex Vladiflai Loctici fratre oriundum, principem ſibi conſtituunt. Is mente imbecillior & ditionibus ſuis præſſe impotens, his perditis Divione in Burgundia, vitæ Monafterii ſe dedicaverat. Inde reductus in Poloni-

niam, cum nihil non tentasset pro dominatu, tandem nequicquam omnia experientibus fautoribus ejus, à Subinio aliisque Proceribus, qui pro Ludovico nitebantur, vincitur, missusque ad Regem ab illo Abbatia donatur. Qua spreta cum Divionem priscam otii sui sedem reverti vellet, in itinere morte præcoci intercipitur.

III. Mater interim Ludovici mortuum Polonicorum, quibus par non erat, pertæsa, in Vngariam, ætatem illic transigendi animo secesserat. Sed illa (ut facile redit humano animo etiam fastidita potentia cupido, qui magni esse affluere) mutato paulo post consilio ad relictam stationem remeavit. Reversam vero ut Proceres Poloni, ita varii mox hostiles motus exceperunt. Lithuani enim Duces quidam cum prædatore exercitu irruere, & intima Poloniae scrutari depeculatique magnam vim præda: & hominum abduxerant. Inter Vngaros quoque & Polonos intestina glisccebant offensiones, subinde etiam in apertos tumultus exardescentes. Sed hi tamen utrunque auctoritate regia repressi sunt. In Lithuanos & qui se his contra Polonos junxerant, Belzenses, bellum decretum est. Venitque ipse

ipse ob eam rem ex Vngaria Ludovicus forti Vngarorum manu instructus. Quibus cum Polonici exercitus accessissent, fracti animo Lithuani pacem implorarunt. Nec Russi rebelles diu potentiam Regis sustinuerunt. Chelma cum aliis vicinis oppidis intra octavum diem se dedit. Quam post & Belzum sequutum est.

IV. Cæterum peragranti victoriis Russiam Ludovico arrisit terræ illius genius, & feracissima frugum ubertas. Unde Vngariæ eam adjicere agitans, Vngaros ei præfectos imponit, & ut omnia isthic sibi obnoxia haberet, Archiepiscopatum Halicia (quam olim tenuerant Vngari) instituit. Qui postea Leopolin translatus penes eam urbem hodieque manet. Non effugit tum Ludovicus suspicax Populi silentium, & voces quorundam liberiores; quas asperavit Vladislaus Opoliensium Princeps, qui creatus à Rege Russiæ gubernator, Ducis Russorum titulum sumpserat. Eidem & Poloniae administrationem detulit postea Ludovicus, cum, matre in Vngariam tandem serio reversa, licentia passim nullis coercita legibus valesceret, & ordines Ludovicum subinde ad se vocarent. Vtrum missum, quem diximus vicarium Proce-

Proceres respuerunt: indictisque postea Buda Comitibus, cura Reipublicæ tribus Senatoribus commissa est. Hic erant Zavisilla Cracoviensis Antistes, Dobeclaus Castellanus Cracoviensis Zavisillæ frater, Sendivojus Szubinius Califfiensis Palatinus. Ipse Ludovicus, cum languidum se ætate & morbis insuper fatigari sentiret, Comitibus in Scepusio habitis, generum suum Sigismundum Marchionem Brandeburgicum sibi successorem adsciscit. Nec multo post extinguitur. Vir benigni satis ingenii, atque in eruditos perliberalis, inprimis astrologos. Inter cætera morum hoc quoque habuit, quod identidem dissimulato habitu vicos & oppida perlustrabat, inquirens in magistratum vitam, simul & suam, quo, si quid reprehenderent judicare periti, corrigeret; sin placuisset, famasui frueretur.

C A P.

C A P. XIII.

AB ANN. CIO CCCLXXXII.
AD AN. CIOCCCLXXXVI.

Sigismundus Marchio successione regni exclusus. Ziemovitus Masovius electus à Regina repudiatur. Jagello Lithuanus & Vilielmus Aufriacus de sponsa certant.

DEstitutum iterum rectore regnum multorum mox Principum vota ac studia in se arrexit. Proximus ei videbatur Sigismundus Marchio, vivo etiamnum Ludovico successor destinatus. Sed is negato per factum Polonis ad epulas suas aditu, & quod Demaratum majoris Poloniæ præfectum nobilitati invisum impensius foveret, odia plurimorum incurerat. Hinc cceptum à Polonis deliberari, an darent imperium, quod habere jam ille sibi videbatur. Comitibus Radomfci indictis concluditur, ut Ludovicus quidem filia haberetur ratio, sed cujus maritus nulli alii regno implicitus, solis Polonis imperaturus esset. qua sententia non obscure excludebatur. Sigismundus Vngarico quoque sceptro inhians. Illo

F deinde

deinde nescio qua ex causa in Vngariam profecto, voluntates procerum quorundam in Ziemovitum Masoviae Ducem vertere, hac lege, ut Hedvigini alteram Ludovici filiam duceret. Nec cunctatus ille ad tam optabilem conditionem pro Rege se venditare coepit. Sed aspernata generum hunc Elizabetha Hedvigis mater, filiam mittere negabat in conjugii talis conditionem: quin pro filia manum ingentem mittit in Poloniam, qui conatus Ziemoviti retunderent. Victo illo cunctabatur tamen etiamnum Elizabetha mittere Hedvigini unice expetitam Polonis, varios jam illi maritos circumspicientibus. Tandem haec Sendivoi Szubini industria facundiaque à matre exorata in Poloniam venit, comitata Deme-
trio Cardinali & Antistite Strigoniense aliisque Vngarorum Primoribus, & paulo post à Bozenta Archiepiscopo Gnesnense diademate Regio evincitur. Multum delectabantur Poloni Reginae decentissimis moribus, quibus species quoque corporis multum gratiae addebat. Quo intentius vestigare coeperunt dignum tali puellae conjugem. Et pridem illi oculos adjecerat Vilicelmus Austriacus, simul olim cum ipsa & quodammodo in spem talis

con-

conjugii, in aula Ludovici (qui puellae pater) educatus. Sed ille diu amicio-rem virginem, quam Polonos expertus est. Et denique spem ipsius, qua adhuc se sustentaverat, Iagello Lithuaniae Princeps omnem intervertit. Petebat hic Hedvigini matrimonium, se & Lithvaniam ad Christiana sacra, & hanc simul ad societatem Reipublicae Polonicae offerens. Nec displicebat Polonis tali cum fortuna regni sui procus, sed expectabatur adhuc matris Reginae consensus. Quem cum impetrassent, expugnabant suasionibus Hedvigis quoque animum, pertinacius Austriaco harentem. Qui amore vecors & puellaris benevolentiae fiducia Cracoviam venerat. Sed arce prohibitus, cum adversos Polonorum animos cognovisset, quibus & Hedvigis tandem affectum suum gratificatura videbatur, saluta in cenobio Franciscano puella, voti irritus abiit. Adeo scilicet quicquid etiam contra niterentur humana destinata, impediri non poterat divini voluntas consilii, quod in his Hedvigis nuptiis aliud novum Lithuaniae cum Polonia conjugium moliebatur.

LIBER III.

CAP. I.

VLADISLAVS IAGELLO.

AB ANNO CIO CCCLXXXVI.
AD AN. CIOCCCCXXXIV.

Iagello Baptismum & coronam suscipit. Lithuanos ad Christianismum convertit. Ejus cum conjugè dissidium. cum Vitoldo & Skirgellone fratribus. Academia Cracoviensis instituitur. Bellum cum Cruciferis. de iis victoria insignis. Borussiae urbium mutata subinde dominatio. Bohemicum regnum Iagello repudiat. Vitoldo ferme Polonicum cedit, & Suidrigelloni Lithuania facilitate haud cordata. pacatis Cruciferis Rex moritur.

ENIENS in Polonia Iagello primo omnium Gentilismum ejurat, & cum nova religione novum Vladislai nomen suscipit. Inde celebratis cum Hedvige

vvige nuptiarum solemnibus, regio diadematè à Bozenta Antistite consecratur. Mox compositis rebus per Poloniam, majorem in primis, quæ procerum quorundam culpa tum discors agebat, in Lithuaniam proficiscitur: ibique sacerdotis magis quam Principis munere functus Lithuanos suos gentili adhuc impietate imbutos ad sacra meliora manu ducit, ipse (cum adducti è Polonia Episcopi linguæ rudes essent) prima fidei rudimenta illis præiens. Sic per annum purgata ab Ethnica superstitione illa regio est. Si quæ supererant emendanda Episcoporum ibi manentium industria relinquebantur. Abiens inde fratrem Skirgellonem summæ rerum in Lithuania præficit. quæ res Vitoldum patrulem gravi æmulatione accendit, quærentemque ubi odium suum tutius atque efficacius effunderet, primum in Masoviam ad cognatos, mox in Prusiam ad Cruciferos egit. Eo intellecto rex Nicolaum Moscovium Regni Pro-cancellarium cum manu militari in Lithuaniam mittit, componendæ, si posset, cognatorum discordiæ, sin minus, pro securitate saltem Reipublicæ excubiturum. Interim Regi ipsi domesticum

cum conjuge sua natum diffidium est, illudque tam acre, ut in divortium pene eruperit. Ei fomitem dedere quidam pudicitiae Reginae obrectatores, probrosam illi cum Vilhelmo Austriaco, proco olim suo consuetudinem obiectantes. Sed innocentiam Reginae ipsa juramento primum, mox delator publica ac solenni mendacii professione vindicavit. Quod poenae genus apud Polonos hodieque inter probrosissima habetur.

I I. His domi compositis Rex in Vitoldum vertit, Cruciferorum fiducia aperte jam hostilia molientem. Is Grodni obsessus clam aliqua effugerat, & variis subinde cladibus ope Teutonica Lithuanos afflicebat. Donec illum Rex reconciliaret sibi, & Lithuanis denique praefectum imponeret. Motus loco Skirgello, non mitius amissa dignitate, quam nuper Vitoldus non impetrata infremuit. Ejusque itidem odii Cruciferi ad Lithuaniae perniciem usi, hanc infesta denovo manu invadunt. Deliberantem de sumenda in illos vindicta Regem multa attinuerunt. Inprimis Poloni ipsi haud temere laceffendam rati gentem, magnam Germaniae partem secum in arma tra-

eturam. Rex quoque ipse cum Duce Opolienfium prius experiendum sibi arbitrabatur, pridem multarum in Polonos injuriarum reo. Sed cum hoc, oppidis quibusdam captis, in gratiam mox rediit. Secuta paulo post Reginae mors domestico eoque gravissimo vulnere Regem percussit. Praeclara fuit haec virtute foemina, dum viveret, sed moriens quoque auxit gloriam. Multa in pauperum usus legavit, plurima in Academiam, quam a Casimiro inchoatam absolvi inter ultima vota habuit. Rei dignitas & conjugis morientis desiderium moverunt regem, ne omitteret piissimam curam aut differret. Duas ergo in Musarum sedem domos Cracoviae extruit, & Praga varios evocat Doctores, qui Iuventutem bonis artibus erudirent.

Togatis autem his curis intento non desinebant alibi ferrum ostentare Cruciferi. Quos tamen Rex insita lenitate adhuc etiam tulit, saepeque ab illis ad colloquium invitatus falsa sibi specie pacis illudi passus est. Tandem cum Samogitiam olim ereptam Lithuanis & vix demum per Vitoldum recuperatam contumacius repererent, ac legatis Regis superbe appellatis, Dobrinenfem vicin-

nasque terras lacefferent, bellum in illos decernitur. Nequicquam ad amicam compositionem offerente se Bohemorum Rege, aut ad eam invitato Vngaro: quorum ille stolidus iudicio, & affectu palam iniquus in Polonos: hic accepta à Cruciferis pecunia Vladislai amicum se simulans, per occulta & magis fida inclinabat in corruptores.

III. Nullum in bellum hæctenus consideratius aut mole majori descendebant Poloni. Primum missis in omnes partes regiis literis (quæ quod resti obligatæ circumferrentur, restium nomen etiamnum retinent) velut communi classico cuncta nobilitas convocabatur. Domi curam rerum Antistiti Gnesnensi Rex committebat, belli regimen cum Zindramo Mafcovicio Ensisero Cracoviensi partiebatur. Ingresso dein castra Vladislao primo omnium disciplinæ militaris instauratio curæ fuit. Merito sane, & ad maximorum Imperatorum exemplum, qui nunquam felicem bellorum speravere exitum, nisi inde fecissent initium. Scilicet quod in corpore anima, in navi clavus, id in militia disciplina. est: vinculum quo & intra obsequii fines continetur militum ferocia, & magnæ exer-

exercituum moles ad subita necessitatum dexterrime circumaguntur. Sed tunc, dum in prædatores ultor gladius stringeretur, comprehensi inter alios duo Lithuani sunt, qui sacramenti, ut vocant, adiculam abstulerant. Illi patrio ritu crucem sibi erigere iussi & suis se manibus suspendere, parvere alacres, & quasi sævius aliquid à principe expectarent, & mors talis beneficium esset, moras suas mutuo castigantes. Ante prælium Rex humi stratus in preces se effudit, quibus & innocentiam suam testabatur, & pervicaciam hostium, pacis omnes conditiones aspernantem. Exin dato Lithuanis, qui Vitoldo parebant, dextro cornu, Polonis sinistro, canere signa cœpere. Concurritur utrinque magna vi, ambigua ferè per horam fortunâ, donec dextrum Poloniæ aciei cornu laborare cœpit, in quo Lithuani cum Russis Tartarisque erant. Hi primo cedentes, telis tamen subinde fatigabant insequutos, mox penitus effusi in fugam, magnam hostium partem abstrahunt à reliquo exercitu. Soli Smolenscii dextro cornu se adungebant, quod Poloni fortunâ sociorum nihil territi strenuè tuebantur. Venerat au-

tem. forte in hostium manus signum. quod Martinus Vrocimovicius Aquilifer Cracoviensis gestabat. Id ut recuperarent connisi Poloni omnem aciei fortunam convertunt. Inclinare hostes cecere, moxque acrius instante Polonorum exercitu in fugam aguntur cædunturque. Nec sistere labantem aciem poterant, qui Lithuanos insequuti, fessi & sine ordine redibant. Ita illo die Poloni magna & memorabili victoria potiti sunt. Centum & quadraginta millia à Cruciferis in aciem deducta, & ex iis quinquaginta desiderata perhibent idonei auctores.

IV. Victoriâ sequuta est præcipuum Borussia urbium deditio. Debellatumque forte tum fuerat, ni una arx Mariæburgensis ingenii situs & arte firmior victoribus se opposuisset. Cujus præfens Plavenius ad Regem admissus meditata oratione veniam Cruciferorum nomine petit, Borussia ut Magistris suis relinquatur, quam à Barbaris suo sanguine vindicassent, orans. Cum nihil profecisset, indignabundus redit ad suos, eosdemque ad constantiam hortatur. Atque interim Livonum quoque Magister advenerat, socijs suis, si vi nequiret,

dolo

dolo opitulaturus. Vitoldo per secretum colloquium Samogitiam ostentat hæreditario jure possidendam, si regias partes deseruisset. Mox permissu Regis in arcem admissus memorata Vitoldi defectione obsessos animat. Tum senex etiam quidam Sacerdos imparem se ferendis obsidii arumnis caussatus, arce egreditur, clam inter supellestem triginta aureorum millia secum efferens, quibus passim novus miles conscriptus est. Accedebat rumor venire Sigismundum Cæsarem Cruciferis auxilio, & jam fimbis Polonia imminere. Movere hæc regem, ut soluta obsidione relictoque in Borussia cum aliqua manu Andrea Brochocio reditum pararet, multum reluctans sed frustra plerisque Procerum atque inprimis Nicolao Tramba Procancellario. Datus sic Cruciferis locus est respirandi, qui nec defuere sibi, collectisque undique viribus recuperare sua annitebantur. Nec, licet etiam post magnam illam cladem semel iterumque infeliciter pugnaissent, fracti sunt. Gedanum denique & mox Thoronium, sensimque reliquas urbes receperunt.

Nec vanæ fuerunt Cæsaris minæ paulo ante memoratæ. Misit enim Sciborium

rium

rium Transylvaniae principem, qui submontanam Poloniae oram invasit. Conventu ergo cum Cruciferis habito Rex in inducias primum, mox & in perpetuam pacis foedus consensit, factum ea lege, ut quisque habita antiquitus retineret, Samogithiam Vitoldus & Rex dum viverent, Dobrinum Poloniae reges perpetuo possiderent. Paulo post etiam Sigismundus Caesar, accurante Zavistio Nigro in utraque aula gratiose, Vladislao reconciliatus, insuper ab hoc octuaginta milia florenorum Pragensium mutuo accipit, datis in pignus Scepusii urbibus, quae hodieque Polonis subsunt

V. Verum pax cum Cruciferis non diu rata mansit. Hi enim conjecto in carcerem Plavenio, quasi Polonis plusculum dedito, & regis nescio quas in se machinationes caussati, expilationibus mox mercatorum, praedisque per Dobrinensem terram actis, necessitatem fecere regi arma in ipsos resumendi. Cum bellum aliquandiu tractum verius quam gestum esset, persuasit Regi Pontificis legatus, ut causam cum Cruciferis suam Concilio, quod tum Constantiae, sectae Hussiticae causa habebatur, disceptandam submitteret. Paruit Rex, veneruntque ad

com-

componendum negotium à Pontifice legati. Sed ii iniquo in Polonos iudicio suspicionem incurrere acceptae à Cruciferis pecuniae. Aequiora pollicebatur vocatus ad arbitrium eiusdem causae Sigismundus Caesar. At neis quidem controversiam finire potuit. inducias tamen duum annorum Polonis subinde adhuc ad arma provocantibus persuasit. Sub idem tempus magnum aliquid Vladislao fortuna videbatur parere. Bohemi enim ob religionem Sigismundo Caesari discordes, regnum nostro oblatum ibant. Ambiguo primum responso dimissos, cum redirent, officii in Dominum suum Rex admonuit, negans insuper, cordi sibi esse offendere Caesarem, ut haereticis imperaret.

VI. Vix à bellis Borussiae aliquantulum requieverat Rex, cum novis illum molitionibus, primum patruelis, mox frater fatigare coepere. Vitoldum patruelem super insitam animo ambitionem Caesar regium illi diadema pollicitus in Regem stimulabat. Nec Cruciferi deerant impellere dubitantem, opemque promittere. Et ex Polonis quoque pauci consiliis Vitoldi primum reclamavere, mox publica auctoritate missi

sunt

sunt, qui regnum illi deferrent. Gravissimis negotiis semper à Rege, adhibitus Vitoldus, & ipse magnus omnium quæ ageret, callidusque ostentator, munificus simul in Proceres, magnam animis ple-
 rorumque reverentiam sui injecerat. Ita data Vitoldo à Rege ætate decrepito au-
 thoritas suam Regi destruebat, notabili Principibus documento: Neminem ut eo
 loci evehant, unde, qui evehitur, despiciere
 evehentiis fastigium possit. Sed Rex porro
 tam mitis facilisque fuit, ut sceptrum Vi-
 toldo deferri non abnueret. Nec ulla jam
 mora erat nisi in Vitoldo, qui seu fato
 prohibitus, seu aperti facinoris invidiam
 metuens, non decorum modestiæ suæ fo-
 re respondit, Regem patruelem solio de-
 turbare. Dimissis ita legatis nihilo tamen
 pacatius egit, plane ut composito ad spe-
 ciem pudore, magis suppressa, quam pe-
 nitus edomita in illo ambitio videretur.
 Nam non multo post, quasi pœnitens
 prioris modestiæ promptis male sopitum
 desiderium, Regique in Lithuaniam blan-
 diciis evocato persuadere conatus est, ut
 regni honorem sibi permetteret. Sed Rex
 interim stabilito sibi per data privilegia
 plurima regno, id quoque impetrave-
 rat, ut filiorum alter patri successor de-
 stina-

stinaretur. Et tum in Lithuaniam cum
 Rege iverat, curantibus Polonis, Proceres
 quidam, & inter alios Sbigneus Olesnicius
 Cracoviensis Prasul, præcipuus semper
 consiliorum Vitoldi impugnator. Hi fa-
 cilitatem Regis custodivere, nimis alio-
 qui fraudi alienæ opportunam. Sed &
 brevi insequuta Vitoldi mors omnia am-
 bitionis consilia abrupit.

VI. Defuncto Vitoldo, Lithuaniam
 Suidrigello frater Regis sibi vendicabat.
 Nec contentus hac, Podoliam quoque
 sibi voluit adjungi, potitusque erat voti
 à fratre nimum suis dedito, tumque et-
 tiam libertatis experte negandi. Capto
 enim similis in Lithuania detinebatur.
 Moniti ea de re à comitibus Regiis Polo-
 ni, habitis Comitibus, per legatos Suidri-
 gellonem hortantur, ut Podoliam redde-
 ret, & Lithuaniam etiam prius peteret,
 quam occuparet. Ferox ille ad hæc, mis-
 sumque post alterum legatum, fas gen-
 tium non moratus, violat. Mox & cum
 bellum imminere sibi à Polonis sentiret,
 quo par esset tanto hosti, Cruciferorum se
 foedere accingit. Vbi ad vim ventum est,
 fufus prostrigatusque aliquoties est, nec ad-
 huc tamen remittebat spiritus, donec
 tandem Lithuanis quoque crudelitæe
 factus

factus invisus, principatu dejicitur, surrogato in ejus locum Sigismundo Vitoldi fratre; qui beneficio hoc Regi ac Reipublicæ innexus facile in leges ab illis præscriptas consensit. Omnia pro recuperando dominatu tentabat Suidrigello, sed frustra; excubantibus pro Sigismundo Polonis, ut beneficium suum tuerentur. Cum Cruciferis dein post leves utrinque habitas velitationes induciæ in annos duodecim pactæ sunt. Composito ita regno, correptus febre Vladislavus moritur cum XLVIII. annos regnasset. Princeps mitissimi ingenii & liberalitatis pene profusæ, religionis vero studio ita ardens, ut adolescentiæ gentili impietate tranfactæ errores tanto majori post pietate videatur expiassè,

CAP. II.

VLADISLAVS III.

AB ANN. CIÖCCCCXXXIV.

AD ANN. CIÖCCCCXLV.

Vladislav patre moriente pueritia ut impar regno à multis rejecta, à potioribus ad regnum

regnum consecratur. Illius fratrem Bohemi Regem eligunt, sed frustra. Tartarorum incurso. Vlodeci constantia in dolore vulneris. Vladislavus ab Ungaris Rex creatur. cum Turcis pugna felices. & mox induciæ. quas Vladislavus rumpens, pœnas suæ & Christianorum strage luit.

Fatis concedente Vladislavo major natu filius, patri cognominis, nonnum vix annum excefferat. Nec dubitavere tamen majoris Poloniæ ordines puero regnum decernere. Cæteros seu ætas Vladislavi, seu quod alteri his inficiis Regem creaverant, æmulatio ipsa stimulavit, ut contradicerent acrius. Sed hi rationibus tandem & numero victi conquivisse videbantur, resque in eo erat, ut diadema Vladislavo imponeretur, cum denuo in Comitibus ipsis coorti cœptæ Regis inaugurationi intercedere cœperunt. Orto deinde dissidio regni Marschalvus Iohannes Olefnicus finem imposuit, iussis qui pro Vladislavo nitebantur, ad dextram concedere, reliquis ad sinistram. Dextram elegere plerique etiam ex turbidis: cæteri sociorum discessione desolati vel sponte cedebant, vel

vel paucitate sua contemnebantur. Ita Regia quidem insignia Vladislao tum delata, juramenti tamen ætatis teneritudini gratia facta est: spondentibus Sophia matre & procerum nonnullis, juraturum, simul ut per ætatem capessendo Imperio foret idoneus. Nam tum quidem species nomenque Principatus penes Vladislaum, vis apud Satrapas erat, qui singuli singulis Palatinatibus præfecti, provisorum nomine, publica Regni negotia tractabant. Sed hæc dignitas adultiore paulo Rege exolevit, contumacibus Polonis ad imperia eorum, quos nil superiores cæteris fors nascendi fecisset.

II. Primo omnium auspiciis Vladislai adhuc adolescentis sedata lis est, quæ inter sacerdotes & Ordinem equestrem diu agitata tum vehementius exarserat. Inde publicæ etiam securitati consultum, pacto fœdere cum Cruciferis, perpetuò adhuc hæcenus Poloniæ infestis.

His pacatis, bello prope alii Regem Bohemi involvere. Qui mortuo Sigismundo Rege suo in partes secesserant, aliis Casimirum Vladislai nostri fratrem, aliis Albertum Austriacum, quem generum & successorem sibi ut in Imperio,

sic

sic in Bohemico Vngaricoque Regno Sigismundus voluerat, in Regem petentibus. Persuadere è Polonis quidam Casimiro, ut oblatum regnum acceptaret; ibantque assertum illud Sendivoius Ostrorogius, & Iohannes Tencinius ille Posnaniensis, hic Sandomiriensis Polatini. Sed Albertus; Praga celeriter occupata, conatus æmuli sui prævertendo intervertit.

Sub idem tempus cum Tartaris quoque infelicitè pugnatum est. Qui Podoliam ingressi nobilitatem ad arma concitam, & loco iniquo deprehensam magna strage cæciderunt, duce ipso Bucacio interfecto. Inter cæsos jacuisse tum fertur Iohannes Vlodecus vulnere invalidus, vivens tamen & tam inexpugnabili ad doloris sensum constantia, ut barbarus saucio digitorum cum annulo auferret, vivere tamen ipsum non sentiret.

III. Negaverat fratri Regis Bohemiam fortuna. Eadem in Regem ipsum tanto liberalior Vngarico eum sceptro auxit. Orbem hoc erat rectore post mortem Alberti Imperatoris, terrebarumque circumsonantibus undique Turcarum armis. Sed qui regnum illud Vladislao de-

latum

latum ibant, non illico ut speraverant, promptum hunc repperere. Vnius clavi tractatione didicerat jam, quam arduum foret binos regendi onus. Nec ignorabat instare Turcam Vngaris, simulque cum purpura sagum induendum fore. Versanti hæc secum affertur, Elizabetham Reginam posthumum ex Alberto peperisse. Hoc magis cunctabatur. Tandem post longas deliberationes legatorum precibus evictus itineri se accingit, ingressusque magno ac splendido comitatu Vngariam, Budam occupat. Interim vero alibi Ladislaum (hoc enim nomen posthumo illi inditum) ambitiosa pro filio quadrimestri mater regio insigni curaverat redimiri. Quod audiens Vladislaus gravi sermone Vngaros alloquitur, invitis se ac discordibus imperatorum negans, nec videri velle alii præripuisse Regnum, cui in universum excusari maluerit. Iubet illos consulere sibi, se paratum redire ad suos. Magis etiam accendit hæc Regis moderatio studia procerum, qui vocandi ejus auctores fuerant. Itaque demonstrata innocentia sua, cui foemineus ambitus fraudi esse non debeat, persuadent Vladislao, ut detractum de calvaria S. Stephani dia-

ni diadema (quia alterum Regina præripuerat) imponi sibi pateretur. Læti ut ferme sit, ad nova imperia Vngaris, Rex ipse nunquam secure egit, superstitite æmula Elizabetha, cum qua magna Vngariæ pars in ipsum conspiraverat. Nec ab armis temperatum est, abutente illa arcium quarundam præsidio ad lacessendum Regem: hoc, Hunniade ministro, & accitis è Polonia auxiliis aliquoties se non sine clade adversæ partis vindicante. Sed tandem, interponente se legato Pontificis Iuliano, pax inter illos coitura videbatur, nisi subsequuta Elizabethæ mors continuandum negotium reliquisset iis, qui Ladislai amorem præferentes, alendo diffidio suum negotium agebant.

IV. Interim Amurates etiam Turcarum Imperator Vngarorum usus discordiis, Belogradum premere obsidione cœperat. Nec mitigatus legatione regis tributum insuper imperare Vngaris audebat. Ita decretum in Turcas bellum. Ad quod Poloni quoque manus suas obrulerunt. Primum prælium ad Moravam flumen commissum est. In quo Turcæ ab Hunniade intempesta nocte oppressi profligatique ad triginta hominum

minum millia feruntur desiderasse. Paulo post ad Macedoniæ fines cum Carambejo Asiæ præfecto congressus Rex, ipsum Carambejum cepit, exercitumque ejus in montes compulit. Regi hæc victoria tanto gloriosior fuit, quod non citra proprium ipsi sanguinem constiterat. Distulit sine mora per orbem Christianum victorias istas fama; & mox undique confluebant à principibus, ipsoque etiam Constantinopolitano Imperatore Iohanne Palæologo & Pontifice legati, qui fortunam Vladislao gratulati ad similia eundem adhortarentur.

At sincerissime omnium Poloni Regis sui Triumphis lætabantur, missisque legatis, qui gaudium testarentur, simul orabant, ut parceret imposterum se Remque publicam in casum dare: meminissetque tandem revivere aliquando Poloniam, male jam pridem desiderium ipsius ferentem. Inter tot festas gratulationum voces venere etiam ab Amurathe Oratores, specie Carambeji redimendi, revera pacem petitori. Perterruerant enim Tyrannum concurrentium ad arma passum Christianorum Principum minæ. Sed tum tamen in pacem perpetuam conveniri non potuit. Induciæ de-

cem

cem annorum pactæ sunt.

V. Solutus Europæorum Principum metu Amurathes potentiam omnem suam in Carmanos, populum Asiaticum verterat. Qua occasione erecti Veneti, Imperatorque ipse Constantinopolitanus, missis nunciis ad resumendum in Turcas bellum Vladislaum hortantur. Aderat & à Pontifice legatus, qui religione data: Amurathi fidei cunctantem solveret. Non diu tantis persuasionibus repugnavit Vladislaus, juvenili adhuc impetu calens, nec fortunæ mores edoctus, quæ adulatix sapius quam vere amica spe magnarum rerum illectos mortales in exitium subinde præcipitat.

Contractis igitur undique, quos habebat, vel colligere raptim poterat, exercitibus medio Septembri, Segedino movet Danubiumque traicit. Nicopolin Bulgariæ metropolim ingresso Dracula Palatinus Moldaviæ Transalpinæ occurrit, annisusque regem à proposito demovere, cum obstinatum sentiret, I V. millia militum offert, Duce filio suo gloriæ Regis militatura. Interim Amurathem quoque instantis ab Ungaris belli fama ex Asia revocaverat, octoginta

ginta millium exercitu, teste Iovio, instructum: ventumque erat utrinque ad Varnam oppidum, obscurum tum, hodie clade regis simul & sua nominatissimum. Ibi Hunniades, Rege ex ulcere cruris laborante, aciem instruit: datumque dextrum cornu Transalpinis, Iuliano Pontificis legato, & Bobricio Polono equiti, viro fortissimo, & recenti tum facinore claro, quod paulo ante Petressi oppidi hostilis muros primus ascenderat. Sinistrum ipse sibi Hunniades sumpsit, Rege cum suis medium aciei occupante. Progressi sic ad II. millia passuum Regii hostem per tres horas præstolantur. Interim mora torpescere animi cœperant, & coorta etiam forte tempestate signa turbine atque imbre raptari: Cum veniens tandem hostis in dextrum cornu Regii exercitus invehitur. Nec id diu restitit, equis ad aspectum odoremque Camelorum territis, & mox fugam stragemque late spargentibus. Felicitus partes suas Rex & Hunniades tuebantur, repulsoque hinc hoste, cum ad sublevandos alibi suos procurrissent, ibi quoque simili fortuna utebantur. Iamque fufus erat omnis pene Turcarum equitatus. Ianizeri supererant, robyr

bur hostilis exercitûs, quibus & Amurathis ipsius præsentia animum addebat. In hos incautiùs invecus Vladislaus fortunam priorum successuum omnem corripit. Quippe repente illic flos victoris exercitûs velut voragine absumptus periiit. Ipse Vladislaus circumventus undique ab hostibus & mox equo suffosso delapsus, priusquam occumberet, magnam circa se stragem edidit, idem ut vitæ prodigus, ita mortis suæ vindex. Tali exitu perpetratum est prælium toto orbe decantatissimum, & tum cæsorum utrinque numero (nam Regiorum ad IX. Turcarum XXX. millia cecidisse feruntur) tum principis laudatissimi cæde luctuosum. Ad quam ut Christianus olim orbis ingemuit, ita moveri hodieque Principes debent, ut servare fidem meminerint, cuicumque data fuerit, etiam infideli.

CAP. III.

CASIMIRVS TERTIVS.

Casimirus Regnum recusat. Lithuanæ turbidi. Prusii se dedunt. Cum Cruciferis prælium adversum. bellum cum iisdem continuatum, libertas Rithuani in
G *consendo*

consendo Rege. Pax cum Cruciferis. Nuncii nobilitatis instituti, qui quasi Tribuni. Bohemorum turba ob religionem & successorem regni. Cum Mathia Vngaria Rege bellum. Cruciferos conatus sopiti. bellum inter filios Casimiri de regno Vngarico.

A Pud Polonos dubia de morte Regis fama eligendi successoris consilia aliquandiu suspendit. Seb ubi Vngaros alium sibi regem creasse intellexerant, frustra se quoque Vladislaum opperiri credidère. Itaque fratri hujus Casimiro, Lithuaniam tum Duci regnum deferunt. At is pertinaci fastidio atque arroganti quadam modestia oblatum honorem diu respuit. Dum tandem versis in Boleslaum Masovium Procerum studiis, emulatione ad poenitentiam motus imputari sibi passus est regnum, quod nuper spreverat. Ac quas alias recusandi causas habuerit, in ambiguo est; à Lithuanis inprimis retentum esse opinio fuit, & satis postea odia horum ostendère, postquam sceptrum ille suscepit, in apertum producta. Invitati aliquoties ad Comitata, vel negarunt venire, metum insidiarum causati; vel leges

attu-

attulère minus honoras Polonis. Corrigi foedera volebant olim sub Jagellone pacta; Podoliam praeterea & Voliniam requirebant, tanquam membra antiqua sui principatus. Faciebat audaces occulta in illos Regis inclinatio: quae contra apud Polonos isti non parum invidiae constabat; adeo ut aliquandiu velut in partibus essent, Rex & Respublica. Donec tandem deposito à Rege jurejurando, quod multoties haecenus à Polonis flagitatum distulerat, placata nobilitas, quae plura alia desideraverat, publicae concordiae remisit.

II. Conciliatis utcunque suorum animis novo se mox foedere Casimirus succinxit, ducta in uxorem Alberti Imperatoris filia Elizabetha. Ac vix dum nuptiarum solennia peregerat, cum Prutenorum legati adveniunt opem orantes adversus Cruciferos, quorum pleraque urbes jugum excusserant. Nec cunctatus diu Rex in fidem recipere Populum antiquitus subiectum Poloniae, postquam secessisset, nullis haecenus armis ad obedientiam flexum. Missus igitur Regni Cancellarius Iohannes Conjecpolius cum aliis nonnullis, qui juramentum ab iis acciperent. Quod & veniente paulo

G 2

post

post in Prussiam Rege ipso iteratum. Vbi vicissim illis Rex multa ad libertatem stipularus est. E quibus hæc præcipua: ut pars regni essent, liberos ad honores aditūs haberent, suo jure Culmensi seu quocunque alio vellent, uteretur, à teloniis portoriisque immunes, nulli præfecto nisi indigenæ parituri. Privatim etiam Gedanensibus septingentarum, quas vocant, marcarum census remissus est, additumque iisdem pro bis mille aureis, quicquid emolumenti rediret ex moletrinis urbanis, ex vicinioribus item agris, qui quod Vistulâ interluuntur inundanturque subinde, Insulæ minoris nomen accepere. Imperatum vicissim, quotannis ut Regem advenientem omnemque comitatum Regium per quadriduum suo sumptu exciperent, pro arce, quam diruissent, Palatium Regi granariumque intra urbem exstruerent.

Interim autem Cruciferi Bohemiæ regem, mox & Pontificem Imperatoremque permoverant, ut mitterent legatos, qui reperandarum Polonos agerent. Sed hi cum in Poloniam venissent, lentas istic ad postulata sua repperere aures. Nec desistebat Rex missa in Prus-

siam

siam militum manu Mariæburgum ac Stumam oppugnare, perseverantes tum usque in obsequio Cruciferorum urbes. Atque hi quoque satagentes rerum suarum, non spernendum jam per Germaniam Bohemiamque contraxerant exercitum, & catervatim subinde Choiniciâ oppido effusi, læcescebant Polonos. Movit in illos jam serio magis Casimirus, præmissis eodem Nicolao Sarleio Inovladislavienſi Palatino. Mox & intellectâ hostium multitudine prævalidâ, ne impar omnino esset exercitus regius, copiar quædam è Majori Polonia subito in auxilium evocatae sunt. Rudes illæ magnam partem belli, præferoces tamen & depeculandis sociis inprimis licentiosæ. Hæc tales cum Rex in aciem duxisset, improspere pugnavit. Nam & castra ab hoste occupata, & ex Proceribus plurimi cæsi captive. Ipse penè Rex in potestatem hostis venerat, nisi illum cura proximorum prælio subduxisset. Culpam infelicitis pugnae alii in Duces rejiciunt, qui militiæ inexperti plerique nec præmississent pro more equitem rumpendæ hostium aciei, sed & locum prælio delegissent arctiorem, quam ut explicare se turmæ potuerint. Sed hæc omnia

omnia ex contemptu ferè hostis orta; quem ante prælium quidam flagellis arigarum fugaturos se iactaverant. Usque adeo nec in bello cuiquam benè cedit arrogancia, & vel minimus hostis tum maxime contemnendus esse desinit, cum contemnitur.

III. Cladis illius ignominiam ut aboleret, nihil non egit Casimirus. Primum ne sumptus ad bellum deessent, constitutum in Comitibus Petricoviensibus est, ut Nobilitas universa dimidium annuorum censuum in publicum conferret. Eidem oneri nec facer ordo exemptus, & Rex quoque ipse se ultrò subjecit. Hoc tam insolente tributo mercenarius miles conscriptus, redemptumque Mariæburgum est, pretio dato militi hostili, qui id oppidum in dilata mercedis pignus à Dominis suis obtinebant.

Exin aliquot annis continuò, & vix sumptis semel ad respirandum induciis in Prussia pugnatum est, Marte perambiguo. Eosdem subinde in iisdem ferè campis victos victoresque reperio; eadem loca amissa recuperataque. Choinicia sanè, Sueca, Meva, Marangum, Mariæburgum denique ipsum sæpè reci-

procos

procos hos belli astus sensere. Thorunium Gedanumque, quamvis à belli calamitatibus non immunes, proditionibus quoque insuper tentarentur, magnà fide & constantiâ Regias partes tutatae sunt.

Sed bello huic non ita assiduo præsens incubuit Casimirus, quin Poloniam subinde videret, & constituendis ibidem rebus Comitibus haberet. Imprimis autem quæ Anno **CLCCCCCLIX**. Petricoviæ indixerat, clara ac memoranda extiterè libertate Iohannis Rithvanii Sandomiriensis Præfecti, qui ministrorum regionum non coercitam licentiam, monetam adulteratam, insolentiam vestigalium, effusorem ejus in Lithuanos beneficentiam prolixâ oratione Regi publicè exprobravit. Is tamen auditis patienter est mirâ Regis modestiâ; seu hanc ipsi inferuerat natura, seu ratio temporum suaserat. Minus certè ei litare potuit Iacobus Sieninius, Dobeslao Palatino Sandomiriensi, Sbignei Cardinalis fratre genitus. Qui nuper ad Pontificem summum legatus, & ab eodem Episcopatu Cracoviensi præfectus, præter ceteros, qui alii hanc dignitatem delatam mallent, Casimirus quoque

G 4

ipsum

ipsum tam adversum habuit, ut in arcem Pinczoviensem & mox, imminente ibi obsidione, in Melstiniensem receptus, cum duobus Dlugofis clientibus agerimè vim regiam effugerit. Horum alter Iohannes, Canonicus Cracoviensis autor est historiae patriæ, cujus pars Venotis inscripta extat; reliquæ hæctenus premuntur. Is verò post Regi reconciliatus, liberisque regiis moderator studiorum additus, postremò Archiepiscopatum Leopoliensem adepturus fuerat, nisi mors intervenisset.

IV. Prutheni belli diuturni malis fessi frustra diu pacem petebant, pertinacibus ad persequenda destinata non minus Polonis quàm Cruciferis. Nec legatus Pontificis qui arbitrium causæ sibi depoposcerat, auditus est. Nimis inclinatus in Cruciferos videbatur & Sieninii, de quo ante dictum, patrocínio odium Regis incurrerat. Tandem cum ad Ofiecum, & mox ad Choiniciam fusi Cruciferi essent, magis seriò utrinque de pace cogitari cœptum est; Polonis etiam, licet aliquoties jam victoribus, fortuita reputantibus belli, nec continuanda arma ratis, cum decorè poni possent. Et interim aliis à Pontifice lega-

tus

tus advenerat minùs quam alter fuerat, obnoxius partibus. Hoc annitente bellum magnis odiis, eventu vario, tot annis gestum, Torunii in has leges compositum est: Rex Pomeraniam, Culmensem & Michaloviensem terram, Mariæburgum porrò, Stumam, Elbingam cum sex pagis, qui ad arcem Hollandiæ pertinebant, teneret: reliqua Cruciferis relinquenterent, eorumque Magister sub fide & Clientelâ Regis pro principe & Senatore Regni haberetur.

V. Sub id tempus cum de solvendis militi stipendiis ageretur, & Poloniae minoris cives sine cæteris, qui aberant, seiscere quicquam nollent, confuturum, ut è singulis Palatinatibus legati ad comitia mitterentur, qui cum Rege de Republicæ negotiis civium suorum nomine deliberarent. Quod tum primùm fieri cœptum posterioribus temporibus ita inolevit, ut citra legatos ejusmodi (Nuncios terrestres vulgò vocant) nulla comitia legitima habeantur. Similem fere hi potestatem habent cum Tribunis plebis, illis olim Romanæ libertatis acerrimis custodibus: qui postea cum Roma, exutâ æqualitate, unius jussu Principis aspectaret, exolvere.

G 5

VI. Sed

VI. Sed idem, qui pacem Prussicam conciliaverat, legatus Pontificis Casimirum mox in Bohemorum Regem Georgium, tanquam Hussiticæ sectæ obnoxium & ob id Pontifici inuisum stimulat. Habebat & inter Bohemos suos Georgius multos sibi infeasos: qui tum misere ad Casimirum Oratores regnum ipsi vel alterutri ex filiis offerentes. Cunctante Casimiro, Matthias Vngarorum Rex, gener Georgii, regnum ejus ultro appetit, susceptusque est à non paucis pridem ipsi addictis. quæ res Georgium permovet, ut missis legatis Vladislaum Casimiri filium successorem sibi destinaret, promissa etiam illi in uxorem filiâ Ludmilâ. Diu à Polonis seu dubitatione, seu neglectu suspensum responsum est: seroque vix demum missi legati, qui, ut vivus Georgius filio Regio cederet regnum, postularent. Sed hic interim cunctatione, mox & responso Polonorum offensus, vel potius necessitate ita iubente, in Matthiam factus erat propensior, quod ab isto & proprio vis immineret, & beneficium accepisset, restituto in libertatem filio suo Victorino; promissum denique haberet retinendi regni, dum viveret, certo interim

terim successionis mansuro Matthia. Paulò post secuta Georgii mors agitata ab ipso tot annis necdum finitam de successore curam solis Bohemis reliquit. Qui primum quidem in partes abière, plerisque filium Casimiri Vladislaum, Matthiam aliis, non paucis Casarem, quibusdam denique extincti filium præferentibus. Sed prævaluit illa pars quæ Vladislaum elegerat. Qui & properè accitus non sine valido comitatu in Bohemiam venit, ac iurejurando præstito simul acceptoque, regni possessionem adiit, non impeditioe Matthia, qui, coortis in Vngaria seditionibus, proprio de regno perichitabatur. Nam præcipui Vngarorum pridem illi occultè infesti, & à Bohemis contemptum apertius jam spernentes, missis legatis alterum Casimiri filium patri cognominem ad regnum vocabant. Minus jam quam nuper cunctatus Rex mittit filium, sed improspere eventu. Vix enim venerat in Vngariam Casimirus, cum admoto properè à Matthia, cui impar esset, exercitu, ad subita fugæ consilia coactus est: secutusque æmulum tum statim ad Poloniae oras videbatur Matthias, nisi iratum pater Casimirus, mis-

fis qui se interponerent, legatis mitigasset. Nihilominus ille postea injuriæ memor. captato tempore, subjectam Carpathiis montibus Poloniam (submontanam vocant) deprædando, vindictæ litavit. Nec hîc quidem stetit indignatio. Saganiensium ducem in Polonos concitat, ut Fraustadium finitimum Silesiæ oppidum invaderet, latèque circumjecta popularetur. Denique etiam in apertum bellum erupit, misso in Vladislaum Bohemiæ Regem exercitu, qui Poloniam simul infestaret. Ivère in illum Pater & filius, ille Polonos, hic Bohemos suos defensurus, extractumque quidem longo fat tempore bellum est, majore tamen fragore quam partium damno detonuit. Tandem postquam utrinque populationibus & prælio uno Vngaro quam Polonis feliciore exsatiata odia essent, in pacem his legibus descensum: ut Matthias Regis Bohemiæ titulum usurparet; Bohemiæ autem ipsius administratio penes Vladislaum Casimiri filium, Silesia & Lusatia penes Matthiam, dum viveret, maneret.

VII. Eâdem pactione sopiti sunt motus, qui nuper in Prussia, machinatorum eodem Matthia, coorti erant. Concitaverat

verat enim is occultè Cruciferorum Magistrum ad excutiendum Polonorum fœdus. Qui venire aliquoties ad regni comitia aspernatus, tandem arma etiam sumere in Casimirum cœptaverat, jungente se illi Nicolao Tungeno, qui Varmiensis olim episcopatu dejectus, eundem invito sibi rege vindicatum ibat. Sed hî misso à Rege exercitu cœerciti mox vim majorem experturi fuerant, nisi Matthias illos pactionibus suis comprehendi voluisset.

Sub idem tempus Muldavi à Rege, ipso imperii initio, in fidem suscepti, & ex eo tempore strenue se subinde adversum Turcarum vires tutati, jusjurandum iterant, Stephano tum illis imperante Ictum quoque tum fœdus cum Bajazete Turcarum Imperatore, operâ inprimis Nicolai Firlei, qui postea Castellanus Cracoviensis factus supremum simul exercituum regimen summâ laude gessit. Tartaros vero perpetuis incursionibus Poloniæ infestos & tum quoque recenti populatione grassatos filius Regis Ioh. Albertus magna strage ultus, egregiam sibi fortitudinis ac prudentiæ famam circumdedit. Quæ paulo post Vngaros per Matthiæ mortem Rege or-

158 FLORI POLONICI
ge orbos movit, ut eum in Regem poscerent.

VIII. Sed ex eadem gente, alii fratrem Alberti Bohemorum Regem malebant. Quæ res bello inter propinquos ac fratres materiam præbuit; Malo adeo potente in animis hominum Ambitione, ut sanctissimarum quantumvis amicitiarum, ipsaque naturæ parentis vincula nullo negotio abrumpat. Ingressus ergo cum exercitu Ungariam Ioh. Albertus, fratrem ibidem repperit, incubantem jam Budæ, quæ Regni caput, ceterasque urbes ad se pellectantem, artibus præcipue Beatricis Reginae, quam spes novi matrimonii illi conciliaverat. Nec segnior Ioh. Albertus altera parte Sobinoviam Eperiasumque occupat: at Cassoviã, quam eodem impetu opprimere speraverat, excluditur. Et interim Vladislai se exercitus admoverat. Antequam tamen res ad manus veniret, sæpè de pace laboratum est, velur trepidantibus adhuc non nihil principum animis inter belli scelus & fraternæ pietatis affectum. Ioh. Albertus Patrem consulit in Lithuaniam agentem compescendorum Severic-

riensum causâ, qui nescio quæ janitoris regii fastidia concoquere impotes, re sane exiguâ moti ad Moscum defeccerant. Patre ad cæpta urgenda hortante, animus Alberto redit; sed is viribus, deferebatur, dilapsis ad Cassoviam jam magnam partem tædio obsidii militibus. Contra Vladislao ingens erat exercitus. Nihilominus educit Albertus in aciem suos qui fortiter in hostem invecti, sed prægravante multitudine repressi victique satis ostendere vim sibi magis quam virtutem deesse. Ipse Albertus tres equos in ardore prælii amisit, gladioque, quem pugnando fregerat, carens, penè in duorum manus Bohemorum venerat, nisi eques quidam Crupsius alium periclitanti subministrasset: Quo ille deinde hostem utrumque assequutus, iræ suæ immolavit. Post prælium ferunt Vladislau de salute magis fratris quam de victoria latatum, incertum an simulato affectu, an, ut fieri solet in animo non degeneri, misericordia extinxerat odium, & quem timere deserat, cœpit amare. Concessit illi quidem Silesiæ oppida quadam, & si improlis moreretur, successorem sibi eundem in Regno Ungarico destinavit.

navit. Non multo post Cafimirus, pactis cum Mosco induciis, & Muchâ agresti homine, qui ex Valachis Russisque latronibus contracto decem millium exercitu, multum turbarum per Russiam dederat, represso captoque, moritur, postquam XLV. annis regnasset. Ante mortem ejus tres in aëre Soles conspecti, & duobus penè mensibus Cometes arsit: velut approbante ita magnitudinem Cafimiri cælo, quod vulgare principum mortes sine motu præterit, magnorum in fati laborat.

CAPT IV.

IOHANNES ALBERTVS.

AB AN. CIÖCCCCXIII. AD AN.
CIÖLII.

Competitores regni. Venetorum Legatio. Cum Turcis pax. Callimachi mors. In Muldavis bellum non necessarium. Eorum stratagema. Et mox cum Turcis ac Tartaris irruptio. Turcis infelix ob frigus inuistatum. Pax deinde per Poloniam. Mors præmaturæ Regis.

Casi-

Casimirus moriens filios quatuor reliquerat. quæ res ancipitem Polonis curam attulit, quem ex iis regno præficerent. Augebatque difficultatem Iohannes Masovia Dux, cujus ambitioni subditi sui arma ad regnum, & ex Polonia quidam suffragia commodabant. Evicit tamen Iohannes Albertus, fratribus cæteris sponte ei cedentibus, Reginaque matre armatum mittente suffragium, ad quod Masoviorum audacia facile refedit. Cum diadema Iohannes Albertus suscepisset, illico advenère Venetorum simulque Turcarum legati, gratulandi specie, revera aliis de causis. Illi scilicet, ut Regem in Turcas stimulant, hi ut idem bellum deprecarentur. Impediti enim tum Vngaricis expeditionibus tenebantur. Ac horum legatum quasi deliberrabundus Rex toto anno detinuit, quo elapso demum in triennii inducias consensit. Interim Tartari, quibuscum nunquam vel justum bellum Polonis vel fida pax est, Voliniam incurrunt, quam deprædati, stragem quoque aulici comitatus, quem obviam Rex miserat, circa Vifnovecium fat magnam edidère.

Anno sequenti mortuus est Ianusius
Plo-

Plocensium Dux. Inde tractum Plocensem Iohannes Albertus iure feudi, quod vocant, ad se devolutum regno adiunxit. Reliquam Masoviam frater ejus Conradus retinuit, postquam certis legibus fidem Reip. dedisset.

Obiit quoque tum sapientiæ studiis clarus vir Callimachus, qui gente Tuscus, cum odium Pauli II. Pontificis incurrisset, in Poloniam fugerat. ubi benignè exceptus à Casimiro & juventæ regiorum liberum præfectus fuit. Post mortem Casimiri Albertum filium sequutus & gratiâ apud hunc validus invidiam apud cæteros non effugit, umbram scilicet, seu fumum potius, ardentes Regum amicitias velut ignes perpetuo comitantem.

II. Caterum cupidus gloriæ Ioh. Albertus proferendique imperii, bello non necessario Poloniam implicuit. Valachiam petebat Stephano Palatino tum parentem, perpetuoque hætenus inter Turcarum & Polonas opes insidam. quæ ut incauta opprimeretur, expeditio in Turcas obtentui sumpta est. quamquam alii velint seriò tum conflatum in Turcas fulmen casu in Valachis deflagasse. Causamque irarum fuisse, quod

Stepha-

Stephanus transeunti Regis militi pabulum negasset. Quicquid sit, illud constat, legatos à Stephano missos sciscitatum, quem peteret rex, violatos captosque. Mox & post legationem Socifavia obsidione septa est. Sed eam incolæ animose tutabantur, & Stephanus ad bellum apertum impar (habebat enim Rex I x x x. millia hominum) per insidias carpebat obsessores. Pudor tandem tardiumque incessit hærenti ad unum oppidum tanto exercitui; turbabatque insuper annona deficiens. Religiosiores etiam omina terrebant, quæ in egressu observasse videbantur. Consuetudine hac plerumque vulgi, quæ in pace forti vel naturæ tribuissent, rebus creperis rapiendi in omen futuri eventus. Cum ergo ipse Stephanus dubium an fraudem meditans, quæ post sequuta est, pacem peteret, facile Rex, qui tum insuper morbo attingebatur, permotus est, ut roganti iudicias annueret, per quas securius de pace ageretur. Parabant reditum Poloni sed alio, quam quo venerant, itinere. Id ubi acceperat Stephanus, monet regem, ut usurpatam ante viam potius relegeret; occulta saltuum & ardua montium prætexens, in-

festa

festa latronibus, à quibus securitatem
 transeuntibus non possit polliceri. Ob-
 temperat Rex, nihil altius suspicatus,
 quam cavere Stephanum, ne militum
 numero transitu intacta, proindeque di-
 tior Provincia pars prædæ exponeretur.
 Sed aliud machinabatur Stephanus. Syl-
 va erat ad Bucoviam vicum densa fagis,
 aviis incerta. Hanc ingressus Rex copias
 in IV. agmina partitur. Primi incolu-
 mes trajiciunt. Secundanos, penes quos
 impedimenta Regia, mediam sylvam in-
 gressos assultant ex insidiis agrestes Va-
 lachi, succisifque arboribus viam impe-
 diunt, ne regredi primi, vel progredi ex-
 tremi possent. Hosque interim tota vi
 equitum peditumque Stephanus invadit.
 Turbati ad rem improvisam Poloni
 per oppositos undique obices ad castra,
 quæ modò deseruerant, eluctantur. Sed
 hinc quoque urgente Stephano laborare
 cœperant, periissentque, nisi succurrens
 Aulicus Regis equitatus sono turbarum,
 & armorum fulgore in se hostem ver-
 tisset. Restaurata ita pugna est, fugati-
 que Valachi Regiis victoriam concessê-
 re. Cautius postea incedebant Poloni.
 Nihilominus denuo Io c. Masovii (quos
 Conradus ex foedere in auxilium mise-
 rat

rat

rat Regi) circumventi & internecone
 deleti sunt.

III. Defunctus his malis quasi rem
 bene egisset, in malum otium ac luxu-
 riam discingebatur Ioh. Albertus. cum
 repente illam Poloniamque omnem no-
 vus ab eodem Muldavo terror percudit.
 Nec jam solus hic veniebat, sed Turcis
 Tartarisque comitatus. Latè omnia ad
 Canciugam usque & Vislocum amnem
 populatus, Premisiam, Iaroslaviam &
 plura alia oppida diripuit incenditque.
 Sed leve hoc. Supra C. millia omnis ge-
 neris hominum abduxit, adeo ut Thra-
 cia, Scythia, atque Asia pene tota Russi-
 cis mancipiis impleretur.

Revertente ad suos Moldavo, Turcæ
 prædæ nondum contenti, soli se denuò
 in Russiæ agros effudère. Verum eos,
 torpescuntibus ad resistendum homini-
 bus, aut fugâ dilapsis, ira Numinis in-
 signiter ulta est. Repente enim præda-
 toribus gelu tam intensum, nivisque
 tam largas immisit, ut ad XL. homi-
 num millia (ut est illa gens frigoris im-
 patiens) obriguisset periisque seran-
 tur. Reperti, qui in exenteratis equo-
 rum ventribus calorem tuenda vitæ
 quaesiverant. Multi etiam, qui inclemen-

tiam

tiam aëris effugerant, à Moldavis ipsis habitum Polonorum mentitis trucidati sunt. Ità ex LXX. millium numero vix X. evasisse; & ex his plerique dum abirent, confessi traduntur, Polonos à DEO defendi.

IV. Hæc ubi procella desævierat, sudum tandem aliquod pacis velut ad respirandum, Poloniae illuxit. Primum cum fratribus, Vadislao Vngariae Rege & Alexandro Lithuaniae Duce, quorum ille Moldavos juvisse hæctenus, alter non avocasse, cum posset, visus erat, in gratiam Rex rediit, pacto in fortunæ deinceps utriusque consortium fœdere. Minimum vero natu fratrem Sigismundum Vladislaus Vngarus Glogovientis & Opavientis ditionibus donavit, cæteraque insuper Silesiæ & mox Lusatiae præfectum imposuit. Hinc cum externis principibus inimicitia composita: Nam & Stephano culpam deprecanti, illatarumque injuriarum paciscenti oblivionem pax data est: & cum Bajazethe, quicquid etiam reclamaret legatus Pontificis, fœdus initum. Postremo nec cum Tartaribus Zavolgensibus societatem belli contra Mahumetkierkium Præcopiensium Ducem Rex recusavit. Sed cum illis auxilium promiss-

mississet, consultò moratus est, ut mutuis cadibus barbaros permitteret, amicitia fallaces, & mox, simul occasio in Poloniam ostensa fuerit, ad hostilia redituros. Post hæc in Prusliam rex contendit, Magistrum Cruciferorum (is erat Fridericus Saxoniae Dux) juramentum præstare abnuentem suavis vel armis ad officium radducturus. Sed Toronium cum pervenisset, cepissetque jam per legatos cum Magistro agere, repentino tactus morbo obiit, magni animi Princeps, sed ferè semper infelix: destituente in eo primum vitam fortunâ, tandem & amiciorum fortunam vitâ.

C A P. V.

ALEXANDER.

A B A N N O C I O I O I . A D A N N V M

C I O I O V I .

Dissensiones de successore. Alexander Rex creatus in Lithuaniam abiit. cum Moscho bellum & mox pax. Tartarorum irruptio. Moldavi Pocutiam invadunt, non retinent. Gliniscus auctor turbarum in Lithuania, Tartarorum strages.

Rerum-

R Erumpublicarum Principes sibi per suffragia creantium solenne est, multos destinare, donec unus eligatur. Præcipue in Poloniâ regnat hæc libertas, grandis felicitatis ejus pars, nisi quod quandoque in discordias luxuriat. Post Ioh. Albertum, aliqua quidem ordinum de successore dissensio fuit, sed ut rationibus, non odiis aut ambitu disidentium. Tres erant filii Casimiri, inter quos anceps veluti trepidabat Electio. Primus natu Vladislaus Vngarorum jam Bohemorumque Rex placebat nonnullis, velut ornamento ac patrocinio laboranti Reipublicæ futurus. Contra alii dedignabantur externi fieri regni accessionem, præferebantque Sigismundum Glogovienstem & Opavienstem Ducem. Plurimi tamen Alexandro M. Lithuanix Duci magis favebant, cum ipsius causa, tum Lithuanorum, quos novo vinculo illigari Poloniæ publicæ rei interesset. Commodum supervenere à Lithuanis legati non regem quidem, sed fœderis antiqui renovationem offerentes. Illico sublata dubitatio est, & Alexander Rex proclamatus paulò post Cracoviæ insigne regium à Friderico fratre Præfule Gnesnensi, & simul Cardinali acc-

accepit. Conjugi Helenæ diadema negatum est, quod Græcanicis addicta sacris Romanæ Ecclesiæ instituta nolle amplecti:

Vix aliquot mensibus Cracoviæ fuerat Alexander, cum in Lithuaniam avocatur, cui vis à Moscho imminabat. Iamque Smolenscum oppugnare is cœperat: sed, obniscâ ad primos impetus urbe, cum insuper Alexander cum exercitu adventare diceretur, territus, inducias cum Rege genero (Moschi enim filia erat Regina) in sex annos pepigit. Enimverò dum hæret in Lithuania Alexander, Tartari Tauricani Poloniam invadunt, tramissaque Vistulâ ad Pacinoviciam Cracoviensis provinciæ oppidum usque prædas agunt: serò nec nisi cum tempus effugerat, in illos movente Friderico Cardinali, cui Reipublicæ curam Rex, dum abesset, mandaverat. Nec multo post moritur Fridericus iste, vir aspectu ac munere venerabilis, vitâ dissolutior.

II. Stephanus dein Moldaviæ Palatinus Poloniam lacesivit, occupatâ terrâ, quæ inter Tyram annem & Sarmaticos montes procurrens, Pocucia vulgo appellatur. Sed hanc non diu tenuit, fa-

H

rigan-

tiganibus illum & Polonis, & domi
 morbo, quo non multo post etiam in-
 teriit, vir belli artibus inter seculi sui
 primos. Ejus postea filius Bogdanus pa-
 tri succedens Alexandri sororem in con-
 jugem petiit; dilatusque primum, mox
 spretus, ut contemptum sui vindicaret,
 Pocuciam armis repetiit, occupavitque.
 Verum, ut proclivius semper est rapere
 aliena, quam retinere, ita ille prope
 expulsus provinciâ, ægrè ab ipsius Mol-
 daviæ limitibus vim Polonorum propul-
 savit. Illo bello periêre inter alios duo
 Strusii fratres, cum longius à cætero e-
 xercitu proveci in globum hostium inci-
 dissent. Alter inter pugandum occubuit,
 alter captus ac capite multatus est. His
 verò postero mox die magnâ Muldavo-
 rum strage atque in primis præfecti Cho-
 cimensis, parentavêre Poloni. Postea de
 fœdere tractari cœptum conveneratque
 in certas conditiones: Sed hæ, ne tum
 pro ratis haberentur, aliud quid inter-
 cessit.

III. Ea tempestate dederat penè in
 Lithuania barbarum aliquid Michaël
 Glinfcii, ex Ducibus Russis ortus, vir
 manu strenuus, spectatusque hinc apud
 principem, sed criminator idem in Pro-
 ceres,

ceres, quibus superbiam suam senserat
 exosam. Forte præfecturam quandam
 Lithuano equiti adeptam, Glinfcii
 cognato Rex dederat, Lithuanorum
 proceribus imperans, ut in possessio-
 nem donatâ præfecturæ hominem miterent.
 Cum differrent illi rem ad ad-
 ventum regium, Glinfcii facundâ calli-
 ditate accensus Rex ita exarsit, ut Bre-
 stam evocatos tollere agitaverit, cum
 non venissent, quosdam summis mune-
 ribus functos gradu honoris moverit.
 Non sine indignatione aut minaci si-
 lentio hæc Lithuanis tolerata, ac forsan
 exuissent patientiam quidam, nisi exter-
 num repente periculum increpuit.
 Nam Tartari Tauricani reportatâ no-
 viter à Zavgolgensibus victoriâ feroces,
 cum creberrimis incurfionibus Polo-
 niam vastassent; novissime Lithuaniam
 quoque ingressi sunt. Vilnæ tum Rex
 valetudini operam dabat. Cæteris seu
 metus seu privatae dissensiones curam
 publicæ rei exemerant. Ita aliquandiu
 impune barbarus grassari potuit. Tan-
 dem extremâ necessitate ad defensionis
 auxilia Lithuani exsurrexêre: narratque
 Miechovius Regem quanquam ægrum
 delatum in castra, ut suis ad extremum

usque adesset. Sed ubi periculum à Tartaris, simul & valetudo in dies gravefecerit, Vilnam reductum. Interim Glinfcius Regio exercitui præfectus, hostem incautum prædæque cupidine vagum adortus, partim cecidit, partim in paludes egit, quæ plurimi absorpti. Attulit verò tum ad victoriam non parum momenti Sendivojus Ciarncovius Palatini Pofnaniensis filius, qui cum trecentis equitibus Vilna accurrens, cum è proximo colle pugnantes cum Tartaris Polonos vidisset, late diductâ turmâ & strepitu tubarum magni speciei exercitûs præbitâ hostem terruit, suos erexit. His actis tacite se in stativa recipiunt victores, dum reliqui hostium, cladis suorum inscii, cum præda reverterentur. Mox ut quique venerant, cæduntur. Periisse tum feruntur ad viginti millia hominum. Captivorum certè Christianorum ingens vis liberata est. Victoriæ nuncium qui Regi ferebant, proximum fato reppererunt. Nihilominus sublati in cælum manibus ac nutu (nam lingua usum vis morbi ademerat) latitiam testatus est, nec multo post expiravit, anno ætatis quinto supra quadragesimum, imperii vix quinto. Mors ejus tam præcox & ceteroquin non spernendi Principis

cipis multis tempestita existimata est, ob prodigalitatem, quâ exhausturus, si provixisset. Reipublicam fuisse videbatur.

CAP. VI.

SIGISMUNDVS. I.

AB AN. CIO IO VI. AD ANN.

CIO IO XLVIII.

Sigismundi cura rogata. Glinfcii in Lithuania seditio & bellum cum Moschis, cum Valachis. Legationes ad Sigismundum. Moschicum bellum secundum. Regis ad Maximilianum Cæsarem iter. Secunda nuptia cum Bona Zfortia Bellum Prussicum. Comititia Toruniensia. Dantiscana plebis seditio ob religionem. Alberti Brandeburgi. i cum Rege de Prussia transactio. Solimanni in Vngaria victoria. De Muldavis Tarnovii victoria insignis. Moschicum bellum tertium. In Muldavis indicta expeditio publica. Seditio Nobilitatis. Status Muldaviæ mutatus, itemque Vngaria. Concilium Tridentinum. Mors Sigismundi. Virtutes animi & corporis robur.

EX Cafimiri filijs duo adhuc fupere-
rant, Vladiflaus ac Sigifmundus, quo-
rum ille Vngariæ & Bohemiæ impera-
bat, hic Glogovienfium & Opavienfium,
nuperque etiam Lithuanix Dux creatus,
fpes voluntatefque Polonorum pridem
in fe erexerat. Quo facilius Alexandro
mortuo ad regnum emerfit, Vladiflao,
quem multi æmulum fratri minori fore
metuerant, non impediante, fed in fuper
etiam commendante proceribus candi-
daturum. Rex nominatus Sigifmundus,
vulneribus illico Reipublicæ fanandis
manum falutarem applicuit. Ac primum
quia profufione Alexandri ærarium elan-
guerat. Regiæque facultates privatis qui-
bufdam cefferant pignori, iis recuperan-
dis curam intendit, juvante Regem Io-
hanne Bonero, prudente viro & quod
ad rem plurimum valebat, prædivite. In-
de contentiente in tributifpenfionem or-
dine equeftri pecuniæ coactæ; fcripturæ
que inde miles extremis Poloniæ fini-
bus pro Republicâ perpetim excubitu-
rus.

Sed dum in his eft Sigifmundus, Lithua-
nia turbare cœpit, excitatâ à Glinfcio,
quem ante fæpius nominavimus, feditio-
ne & armis in fuper à Bafilio Mofchorum
Duce

Duce ingruentibus tumens. Glinfcius e-
nim coalitâ Alexandri perpetuo favore
& rebus non infelicitè geftis audaciâ,
fupra civilia affurgens Lithuanix princi-
patum agitabat. Ambitionem vero oc-
culere ftudens, Zabrezinium Lithuanix
Marefchallum, aliofque confilia ejus cu-
rifius fpeculantes prodentefque hosti-
liter inceffebat. Tandem cum fufpe-
ctum fe Regi fenfiffet, metu ad defpera-
tionem verfus, Mofchum clam miffis le-
gatis ad partiendam fecum Lithuaniam
invitat. Qui jam nuper terram illam ul-
tro laceffere cœperat, fed tedentibus,
contra Polonis congredi non aufus re-
pulfusque, oblatam jam à Glinfcio con-
ditionem lubens acceperit. Glinfcius ubi
in prociñctu effe Mofchum intellexit,
palam obfequium Regis exiit, Zabrezini-
um vero incautum intra penates ipfius
obtruncat. Rex cognitis machinatio-
nibus illico Nicolaum Firlejum Pala-
tinum Lublinenfem, fumum tum
belli Ducem cum exercitu in Lithua-
niam præmittit, ipfeque etiam fequitur,
majefatem Regiam defectoribus op-
pofiturus. Vementi Lithuani fe jun-
gunt, multique etiam ex iis, quos vel
error vel prævalida neceffitas in partes

hostis abduxerat. Territi mox ad præsentiam Regis Moschici Duces, loca, quæ impetu inopiâve defensorum occupaverant, deseruere, prælium inprimis cautiſſimâ prudentiâ evitantes. Vix semel in trajectu fluminis cujusdam restiterant, magnâ sua clade, futurâ tamen majori, nisi nox intercessisset. Posthac apertiore etiam consternatione exercitum per avia paludum nemorumque reducunt. Rex cedentes tota exercitûs mole sequi haud consultum ratus, Stanislaum Kiscam ad Refinam Moschorum arcem mittit. Qui late omnia populatus, sed univर्सæ hostis potentiaë impar, partes subinde aliquas attrivit, quodam etiam die, si accitus in auxilium Firslejus tempestivè venisset, de summâ decertaturus. Sed is seriùs se per ignotas in sylvis vias expedierat. Interim tamen cum globo quodam hostium feliciter congressus Kisca, reliquum exercitum terrore fudit, cum qui primo ex conflictu effugerant, seu errore (ut est credulus pavor,) seu ne paucis cessisse viderentur, numerum Polonorum in majus auxissent. Qui fortunæ lusus postea alio certamine ipsum quoque victorem fermè decepit. Sed paulò post cum parum proficeretur armis, flexis utrinque

ad

ad mitiora animis, primum inducias Rex petenti Moscho, mox pacem perpetuam annuit.

II. Cæterum data sic Moscho respirandi potestas fuit, non item Polonis. Hos enim Bogdanus Valachus valido cum exercitu Russiam ingressus, ad novum bellum vocabat. quod tamen brevi procellâ desæviiit. Quippe priusquam Rex veniret, primum fregerant impetum Valachi, frustra, nec impune Camieneciam Leopolinque munitissimas Russiæ urbes adorti. Sic Regem in proinctu jam stantem haud præstolati, cum late omnia ferro flammisque miscuissent, ad sua rediere. Sequi illos jussu Nicolaus Camienecius Cracoviensis Palatinus, terram hostilem pari sævitiâ involavit diripuitque. Sed expletâ vindictâ cum reditum pararet, ad Tyram flumen subito à Valachis, qui hæctenus intra saltuum latebras occulti expectaverant occasiones, invaditur. Tumultuariâ primùm pugnâ nutavit victoria, donec majore numero ordinatiusque congressus Polonorum equitatus cohortes hostiles perrupit. Cæsi ibi plurimi, capti non pauciores quos omnes Camienecius gladio percuti jussit, ma-

H §

nibus

nibus parentans Polonorum, in quos nuper barbarus, præter belli jus pari supplicio sævierat. Rex latus victoriâ suorum cum victis pacem iniituznam pactus conditionem, ut sacram supellectilem de templis raptam, & quicquid captivorum prædæque memorabilioris superesset, restituerent. Mitissimum tum experti victorem, pœnas mox, quas majores meruerant, Tartaris dedere, qui iteratis aliquoties incurfionibus ad incitas plane infidam gentem redegerunt.

II. Post hæc Sigismundus variis externorum Regum ac principum legationibus cultus est. Inprimis à Pontifice Romano Achilles Grassius Episcopus Modecensis adfuit, ut Regem ad jungendam Vngaro contra Turcas arma incitaret. Nec averfatus consilium Rex moram tantum postulavit. Paulo post secuta est celebris de Tartaris ad Lopufnam victoria, Constantino Ostrogio Lithuanicarum, Nicolao Camienicicio Polonicarum copiarum ducibus. De viginti & quinque millibus barbarorum longe minima pars tum evafisse dicitur.

IV. Victoriam hanc Moschicum bellum exceperit. Moschus enim etiam post pacem iniquis infensusque Polonis, cum ingen-

ingentem tormentorum vim per Germaniam conflasset, Smolenscum tandem adortus, desertumque semel tædio moræ, mox majore vi aggressus, cum nihil proficeret, machinatore Glinfcio, præfectum arci Tribunalium pretio ad deditonem emeratus fuerat. Post deditonem Smolenscum Glinfcius respiscens, & opera Vladislai Vngariæ Regis Sigismundo reconciliatus, facinus erepta urbis in Regiæ pretium gratiæ vertit, nec hanc tantum urbem, sed complures alias traditurum se Polonis promittit. Caruit tamen successu consilium, quod secretorum internuncius Trepka nobilis juvenis in manus hostis venit. Qui subjectus tormentis magnum & memorabile constantiæ specimen dedit. Nullis enim quantumvis exquisitissimis cruciatibus ad proditorem secretorum subigi potuit.

Interim ingressus Lithuaniam Rex ad Borissovum pervenerat. Ibi cum delectis subsistens exercitum ad Orsam, ubi hostis, præmittit, summa rerum Ostrogio & Suircovio mandatâ. Cognito, Moschos prælio paratos, Poloni priores in hostem irruunt, mox prout incubuerat ille, urgentes cedentesque. Anima

bar hos Ostrogii exemplum non minus militem quam Ducem se gerentis. juvabatque etiam locus modicè in tumulum assurgens, in quo disposita tormenta raultum noxæ hostium novissimis dabant. Qui hinc consternati fugamque capessentes, proximos unà traxere. Primi adhuc strenuè rem agebant, donec & his cognita sociorum fortuna & assultantes improvisò ex vicino nemore Poloni octingenti fregērunt animum. Instans palantibus Regii. Multos ad paludem delatos, cum transire niterentur, instabilis ad gradum uligo hausit. Interiisse hoc prælio triginta millia Moschorum feruntur. Capti ex illustribus duo. Satraparum decem & septem. de plebe nobilium duo millia, totidem gregariorum. Ex Regio exercitu non plures quadringentis desiderati, plures faucii fuerunt. Cæterùm (quod de Annibale olim dictum) vincere tum scivère Poloni, non æque uti victoria. Smolenscum urbem sine mora adoriri debuerant, capi haud dubiè facilem, cunctis recenti terrore percussis. Dum circa alia se occupant victores, novo milite, novis machinis permunita est. Interim benma subiit, oportuitque ad eò reduci mili-

militem in hyberna. Petenti ergò iterum hosti in quinquennium pax concessa est.

V. Moschis ad hoc bellum præter cæteros stimulo adjumentoque Maximilianus Cæsar haud dubiè fuerat; pridem Jagellonicæ genti infensus ob Vngariam, quam bini ex ea familia Vladislai Austriacis præripuisse videbantur. Accesserat recens offensa in Sigismundum, obductam in matrimonium Barbaram, forem Iohannis Comitis Scappusii, qui Sigismundi ad eò affinitate ad nuptias Annæ, Vladislao Vngaro genitæ, & porrò ad Vngariæ regnum adspirare credebatur. Conciliare igitur sibi Maximilianum cupiens Sigismundus, cum aliquandiu dubitasset, per legatos ne id, an præsens ipse tentaret, posterius tandem elegit: minus vigente tum inter principes insidiarum, & qui non minus hodie visendi se mutuo cupidinem ple-risque eximit, vano comparationis metu. Iter ergò ingressus Pofonium Vngariæ urbem venit, ubi à fratre Vladislao liberisque ejus prolixâ comitatus exceptus obvium mox habuit Cæsaris legatum Cardinalem Gurcensem. *Quæ* cum de negotiis, quorum causa Rex *vene-*

venerat, agi cœptum. Interim Cæsar ipse Augustâ Viennam venerat, quem sine morâ Reges honorâ legatione venerantur. Ille dimissis humaniter legatis suos mox mittit, qui Reges Viennam invitarent. Sed primum in Vngariâ Austriâque e confinio lectus locus est, quo Cæsar Viennâ, Reges Pofonio venientes coivère. Inde Viennam itum, ubi quatuordecim circiter diebus per serâ suetasque aulis voluptates exactis, initum est æternum inter reges fœdus, & ut arctius id esset, neptim suam Mariam Ludovico Vngariâ hæredi Cæsar locabat, ipse vicissim sibi vel nepotum suorum alteri Annam Ludovici sororem destinans. His actis inter mutua propensissimæ voluntatis testimonia atque etiam lachrymas discessere.

VI. Reducem Regem adversa quædam excepèrunt. Nam & Barbara Regina, op pudicitiam Esthera vulgo dicta, obiit paulo post, & Opociam Moschorum arcem infeliciter tentaverunt Poloni. Vtrumque tamen dolorem ductâ dein Bona Zfortia, Iohannis Galeatii Ducis Mediolanensis filia, & mox prosperior Polonorum ad Polociam pugnatuncunquę solata fuerat, cum Tartari ad

Vistu-

Vistulam usque late omnia populati, tandem & ad Socalam Regios temere atque invito Duce Ostrogio congressos memorabili strage fuderunt. Mille ducentium cecidère ex Polonis. Ex Tartaris quater mille, ut caro empta victoria dici posset, nisi barbari sanguinis copia major nobilitate alterius æquaretur.

VII. Subsequutum est Prussicum bellum mole atrox, tempore non adeo diuturnum, nec infelix exitu. Qui Cruciferis tum præerat. Albertus Marchio Brandenburgicus Sigismundi forore genitus, jurare in verba Regis abnuens, hostilia meditabatur. Eum contra missus Nicolaus Firlejus Palatinus Sendomiriensis subito impetu oppida aliquot arcesque rapit, Hollandiam aliquandiu obsessam expugnat. Territus Albertus primuna cum Firlejo colloquium expetit, ab eo ad Regem Thoruniam deductus omnia Regis causâ velle restatus est. Coisissetque tum fœdus, nisi nuncius adventantium auxilio Hafniâ quatuor milium militum & jam ad portum Regionum montanum appulso rum novos Marchioni animos addidisset. Inde relapsi ad arma Poloni Brunsbergam; Cruciferiani Hilsbergam obsident. Non multo post

tò post intellecto, novum è Germania ad Albertum ire exercitum, publica expeditione indictâ, universum ordinem equestrem Rex ad arma evocat. Germani, antequam Alberto se jungerent, Mezireciam finitimum Silesiæ Marchiæque oppidum expugnant, inde, Poloniæ ingredi interiora prohibiti, in Prussiam contendunt. Schonbergius iis præerat, cui memorabili aliquo facinore clarescere cupido audacia incessit Dantiscum obsidendi. Sed urbem ad defensionem sui paratam expertus, cum insuper Firlejus occupatâ Stargardiâ & Derfaviâ appropinquaret, fugienti similis in Pomeraniam recessit. Insecutus eum Zarembera præsidii apud Dantiscum præfectus, & mox Firleji equitatus magnâ clade novissimos affecere. Ipse Firlejus cum reliquo exercitu Choiniciam interim oppugnat expugnatque. Alibi Sen-cignovius assiduus populationibus terram Cruciferorum afflicans, incensis quam plurimis pagis, Passenheimum occupat. Cruciferiani autem Elbingam interim insidiis tentant, parumque absuit, quin obtinerent. Suggesti clam, portam jam unam perfrugerant, dum clatros objectos moliuntur, à civibus saxa,

calceant

calcem ac cineres desuper ingerentibus, amisso præfecto, & militibus non paucis repelluntur. Frustratus ita ad Elbingam nec alibi felicior Albertus ad pacem flexit: missoque Ligniceni Duce, & mox fratre Georgio Brandenburgico, cum convenire in amicitia: perpetuæ fœdus non possent partes, arma in quadriennium suspensa sunt.

VII. In iisdem, quibus induciæ constitutæ, comitiis Thoruniensibus, controversiæ Prussorum quædam auditæ discussæque sunt. Habebant illi antiquo privilegio proprium tribunal, quo lites ab indigenis solis, præside Rege, decidebantur. Hunc morem Rex violare nollens, nequicquam contra sententibus Polonis, solus Prussico senatui interfuit. Postulantibus verò iisdem Prussis, ut munia dignitatesque ipsorum non nisi indigenis darentur, querentibusque concessam Raphaëli Lescinio præfecturam Slochoviensem, factum quidem in posterum servare hoc ipsorum jus promisit, beneficium tamen Lescinio datum adimere non sustinuit: Majestatis credo tuendæ causâ, quam ladi Reges existimant, si fecisse, quod non debuerint, factorum mutatione cogantur ostendere.

Com.

Compositis ita Prussiarum rebus Rex aliquot annis tranquille egit, non nisi Tartarorum incursums identidem lacesitus, & Ludovici Vngarorum Regis, cui Patruus erat, malis sollicitus. Hunc quippe adolescentem magnus ille Europae terror Solimannus armis jam tum adoriri coeperat. Ac in auxilium quidem illi Iohannes Tarnovius, vir belli praeclarus, eum sex millium exercitu missus est: Sed nec sic quidem impediri Tyrannus potuit, quin Belgradum arcemque Sabacensem occuparet.

IX. Vergebant ad finem induciarum eum Cruciferis inita, cum plebs Dantiscana Martini Lutheri gliscentibus tam passim dogmatis assensu in seditionem exarsit. Magistratibus oblectari ausis surrogati ex civibus alii, occupata templa, ritus Ecclesiastici novati. Mox & scriptis literis oratus Rex, libertatem ut sacrorum, quae ut meliora amplexi essent, manentibus caetera in obsequio confirmaret. Nec refragari quidem precibus tum visus est Rex: caeterum ejus anno sequenti ingressus in urbem, sumptumque severa lege de autoribus seditionis supplicium satis docuit temporari datam priorem indulgentiam, veritumque

que Regem, ne immitti responso dimissos metuens poenae conscientia ad Cruciferos adigeret, brevi jam induciis elapsus arma resumpturos.

Verum inducias quoque istas non, quod timebatur, bellum, sed pax aeterna singulari numinis favore excepit. Quippe delectis utrinque arbitris, Carolo Imperatore & Ludovico Vngariae Bohemiaeque Rege, & mox, cum hi vel segnius, vel saltem, ut longe positi, tardius agere viderentur, sequestris Georgio Brandenburgico Marchione, & Friderico Lignicentium Duce, post sat longas disceptationes, his tandem conditionibus inter Regem & Marchionem transactum est; ut Rex quidem Orientalem Prussiam Marchioni perpetuo & haereditario jure cedat: Marchio contra vasalli obsequium Regi juret, eidemque centum cum hastatis equitibus intra Prussiam suo, extra hanc Regio stipendio militet. Ita excisa est tandem illa materies bellorum, quibus à primo fere Cruciferorum in Prussiam adventu, Polonia vario eventu conflictata, ac saepe immaniter concussa fuit.

Paulo post susceptum in feudi leges Marchionem alio quoque insigni auctario

ctario Polonia ditata est. Quippe mortui intra breve intervallum binii fratres Masovia Duces, Janusius & Stanislaus Masoviam regno Polonico à quo per quadringentos ferè annos diremptum propriis Ducibus paruerat, adjunxere.

VIII. Sub hoc tempus commissum est famosum illud Vngarorum ad Mohacum cum Solimanno prælium, cujus infelix eventus & Ludovicum Regem cum flore Vngariæ nobilitatis absumpsit, & Vngariæ partem nobilissimam imperio Turcico subdidit; Ferdinandò denique Austriaco, qui ob ductam Ludovici sororem sceptrum sibi Vngaricum vindicabat, origo fuit belli cum Johanne Scepusio idem sceptrum ambiente, & denique cum Solimanno ipso pro honore, uti præferebat, Scepusii, veriùs pro gloriâ suâ proferendisq; finibus pugnantem, ac plerumque heu! victorem. Buda sanè tum occupata Vienneque ipsa obsessa ac ægrè de manibus Tyranni erepta fuit. Liberatæ urbis laus, secundum Deum, binis præcipuè principibus Palatinis tribuitur: quorum alter Philippus fortiter sustinuit; alter Fridericus, admoto extus exercitu, abstraxit terruitque obsessores. In Polonia

nia interim Rex filium Sigismundum Augustum Lithuanie primùm principatum, mox regno inaugurat, posthnam curam velut præcipiens fato, ut capessendis imperii curis maturè successorem assuefaceret.

IX. Porro intentam his Poloniam præclara de Muldavis ad Obertinum virtute imprimis Tarnovii reportata victoria exhilaravit. Fuerat Muldavo viginti duùm millium exercitus, Tarnovio millium vix quatuor. Ad manus manet cum ventum est, non alio unquam insigniori argumento patuit, ut corpora, ita exercitus, non eos semper vincere qui majores. In prælio verò ipso ut miraculo fuerat Polonorum virtus, ita in eventu ejus fortuna ludit. Tot enim omninò illinc cecidisse reperti sunt, quot hinc pugnaverant. Sed præter casos capti fuere quadringenti, porroque machinæ quadraginta octo ademptæ, Regique missæ Cracoviam. In cujus urbis æde præcipuâ extat hodieque pugnae hujus penicillo expressa imago. Rex vero alio etiam honore colendam Tarnovii fortitudinem duxit. Etenim indictâ contributione publica binos de singulis jugeris grossos pendi victori iussit.

Felix

Felix dicere Sigismundianum possis seculum, quod tam inusitata virtutis & exempla tulit & præmia.

XI. Prælio hoc infractæ non nihil vires, nondum animus erat Muldavi. subinde adhuc hostilia minabatur, donec ipse ei Turcarum Dominus quietem imperavit. Cui mandato cum Vngariæ etiam Regis Iohannis autoritas accessisset, induciæ cum Muldavo initæ sunt. A Tartaris quoque quietem Poloniæ dedere cum ipsorum inter se dissidia, tum Solimanni iussa, qui amicitiam Sigismundi mire prensabat, bellis Vngaricis intentus. Lithuaniam Moschus turbavit denuo, favissimâ illam hyeme ingressus & longe lateque depopulatus. Illi tumultuaria primum manus opponitur, mox iusto exercitu juncti Lithuanis Poloni à vastatione alienorum ad sua defendenda hostem avertèrunt, expugnatis etiam in Severiensis provincia arcibus Holmiæ & Starodubo, captisque ex præsidio non paucis, atque ipso etiam, qui Starodubum defensaverat, Oucynâ. Gesta hæc ductu potissimum Nicolai Radzivilii Palatini Vilnensis. belli vero summæ Tarnovius præerat. Nuncios victoriæ multum auxit læticiam nuptiarum,

tum, quas tum Sigismundus filix Hedvigi, Iochimi Electoris Brandenburgici sponsæ adornabat.

XI. Paulo post Muldavius arma in Polonos repetiit, tanto quidem ardore, ut contra eum Rex vires regni intimas nobilitatemque omnem ad bellum ciendam putaverit. Ea ad Leopolin coacta penè in seditionem adversum regem & Senatores efferebuit, leges nefcio quas violatas causata, & arma induere negans, nisi illæ affirmarentur. Asperavit commotos Senatoris cujusdam in minorum gentium nobiles, qui ob paupertatem pedites venerant, arrogans cavillum. Iamque videbatur in scelus eruptione multitudo, nisi orta cœlitus tempestas turbidos & numero fidentes in diversa egisset; subeunte post etiam animis formidine cœlestis iræ, ut fit apud rudiores animos, quibus movendis pacandisve potentissima plerumque est superstitio. Verum composito etiam tum utcunque tumultu, dilapsus tamen Rege non aded impediente exercitus, irritaque reddita est expeditio. Relicta tantum ad propulsandum hostem duo milia sub imperio Andreæ Tencinii & Nicolai Sienvii. Qui discordes inter se & hinc

hinc rerum suarum minus satagentes, commissâ imprudenter cum hoste longe prævalido pugna, sexaginta plus minus nobiles viros & octingentos insuper gregarios perdidere.

Sed brevi post intervallo mutatus est dominatus in Muldavia. Stephanus Petri Palatini frater, ob suspicionem affectati domini exul, quæsitis criminandi occasionibus Palatinum Solimanno exofum reddiderat. Ita quidem, ut is vim moliretur in Palatinum, hic vero imparem se sentiens, tentatis infeliciter fugæ consiliis, Sicaviæ arci se includeret. Ita in locum ejus Stephanus frater à Solimanno surrogatus; ipse obsessus captusque est à Iohanne Vngariæ Rege, qui hæc velut mercede Turcæ gratiam offensis aliquibus infuscatam redimebat.

XII. Non multo post insecta hujus ipsius Iohannis mors novis turbis Vngariam implicuit: vindicante sibi regnum Ferdinando, sanguinis jure, ut agebat, atque insuper compacto sibi debitum; asserente contra idem viduæ Reginæ filioque ejus impuberi Solimanno, vel potius, ut eventus docuit, sibi rapiente. Postquam enim infando illo ad Budam prælio Christianos prostravisset,

evocato

evocato ex urbe, per speciem amoris, Reginæ filiolo, dum comites hujus benignè à Turcis fraudem molientibus excepti, hilariter epulantur; Interim milites mittit, qui gubernacula occuparent urbis, quasi defendendæ contra Auftriacum, cui Regina impar esset. Patuit mox dolus, cum ingressus ipse urbem, Reginam nequicquam datæ fidei sacramentum obtestantem, abire cum puero in Transylvaniam jussit. Ex hoc tempore servit fœdissimam Turcis servitum Buda, & reliquis Vngaricarum civitatum flos, grandi vestro, Christiani, dedecore, qui sanguinem, quem his recuperandis gloriôsè impendere poteratis, mutuis pudendisque inter vos armis insanè tot annis prodigitis!

XIII. Agitabat ea tempestate orbis Christianus instinctu inprimis Caroli Imperatoris Concilium, quod à loco postea Tridentinum appellatum est. Ad id invitatus à Carolo Sigismundus omnia pacandæ Reipublicæ Christianæ causa velle respondit, legatumque etiam ad concilium mittere recepit. Ac missus est postea ad Comitatus Augustæ habita Stanislaus Lascus Palatinus Sendomiriensis, qui gravi oratione jus Poloniæ Regum in Prussiam ostendens, Cruciferorum in

I

Alber-

Albertum Poloniæ vasallum conatus liberrime perstrinxit. Respondit huic VVolfgangus Ordinis Theutonici Magister; constitutique liti dirimendæ arbitrari, à quibus fere contra Albertum lata sententia est, sed executio ejus Carolo Cæsari remissa exitum nunquam habuit.

Sigismundo vero anno sequenti fatalis meta venit, principi sane immortalitate dignissimo; quique virtutibus suis à Paulo Iovio nobili historico poni meruit inter tres * Heroas illos, qui nisi simul imperassent, singuli digni fuerint, qui toti orbi imperarent. Præter sapientiam, moderationem aliasque animi dotes admirabilis in illo fuit corporis fortitudo. Ferunt atate florenti soleas ferreas, quales equis suppingi solent, frangere, funesque cannabinos rumpere solitum. Vix pertinet corpus ad virorum laudes, sed in Sigismundo memorari dignum fuit, quod robore ac firmitate sua nobilissimæ animæ tanto diuturnius hospitium præbuit. Vixit enim Sigismundus annos octoginta duos: quorum exacte dimidium in regni administratione consumpsit.

* *Hi sunt Carolus Quintus Cæsar, Franciscus I. Gall. Rex, & hic Sigismundus.*

C A P.

C A P. VII.

S I G I S M V N D V S
A V G V S T V S.

A B A N N O C I O I O X L V I I I .

A D A N N V M C I O I O L X X V I .

Animi multorum in Augustum iniquiores ob matrimonium cum Radzivillia. Scholasticorum Cracoviensium tumultus. De legibus antiquis & novis disceptatio in comitiis. Cum Episcopis lites, occasione Orichovii Canonici, qui calibatam oppugnabat. Regis Gedanum iter, & periculum Regiomonti aditum. Nuptia secunda. Bona in Italiam abitus. post mortem ejus lites de hereditate. In Livonia bella intestina, mox externa cum Moscho. Livonia cum Polonia conjunctio. Inde belli Moschici communitio. item Suecici. Iohannis Finlandia Ducis captivitas. de Moschis victoria. Lithuania cum Polonia conjunctio confirmata. In Dantiscanos ira Regis & ultio. Magni Holsatiae Ducis in Livonia machinationes. & cum Moscho societas. Hujus crudelitas insignita, ejusdemque exempla

I 2

non-

nonnulla. Mutatus dominatus in Muldavia, quam Bogdano principi ejecto fortiter, tamen frustra restitueret Poloni conantur. Duella bina cum Turcis. Herburti periculum. Augusti mors & encomium.

Sigismundus Augustus patre quidem vivo Rex nominatus à regni tamen curis, volentibus ita Polonis, hæcenus abstinerat. Nec, mortuo parente aliquandiu voluntates procerum multorum tam secundas expertus est, quàm vel pater vel ipse spe perceperat. Offendit istos Augusti post fastiditam & paulo post mortuam Elizabetham Austriacam, solutior vita. Magis etiam inquit postea cum Radzivilia Stanislai Gastoldi Palatini Torcensis viduâ matrimonium. Nec intra silentium aut occultas voces steteret offensæ. Publicè in Comitibus traductum est factum Regium; aliis tolerandum jam consentibus postquam consummatum esset, aliis antiquandum ambitiosâ libertate ac faciendâ contententibus. Qui à nonnullis ut loquentes pro legum tutelâ, quæ conjugia Regia consensu Reip. circumscribunt, pronis auribus auditi: aliis privatâ magis stimulatione, quàm deco-

ris publici cura loqui vili sunt. Interrogatum nempe inducere voluisse credebatur, ostentandæ ita diutius auctoritati, & ut tanto enixius liberaliusq; à Rege prentarentur. Horum antesignanus Petrus Kmitha Palatinus Cracoviensis fuit, uti contra Regem tuebatur Iohannes Tarnovius, princeps post Antistites Senator, cui pridem Kmitha alias ob causas inensus, tanto jam obstinatioer erat, ut diversus esset ab æmulo. His contentioneibus transacta comitia citra tractationem rerum magis seriarum distulserunt, Rex verò dimissis ad Senatum atque equitum principes literis, de contumacia quorundam questus, suum erga Rempubl. affectum prolixè declaravit. Quæ res sanè profuit illi non parum ad pignemandos multorum animos; paratiore, ut sit plerumque, privatim apud singulos gratia, quam apud universos, quibus ipsa multitudo ut metum offensæ, ita spem fructumque beneficii minuit.

II. AEstum comitiorum exceptit juvenutis, quæ Cracoviæ studiis operabatur, tumultus. qui visus initio multis compressu faciliior, quam qui in proverbio est, pulvis scholasticus, atrocem tamen subito vastitatem Academiæ attulit.

Lena quædam fœminam corpore merentem familiaribus Andræ Karnkovii, qui tum fortè Cracoviæ agebat, ducens in studiosos inciderat, atque ab iisdem habita erat contumeliosus. Illa injurias quæstæ apud Aulicos, ad quos tendebat, facile eos in vindictam impulit, effecitque ut factò in studiosos inermes impetu alios miseris modis exciperent, alios trucidarent. Illi postridie arcem agminatim ingressi inconditis clamoribus Regias aures pulsant, vindictam postulantes, &, ut mos tumultuantibus, Reii vel subdere vel jungere innoxios, ipsum arguentes Karnkovium. Rex inerepitos de nimio ardore quiescere iussit, saltem dum destinarentur iudices, rem prout gesta esset, cognituri. Illi furore recordes nec Antifutis Cracoviensis, ad quem postea ablegati erant, sententiã acquiescentes abire Academia minantur. Quod &, cum susque deque haberi se viderent, fecere. Exivit mœnibus triste ac miserabile agmen, sacra illa verba, Ite in orbem universum, &c. ingeminans, velut præfagia eorum, quæ post contigerunt. Pars etenim ad parentes domum, cæteri in Germaniam Prussiam ac Bohemiam dilapsi hausta istic

Luthe-

Lutheranorum dogmatum semina per Poloniam postea sparsere.

III. Sequentis anni Comitia pari fere eventu, quo priora, finita sunt. In iis Antistes Gnesenensis Regias literas, quas ad proceres missas diximus, perstrinxit. Post actum de legibus, quarum alii antiquas, alii eas, quæ Iohanne Alberto & Alexandro Regibus rogata essent, exerceri volebant, prout scilicet quisque has vel illas in rem suam fore viderat. Posteriores accendebat quoque invidia in Iohannem Tarnovium & Maciejovium, quorum hic, contra leges sub proximis Regibus latas, Cancellarius simul & Antistes Cracoviensis: ille Castellanus Cracoviensis præfectusque juxta Sandomiria esse arguebatur. Regi pro his & antiquis legibus stare viso, ne causam obtineret, per Iohannem Tencinium Palatinum Sandomiriensem intercessum est. Qui sella ob senium illatus in curiam, acri oratione leges ad usum præsentem flectendas suadebat. Movitque ætas & auctoritas viri, ut ampliandum saltem Senatus iudicaret.

Inde cum Episcopis actum, quorum potentiam ut inique pridem ordo equestris aspiciebat; ita apertis sententiis

tum invadere cœpit: præbitâ per Orichovium ansâ, qui Canonicus Premislensis cum esset, ab Episcopo oppugnati cælibatûs causâ, munere & ditione motus fuerat. Is igitur & affinitatibus potens, & gratiofus apud alios tacitè eadem molientes, publicâ aurâ privatâ causâ tum velificabatur. Nihil tamen in ea re his comitiis ob discordiam procerum concludi potuit. Ille audentior factus matrimonii sacerdotum modò assertor, mox exemplum fuit, ductâ in uxorem Chelmsciâ. Nec Antistites remittebant odia, sed strictis subinde in hunc Orichovium gravioribus sententiis, mox in Olesnicios quoque, Stadnicios, Ostrogios, Lassovicios aliosque hæreseos damnatos insurgabant. His Rex tertiis comitiis Petricoviâ habitis accesserat; sed & Regio decreto ab ordine nobilium tam pertinaciter reclamatum est, nullus ut Episcoporum exercere potestatem suam sustineret.

Posthæc Gedanum Rex abiit, componendis ibi rebus, quæ in tumultum eodem religionis flabello exarsura videbantur. Et ingresso etiam urbem Rege, diu plebes timebat timebaturque & parum sæpè à seditione abfuerat, nisi Re-

gis

gis moderatio ac benignitas diffidentium metûs sustulisset. His ita humanitate mitigatis Regiomontum Rex proficiscitur vitæque hîc prope periculum adiit. Dum enim testandæ sub ingressum lætitiæ tormenta exploderentur, errore magistri tormentarii pila emissa ferè tetigerat Regem, ut quæ fortuitâ solum equi declinatione prætervolans ponè sequenti Vismiovecio caput abstulit. Frementes Polonos in Albertum Brandenburgicum, qui hospitem excepturus aderat, Rex cohibuit, Foxii mathematici, qui eo die periturum Regem prædixerat, augurium, mirabili artis & falsi confinio, se salvo expletum hilari voce exclamans. Magistrum quoque qui erraverat, indignationi Alberti, sollicitius itaſcentis, quò se magis absolveret, eripuit.

IV. Viduus Rex erat mortuâ non ita pridem Radzivilliâ, postquam diadema Regium, accurante marito, proceribus conniventibus, suscipisset. Novum ergo conjugium suâſu Senatorum ambientî Catharina Cracoviam adducitur, Austriaca stirpe, olim Francisco Mantuæ Duci nupta. Cum hac in Lithvania, quam unice adamabat aliquot annos intur-

I 5

bidos

bidos habuit, nisi si quas interdum nebulas interspergebant religionum turbæ, quas pridem gliscentes veniens à Pontifice Legatus Aloylius Lipomannus prohibendo accendit, prisco religionis ingenio, crescere ut inter obstacula amet.

Nonnihil etiam Regem turbabat mater Bona Zfortia, quæ postquam XL annis vixisset in Polonia, tandem obtentu valetudinis curandæ in Italiam ad suos (erat enim Duce Mediolanensi genita) proficiscendi animum cepit. Non decorum sibi Rex putabat matris discessum, avecturæ insuper alienam in terram debitos filio thesauros. Illa adversum Regem sentiens tanto acrius institit, acuen- te insitum pridem abeundi desiderium filio cedendi verecundiâ. Mox dolum addens contumaciæ, donis suffragia procerum quorundam, quibus obnoxium principem noverat, emeratur. Interposuit quoque pro matre preces Isabella Vngariæ Regina Augusti soror. Ita dimissa vix annum in patrio solo exegerat, cum extincta est, dubium an quæsitâ morte. Plurimi Laurentii Papagodæ dolum suspectabant, grassarum credentes & veneno in principem, cum reditus cupi-
dam

dam cerneret, & testamento ficto in Ducatum Barensem, & testamento ficto in Ducatum Philippus Hispaniæ Rex ut complementum regni Neapolitani sibi vindicavit, elusis fatis superbe legatis, quos Augustus subinde repetundarum causa mittebat.

V. Livoniam Lithuaniam Prussiaque confinem provinciam agitabant eatep-estate super Moschorum prævalida arma, domi nata inter Archiepiscopum Rigensem & Magistrum ordinis Theutonici dissidia. Quibus initium assumptus ab Archiepiscopo Brandeburgico Principe Coadjutor, ut vocant, Christophorus Dux Mechelburgicus præbuit. Eoque crevère, ut Archiepiscopum quidem adversarii in vincula datum indigne haberent. Ea res Augustum movit, ut illi, quippe consanguineo suo, auxilium ferre moliretur. Contracto mox ingente exercitu Livoniam ingressurus erat, nisi novi belli fama exciti Imperator, Rex Daniae aliique Principes misissent prope- te legatos, qui lite composita orienti materiam incendio præciderunt. Restitutus ita dignitati suæ Archiepiscopus, eidem- que successor designatus Mechelburgicus.

Acquie-

Acquieverant utcumque domesticæ turbæ, cum Moschus majore, quam unquam antehac, impetu insurgit. Intra breve tempus Narvam, Neuhaufium, Derpatum, tandemque Felinum occupat, ipso insuper Magistro Livoniæ Furstenbergio capto. Livones suæ sibi defensionis jam impares ad externa auxilia respiciunt. Non unum tamen omnium perfugium fuit: Révaliensis Erico Suecorum Regi se dedunt; Archiepiscopus Rigenfis cum Magistro Livoniæ & subiecta nobilitate ad Augustum Regem se recipiunt. Qui tamen nisi se suaque omnia Poloniæ ac Luthuaniæ regimini subjicientibus & fidem juratis patrocinium polliceri noluit. Cunctati equidem illi, sed urgente necessitatis telo, satius tandem judicant imputare subjectionis leges Polonis, quam à Moscho irato accipere. Dato discutiendis utrinque conditionibus tempore aliquo, tandem Magister ordinis Gothofredus Ketterus, solenniter magisterio se ordinis abdicat, arcemque Rigensem, in qua hæc agebantur, atque ipsam etiam urbem Nicolao Radzivilliõ Palatino Vilnensi, qui Regis nomine aderat, tradit. Ipse vicissim à Radzivillio Curlandiæ & Semi-

Semigalliæ Dux, postridie vero Prorex gubernatorque Livoniæ proclamatur.

VI. Novæ ita Provinciæ accessione aucta Polonia bellis quoque novis implicata est. Nam & in Moschum magnæ Livoniæ parti incubantem, & tum Tartaro adeptis Astracano Casanoque regnis insolentiorum arma fumenda erant; nec cum Erico Sueciæ Rege, cui Revalia se dederat, diu pax culta est. Ac contra illum quidem primò ad Nevelam non infeliciter pugnatum est, Ducum inprimis virtute, inter quos Stanislaus Zamofcius & Iohannes Zborovius eminuere.

Sed paulò post circumagente se fortunâ obfessa ab hoste Polocia ampla urbs, & tandem crebris tormentorum, quæ plurima & raræ molis adduxerat, arietationibus expugnata est: magno Regis dolore, quem auxit nuncius occupatæ à Revaliensi præfecto Parnaviæ, oppidi ob faciles appulsus commercii peropportuni. Conspiraverat quoque cum Suecis Christophorus Mechelburgicus, Archiepiscopi Rigenfis adjutor, quo mortuo locum ejus invitis etiam Polonis occupare tenebat. Sed à Duce Curlandiæ & Ernesto Vejero in arce Dolensi captus missusque in Poloniam quinquenni integri vinculis defe-

defectionis suæ & simul patratae cædis (nam Vanfovicium quendam ad mensam pugione transfixerat) pœnas luit. Idem fatum in Suecia Iohannes Finlandiæ Dux subiit, quem Augusto ob ductam fororem affinitate innexum, hucque adeo inclinatiorem animo creditum, Ericus frater Suecorum Rex carceri incluserat.

Tristia hæc reportata paulò post illustris in Lithuania de Moschis victoria pensavit. Duplici illos agmine in Lithuaniam effusus eadem utrosque fortuna deprehendit. Namque alteros quidem Nicolaus Radzivillius & Georgius Chodkiewiczus Duces exercituum aggressi ita cecidere, ut supra viginti millia ferantur occubuisse. Ducem eorum Suiscium prælio elapsum agrestis quidam obruncavit. Cæteros Stanislaus Pacius Dapifer Lithuaniam memorabili itidem strage profligavit, tormentis insuper eorum potitus. Interjecto aliquo intervallo Parnovia, quam paulo ante occupatam à Suecis diximus, recuperata est, proditione maxime Germanorum, quorum aliquot turmas Suecus exautoraverat. Pars illorum maxima excedit urbe, tanquam ad Curlandum itura, alii nescio quæ negotia prætexentes manent. Con-

vene-

venerat autem inter ipsos, ut hi illos noctu portis apertis in urbem admitterent. Quod & factum. Ingressi enim tanquam valedicturi domum Senatoris, penes quem claves urbis, epulisque instructis commessantes hospitem ipsum vino deponunt. Ita clavibus potiti nocte sera commilitones pridie egressos intromittunt. Fit impetus in Suecos, Germanis qui Sueco usque merebant, si quiescerent, promittitur impunitas. Occupata urbe arx adhuc restabat. Sed & hanc Sueci post toleratum sesquimensis obsidium dedidere.

VII. Sub hæc tempora rediit in Poloniam Adamus Konarscius aureorum aliquot millia Neapoli ab Hispaniæ Rege ferens Augusto. Id scœnus erat pecuniarum, quas Bona nuper mutuo dederat Hispano. Sed Regem non ita allata exhilaravit pecunia, quantum præcepta Ducatus Barensis hæreditas offenderat. Sane quovis modo ob id Austriacis ægre facere laborans, Catharinæ uxori repudium denunciare machinabatur, obtentui sumpta mulieris sterilitate. Quamquam nec ex cæteris uxoribus prolem Augustus unquam susceperat.

Qua orbitate credo motus serio agitate

tare cœpit , ut provincias Lithuanix , per Casimirum Regesque proximos averſas , regno redderet uniretque , dudum id urgentibus Polonis . Hactenus tamen Proceres Lithuanix obſtiterant conſilio , atque inprimis Nicolaus Radzivillius . Sed is recens obierat , vir maximis in Lithuania muneribus perfunctus , aliis forſan eo nomine in viſus , quod primus Vilnæ , hominibus Calvini nomine exoſis aulam indulſit , in qua ſacris ſuis operarentur ; Bibliorumque in vernaculum translationem procuravit . Eo mortuo priſcum illud Lithuanix cum Polonix regno fœdus renovatum ſancitumque eſt .

Paulò poſt & Albertus Pruſſix Dux , mortuo patre , obſequium fidemque Regi ac regno juravit . Cui viciffim Rex privilegia vetera ſtabilivit , addita inſuper Auguſtanæ , quam vocant , conſeſſionis libertate , appellandique ad tribunal Regium neceſſitate remiſſâ . Diverſa ab hoc Gedanenſium fortuna fuit , qui magiſtrati ſuo diſcordes , eumque peculatûs reum agentes movère regem , ut mitteret iudices cauſam inter partes arbitratos , Illos metuens magiſtratus ægrè nec niſi certas conditiones ſtipulatus in urbem admittit . Quod indignè ferens Rex , pœnæ

loco,

loco , nova onera reluſtari jam non audentibus imponit , portorii , quo ſolus ante Senatus fruebatur , partem arario Regio addicens , porròque , injungens , cauſæ ut ipſorum , quæ hactenus Pruſſix limites non egrediebantur , in foro Polonorum diſceptarentur . Uſque ad eò magno plerumque conſtant civitatibus diſcordiæ !

VIII. Livonia lacerabatur adhuc inter variorum dominorum manûs . Arcem Revalienſem Sueci proditione equitum quorundam auctore Nicolao Curſelio amiſſam mox eodem penè mense proditione receperunt . Eandem paulò poſt Magnus Hoſſatix Dux & Oſtilix (quæ inſula Livoniæ oppoſita jacet) pridem Dominus , nuperque à Moſcho Rex Livoniæ renunciatus , aggreditur . Sed Revalienſes nec Suadâ , qua ut Germanum principem Germani Suecis Poloniſve præferrent , monebat , nec exercitu , quo à Moſcho inſtructus urbem circumvenerat , moti , conſtantiâ ſuâ obſeſſores Moſchos ad ſaſtidium cœpti obſidii egère . Qui conceptam apud Revaliam bilem in Finlandiam Suecorum provinciam evomunt . Vbi tam improbè crudelitèrque multa patrarunt , ut odium ſui Germanis injicerent , quantumvis ſub ſignis ipſorum

rum merentibus. Inter hos Rosa equitum præfectus Derpatum invadere decreverat, ut à Moschis liberaret. Vicisset misera urbs, si vinci tum potuisset. Sed re ab illo minus caute administrata; nec ab oppidanis quippe ignaris consilii adjuta, nihil aliud effectum est, quam ut in miseros cives Tyranni Moschici Iohannis Basilidis tanto atrocius sæviret inhumanitas. Nec satiari se hic tam paucis scilicet victimis potuit. Redux domum in captivos, quos quadringentos ex Livonia abduxerat, quicquid audere Tyrannis potest, exercuit. Parum fuit totos greges non virorum tantum sed & puellarum puerorumque simul enecare. Ingenium advocari oportuit ad excogitanda suppliciorum genera, quæ aliquid morte gravius haberent. Plenum furcis crucibusque forum fuit, passum etiam aena aquis bullientibus, in quas vivi homines conjiciantur, fumabant. Sed imprimis memorabilis est, quam in puellis quibusdam germanis liberalissimæ formæ exseruit, impietas: Redimere has aliqui numerato argento nitebantur. Ipsæque pro incolunitate sua omnia tentabant: cum obstinatum viderent Tyrannum, libertate velut ultimum usuræ, immanitatem ei acerbe expro-

be exprobrant, vindictam etiam cœli imprecantes. Ille virulentior factus, primum alios captivos coram ipsis aquis suffocari, vel dissecari gladiis jubet. Ipsas dein alligatas asseribus carnifices miserrimè excipiunt, ungues etiam manibus effodientes. Extractis ita, quo diutius morti velut suæ superessent, supplicii cruciatibus, cum atrocissimis questibus cœlum implerent, tandem exsectis linguis suffiguntur verubus, flammisque suppositis in cineres rediguntur. Non referam hic, qua crudelitate Cancellarium suum mutilandum discerpendumque curaverit, non alia, quibus ante me totos libros implevere autores. Mihi compendium scribenti satis est unum exposuisse facinus, ad monstrandam immanitatem hominis, qui Christianum nomen præferens, Phalari-das omnes anteivit.

VII. Eodem tempore apud Valachos simili ferme impotentia dominatum luonia exercebat. Qui Stephani Valachorum Principis è concubina filius, nuper in aula Iohannis Firleii aulæ tum Regiæ præfecti (Mareschalcum vulgo vocant) famulatus fuerat. Post ad Turcarum Imperatorem delatus, Valachis Bogdanum principem ob Polonorum inprimis fami-

familiaritatem spernentibus, dignus imperio visus est succedere. Nec minuit illi amorem crudelitas apud subditos, gentem & ipsam immanem & sic quasi suos mores in alio non averfantem. Certè etiam post plurima sævitæ exempla Iuoniam omni ope defendèrunt adversus Bogdanum nullâ ipsi cognitum injuriâ. Ceterum hunc conantem amissam dignitatem repetere adjutum proceres quidam Poloni ivère. Inter quos eminebant Nicolaus Mielecius, Sienvius, Herburtus, Iohannes Iordanus, Stanislaus Lanskoro-nius. Sed hi terram hostilem ingressi, potentiam hostis Turcarum viribus succincti majorem sensère, quam ut subigi posset manu privata. Velitationibus tamen nec non duellis quibusdam satis palam fecerunt, invictos Turcis Polonos esse, cum pares paribus congregiuntur. Primam aleam Stanislaus Vistempus subiit, parvus corpore, magnus animo, utroque ita firmatus, ut proslientem provocantemque Turcam uno venabili ictu transverberaret. Paucis post diebus alius è Turcis evolat, ad certamen ciens Stanislaum Ciolum cum armis habituque fulgidum, adeoque præ cæteris oculos hostis ferientem. Qui promptus animo, & clarescere properus,
illico

illico à Palatino Podoliæ Mielecio copiam petit congregiendi. Hoc pertinaciter abnuente, alicui saltem ex suis id ut permittatur, orat. Id cum impetrasset, deposcit sibi certamen Paulus Chanzovius, præsentemque Turcam hasta adorit, irrito tamen, quem alte paraverat ictu. Post districto ense frontis adversarii vulnus figit, extrahentemque hærens ferrum brachii implicat. Elapsus tamen nescio quomodo Turca, vulnere, quod lethale acceperat, movet socios, ut ad vindictam pro-ruerent. tanque interim ad Polonum etiam duo alii accederent. Quibus mox magno hostiû numero circumfusis Herburtus & Volscius subveniunt, secuti-que eos alii insuper justis pene prælii specimen dedere. Nam & hostis omni vi contra ibat. Sed ardore impetuq; instantiû Polonorû, ad ipsa usq; stativa Valachica cõpulsus est.

Nec vero postea quoque desit rever- tentes Chocimum Polonos laceffere, magno quamvis subinde detrimento suo. Fuit cum à Iohannis Iordani hastatis, velitibusque Herburti ita acceptus est, ut pileis cæterisque impedimentorum objectis, præpedire celeritatem insequentium Polonorum conaretur. Sed hi firmato adversus prædam animo ita strenue fugien-
tibus

214 FLORI POLONICI, &c.
 tibus infiterunt, ut longius etiam, quam
 par foret, provecti, cum in alios sexcentos
 Turcas incidissent, magna virtute ite-
 rum pugnaverint. Herburtus tum præ-
 sens vitæ periculum incurrit. Procul enim
 à suis inter Turcas ignaros vagans, cum
 hostem se, inficto uni ex illis vulnere pro-
 didisset, à duobus Turcis ex utroque la-
 tere invaditur: Vnius sarissa prope equo
 illum ejecerat, nisi altera parte irruens si-
 mili telo hostis defluentem restituisset.
 Ita miro fati velut ludibrio, stimulati im-
 petu equi ad suos pervasit.

Reversis per tot discrimina Polonis
 gratias quidem Bogdanus habuit; forti
 tamen suæ, cui erigenda tanta virtus non
 suffecisset, diffusus, in Moscoviam con-
 tendit, ubi & exilii molestias matura mor-
 te finivit. Poloniam vero tum pestis pop-
 ulabatur, qua & effectum est, ut nec com-
 mitia Varaviae indicta haberi potuerint, &
 Rex ipse ab infecta urbe ire Knischinum
 coactus sit. Vbi assecuta eum mors, non
 illo quidè contagioso, sed lento pridemq;
 concepto morbo confecit. Principem sane
 moderatum, justitiæ bonarumque ar-
 tium, in primis secretiorū amantissimum,
 nec bellis degenerem, quæ tamen plura
 autoritate amovit, quam manu patravit.

P E-

PEPLVM
 SARMATICVM,

In quo

REGES POLONIAE

Ordine describuntur, ex

EPITHALAMIO,

Quod Georgius Sabinus nuptiis olim
 Sigisfundi Augusti Regis Poloniae
 cecinit, desumptum.

Primus falcato spectandus acinace Lechus
 Textur, argento fulgenti avoque coruscus.
 Lechus Marte satus: quo non pugnacior alter
 Regna Lycaonio tenat subiecta Bootæ.
 Ille vagam silvis educit in oppida turbam,
 Claraque Sarmatiæ tribuens cognomina genti
 Lechinos, quorum gestabat sceptræ, vocavit.
 Torva viros facies, apicatum, more Getarum,
 Tegmen habet capiti, cristæque rubente decorum;
 Barbaque supremo labro riget hispida: pendet
 Ex humero clypeus, qualem Telamonius Ajax
 Gessit, Amazoniæ manus est armata securi.
 Inde Palatini bis sex in sedibus altis
 Augusta gravitate sedent, populumque gubernant.
 Additur his prisca Romanus origine Gracchus.
 Divitiis ac Marte potens: qui rege sub Anco

Pulsus

Pulsus in exilium, trabebat celsa Quirini
 Mania deseruit, gelidamque profectus ad Arcton
 Condidit auspiciis illic felicibus urbem,
 Quæ vetus à Graccho duxit Cracovia nomen.
 Surgit ad hanc urbem tærena mole sepulcrum
 Vastum, immans, ingens, quo conditus ipse quiescit.
 Pingitur in tela sexvissimus alter ab illo
 Sceptra gerens Lechus, qui solus ut arbiter esset
 Sarmatia, solus verumque teneret habentis,
 In densis sylvis, ubi plurima lustra ferarum,
 Heu fratrem regni consortem eade peremit!
 Fulgatoque fidem patrias rimore per urbes
 Fecit, ab immani divulsam dentibus usò
 Occubuisse. Subit scelerato Venda Tyranno:
 Quæ cum mille precis, quod erat formosa, placeret,
 Innuba virgo tamen, casti sine labe pudoris
 Mansit, & ætatis ver intemerata peregit.
 At non famineis calathis, non dedita molli
 Illa fuit lanæ: duris assueta sed armis,
 Figere terribilem longis palæstribus usum
 Frendentemque suis exire cubilibus usam.
 Martia si quando fremuerunt classica belli,
 Laudibus insignes æquavit, & Heroinas,
 Quippe Borythenidem, debellavitque Gelonum.
 Binæque magnanimo cum Tentone prælia fecit.
 Corniger ardebat victivici amore puellæ
 Vistula, cumque suo vidisset in anne lavantem,
 Mollibus excipiens amplexibus abstulit illam,
 In vitreas sedes, thalamique in honore locavit.
 Inde figurantur multi sine nomine reges,
 Quorum fama jacet tenebris ac nocte sepulta:
 Hosque sub ignotos depingitur inclytus Heros,
 Qui fuit Antonie Stilico gratissimus urbi.
 Belligero cataphractus equæ fugientibus instat
 Hostibus ac fulgens auratis emicat armis

Qualis

Qualis ab Occidua surgens nitet Hesperus unda.
 Et nunc victor agit Rufini castra secutus,
 Humosque, Mysosque, Sagittiferosque Tomiras,
 Prælia miscentes, & acuta falce Gelonos:
 Nunc premit Astorum casu Gildone cohortes,
 Ingentemque facit conversa per agmina stragem,
 Haud secus ac paleis ubi separata area fruges,
 Triumante leves bove concalcantur ariste:
 Sic, quacunq; ruit, prosternens conterit hostes,
 Circumsusa jacent pallentis corpora leto
 Tradita: purpurensque cruor diffunditur arvis.
 Casar ob insignes Theodosius ergo Triumphos
 Deligit hunc generum sibi, connubioque Severæ
 Ornat & Eneadis præferit fecer omnibus unum.
 Additur arripotens juvenis, qui dictus ab astu
 Nomen Lesco gerit: Stiliconi sanguine junctus;
 Casarem sed ferre jugum factumque superbe
 Italiae nequit, imperioque subesse recusat,
 Aspera Martigenis hic bella Quiritibus inferit
 Pannoniumque juvat auxiliariis Hunnum,
 Tunc ubi Carnorum serus occupat Atila sedes,
 Teque dat excidium captam, pulcherrima quondam
 Urbs, Antenoreo felix Aquileja Timava
 Primus claustra manu referat portaque refringit,
 Injicit insandum victorque penatibus ignem,
 Tristia collucet diffusis macnia flammis
 Concussasque domos, impendenteque ruinas
 Nympharum textura refert, subjungitur acer
 Gensericus, & armorum fulgore cornifens
 Pingitur hastatos cuneos, clypeatque secum
 Duceve bellator sub fortibus agmina signis:
 Hesperias æquare solo, qua spectat ab altis
 Candida subiecta Pyrene rupibus, urbes:
 Herculeumque civis transmittere classibus æquor,
 Subdeve & antiquas Tyria Carthaginiæ arces.

K

Inde

Inde profectus iter maris, emensusque profundum
 Capta Quirinalis Roma dare mania prædæ.
 Hic alacri vultu Lesconia imago secundi
 Omnibus ardens precioso intexitur ostro.
 Editus obscura juvenis qui stirpe parentum
 Ardua conscendit magni fastigia regni.
 Scilicet orba suo fides ubi rege vacabat,
 Et decretus erat de regno suffragia equorum,
 Hic meruit celeri victor suffragia cursu.
 Tertius extincto succedit Lelco parenti,
 Bellaque Teutonibus facientes adjuvat Hunnos,
 Post hunc villosa deducitur horridus Vrsi
 Tengore, Popelius, quem turpis inertia Regem
 Occupat immodico Baccho, somnoque vacantem.
 Ipse sedens inter cyathos, mollesque puellas,
 Aeribus armorum præsert convivia curis.
 Nominis ejusdem conjungitur ebrius illi
 Filius, ignavique similis omnia patris:
 Hunc scelerum pænas crudeli morte luentem
 Infestis perimunt arreso corpore mures.
 Tum gestanda seni traduntur sceptræ Pysalto:
 Qui cum justitiæ vindex, & cultor honesti
 Effet, ab incurvo (nam rura colebat) aratro,
 Pauper ad hos regni tantos ascendit honores.
 Indutus crudo stat adhuc perone, geritque
 Agricola solito speciosum more galerum,
 Inde Pysastides trahit agmina Semovitus.
 Aclidibusque sparsisque & acuris densa sagittis,
 Pandatiæque domat populos, urbesque potentes,
 Balchicus Archæo quas alluit aquore Nerens.
 Ocia quavis agit Lelco, bellumque perosis
 Sisilit & Augustæ sancit datæ fædera pacis.
 Nec minus extinctis amplectens otia bellis
 Semomille: tuo tenebrasque recedere nato,
 Excussaque dari visum caligine gaudes:

Editus

Editus ex utero qui cæcus amabile Solis
 Lumen, & æthereos nunquam conspexerat ignes.
 Consulis & rates, puero quid reddita cæco
 Lumina portendant: responsaque lætus ab illis
 Accipis: insigni natum pietate futurum.
 Filius ut Melco sceptrum suscepit avitum,
 De se vera probat dixisse, nec irrita rates:
 Primus enim Christum proficitur, primus adorat,
 Et veterum cultus abolet, visusque sacrorum.
 Nam tum Sarmatiæ reges idola colentes,
 Impia barbarico faciebant orgia ritu.
 Casaris ante pedes proccumbit natus, Othonis,
 Boleslaus, & imposito diademate regem
 Imperii se se gaudet sociumque vocari:
 Subjicit infracto domitos hinc Marte Bohemos,
 Inclusumque jugis Moravum gentesque rebelles,
 Quas umbrosa vident gelidi pineta Silesi.
 Te quoque crudeli vastat Pomerania bello:
 Subdita quaque jaces argenti, Prusis, cælo.
 Alter at ignavo similis, similisque puella
 Melco figuratur: mollissima purpura corpus
 Velat, Erythraïs ornantur pectora gemmis:
 Punice includunt & levia crura cothurni.
 Cujus mollicem vitamque perosis inertem
 Vandalus, arma capis: capis arma Bohemos & acer
 Qui colit Austriacæ Moravus confinia terre,
 Excitantque jugum volunt que subesse Polonis.
 Heu pudet ignari quantum te Sarmata regis
 Sub quo trisite potens fecit Republica damnum!
 Pellitur infelix patris Casimirus ab oris,
 Indutocque facit monachorum vota cucullo.
 Mox è cœnobio, revocatur & arma cepesit,
 Persequiturque trucem violento Marte Tyrannum,
 A quo pulsus erat, regnoque exutus avito.
 Signa feris infert Hunnis, prædamque secundus

K 2

Bolei-

Bolellaus agit, domito bis victor ab Istro.
 Inque fugam turmas Moravorum vertit equestres:
 Ingenti que Scythas & Alanos cæde trucidat.
 Laudibus armorum nullis Hercibus esset
 Inferior: si non diro correptus amore
 (Heu scelus execrandum, heu detestabile crimen)
 Incaluisse Equæ, Tyrio quam muice cultam,
 Legiferi tantum Minois, ut uxor amavit.
 Ac te Dive nisi pia Stanslae momentem
 Sacras obtruncasset acinace erudis ad aras.
 Ergo terrificis oculis vultuque minaci
 Sacilegum pingunt Nymphæ, simulantq; tyrannum
 Cæde suas scelerare manus, in frusta que sectos
 Projicere alitibus cambusque spacibus aris.
 Nulla sed impietas manet impunita: tyrannus
 Ecce solum tristi vexatus Erinnye verit
 Exul, & à canibus flavum laceratur ad Istrum,
 Hæc animo mitis seræque tyrannidis expert
 Ladislae subis: pugnam strenuus acris.
 Marte Quadam, sed iusta coactus ad arma fatigat
 Cassidium duris & claudibus afficit hostem.
 Rebus in adversis vicino tertius Humo
 Bolellaus opem signis videlicibus adfert,
 Cogit & Augustus illic dare terga volucres.
 Navigat inde legens Arctoum classe profundum,
 De victis que edis, navalia prælia Cimbris,
 Candida pendentes concurrunt vela carinae;
 Duræque misilibus frant certaminatælis:
 Armamenta natant, collisæque rostra per undas
 Transtraque puniceoque rubeſcunt sanguine fluctus.
 Lætâ Polonorum classem fortunat uctur,
 Præpetibusque volat circum victoria pennis.
 Alter agit turmas hinc Ladislaus equestres,
 Funestumq; movens proprio cum sanguine bellum,
 Sæva suis infert germanis arma tyrannus:

A qui-

A quibus ipse tamen (sic ab hiter impia regum
 Punis facta Deus) patriis expellitur oris.
 At tu, quatit, gerens cristata castide pennas
 Bolellæ, manus cum Casar e signaque consers:
 Casare, cui nomen dedit Ænea barba: nec horres
 Illius impietas vires animumque ferocem.
 Terris iniustis dum veltigalibus urbes
 Mæſco suas venerat, silio dejectus ab alto
 Luget, & amissis regni suspirat honores.
 Suscipit ejecto Calimirus fratre secundus,
 Commissasque sibi regis inculpatus habentis,
 Abregat iniustas leges, rescindit iniqua
 Quæ fecere truces olim decreta tyranni:
 Liberat & censu popululum laxatque tributis.
 Quintus Lelco facit diverso prælia casu:
 Nunc Patrum vincit, Patrum nunc vincitur armis.
 At diu nudus agit, corpusque repentibus undis
 Abluit, infelix rigida transfigitur hasta;
 Lucis & usuram crudeli vulnere reddit.
 Traditur imperium post tristitia Bolella
 Fata patris: magnas hoc rege Polonia clades
 Accipit à trucibus Scythiæ prædonibus, illis,
 Parva quibus dirum fecerunt Tarara nomen.
 Namque velut septem stagnantis ad ostia Nili,
 Densa locustarum nubes se concitat alis,
 Cultaque devostat plorantibus arva colonis:
 Sic vagus à Tonari, Scythiæque paludibus hostis
 Irruit, effuso populatum & agmine latus
 Sarmatiæ campos: captivæque corpora ducit,
 Corpora nodosi loris & vincit a catenis.
 Hinc tuus affertat regnum Masovia Princeps,
 Obsidet ac veteris Conradus menta Gracchi:
 Teutones at Sexti Lelconis iuratentes,
 Obsessis pellunt infestum manibus hostem:
 Ampla que spectatæ virtutis præmia gratæ

A Lescone ferunt : is nam decernit ut ipsam
 Gracchi, nemo regat, soli nisi Tentones, urbem.
 Conferit Henricus pagnam, victorque triumphat
 Hoste : sed incauto dirum bibit ore venenum,
 Quo miser ante diem perit, efferturque secrete.
 Inde Bohemorum fortissimus arma lacepsit,
 Insestatque duem Rex Primillaus Othonem,
 Marchia progenit quem flamine mater Havelo :
 At dum læta parant motis convivia signis,
 Securus potō cum milite Sarmaticus Rex,
 Improvisus adest per opacat Marchio silvas,
 Castraque nocte subit multo sopita Lyæo,
 Stertentemque capit regem, captumque trucidat.
 Vencellaus adit regnum, sceptroque potius,
 Manlio certos compepsit Pannonas arcu :
 Et gerit Alberto durum cum Cæsare bellum.
 Equa sed indomitis populis dat jura duobus,
 Quos & Sarmatiae gelido sub sidere tellus
 Hercynioque tenet præcincta Bohemia saltu.
 Tertius argenti rex Ladillaus ab Arcto
 Educit Litavos, & Alanos : agmine quorum
 Humida Marchiacæ devastat jugera terræ :
 Max & victor obit spolis, & cæde peracta,
 Filius Augustæ Calamirus pacis amator
 Suscipit extincto regalem patre coronam :
 Et cum Marchiacis populis in fœdera transit,
 Regnaque facta diu latronibus in via purgat,
 Et reprimat cædes, & legibus arma coercet,
 Certa que constituit dubiis fora litibus, æquus
 Prætor ubi dicat Germanica jura Polonis.
 Quia & turris Gracchi sub mœnibus amplam,
 Ponit, & ipse suo de nomine nuncupat urbem,
 Quatuor externos & eodem tempore reges,
 Magnificis epulis, lautissimus excipit hospes
 Pannonia, Regemq; Cypri, Regemq; Quiritum,

Inque

Inque procelloso dominantem marmore Danum,
 Ampla dat Ausonio regi quoque dona, suamque
 Legitimo thalami conjungit fœdere neptem.
 Post hunc Sarmatiae Ludovicus siana capepsit,
 Qui genus à prisco se Pæone ducere jactat,
 Pæone, caruleus regnum cui subdidit Ister.
 Nec virtute tamen minus est quam sanguine clarus.
 Magno victor agit, Litavos certamine suos.
 Hic duo feminei, Ludovicus, pignora sexus,
 Corpore præstanti, castoque pudore reliqui :
 E quibus egressa Litavos de stirpe Iagello
 Ipse sibi jungit tædis solennibus unam.
 Et dotale capit nuptia cum virgine regnum,
 At prius abluitur caelestis fonte lavacri,
 Proque Iagellonis sibi nomen, nomen adoptat
 Ladillae suam : namque impius ante nefandos
 Divorum cultus, & barbara sacra colebat.
 Ergo pia Christum nunc religione professus,
 Præcipit excindi lucos, Anguesque necari,
 Indigene Litavi quos numinis instar adorant.
 Erigit instaurans & dulcibus atria Musis,
 Hic, ubi flavescentes cales Istula volvit arenas.
 Rege sub hoc vertunt insectis terga Polonis
 Candida qui gestant Mariani pallia fratres :
 Innumericæ cadunt adverso Marte perempti.
 Se vidisse negat Trajimenus & Alia tantam,
 Accipit infelix hic quantam Prussia cladem.
 Haud secus ac nivibus madet humida terra solatis,
 Dura relaxantur cum frigoras, tempore veris.
 Sic undante natat, casorum sanguine campus.
 Ipse triumphalem prostrat a per agmina curram
 Latus agit victor, spolisque exultat opimis.
 Iamque senex reddidit languenti corpore vitam,
 Et sua sceptrā, puer, tibi, Ladillae, relinquit,
 Egregia veroto præditus indole mentis

K 4

Indi.

Indigenas tanta populos cum laude gubernas,
 Te quoque Danubii declaret ut accola Regem.
 Ergo amplis opibus, fretisque potentibus armis,
 Ipse tuis armis, majoraque viribus audes.
 Ingressus Macedum numerofo milite fines
 Pontis in Orphei tentoria salubris Emi.
 Non tamenbifera rupes, non scyruarvadant
 Frigora, quaque cadunt altis de montibus amnes:
 Donec Amurhates ad Paranam Turca paludem
 Te cohíbens tandem victricibus exiit armis:
 Bis tamen impulsos cogis dare terga, bis hostes
 Dissicis, ante tuo vitam quam sanguine fundis.
 Hen miserande puer! te clara Borysthene tellus
 Te cum Danubio pater Istula luget ademptum,
 Limosque gemunt Parua sub gurgite Nympha.
 Post ducis interitum funestaque praelia, tradis
 Regia Sarmatiae Casimiro scepra senatus,
 Hic vero nemorum studiosus tempora quercu
 Cincta gerit, latoque tenens venabula ferro,
 Aut venator agit paridos in retia cervos
 Setigeros aut figit apros: comitantur euntem
 Riphaeique canes, armilati que molossi
 Attamen armorum praeseri venatibus artes
 Et capit ereptas Marianis fratribus nubes.
 Inde subis patri, magnamque sub arma coactum
 Ducis Ioannes Alberte binominis agmen,
 Vltimusque necem Patri, quem Parua peremptum
 Absuluit: instauras in seros praelia Turcas.
 Et iam signa moves, iam barbara vertere cogis
 Terga, sagittis sero Dacos & Iaxyas arcu:
 Cum grauis affligit te morbus & exigit aeo
 Ne praesentis agas suscepta negotia belli,
 Tristia lugubres faciunt tibi funera Muse:
 Nam tu Callimachum genuit quem Thufcia vatem
 Dulcica Pieridum tangentem pleetra, forebas,

Edit

Edit Alexander variis spectacula ludis:
 Gymnicis nunc leuibus certamina ponit ephebis
 Corporis exerceat agilis qui membra palaestra.
 Nunc pugnae simulacra ciet sub equitibus armis
 Gaudet & in circo concurrere grandibus hastis.
 At non hostili sine sanguine ludicra semper,
 Serua, sed misceat duui quoque praelia Martis,
 Fortibus ulciscens armis per iuria Mosci.
 Proximanimbofo Boreae loca cadibus implet:
 Terrarumque vagos Scythica de gente latrones,
 Riphaeos ultra montes, Tanaimque repellit.
 Hinc etate grauis dat regia iura Polono
 Cana Sigismundus diademate tempora cinctus.
 Moschorumq; Ducem, qua flava Borysthenis errat
 Pndat, rebellantem, memoranda clade coerces.
 Victor Hyperboreae compefit & agmina gentis,
 Taurica quam tellus phaeetrae culta Dianae
 Educat, humane gaudentem sanguine caedis.
 Nec minus a patris digressum limite Dacum
 Arcet, & edentem crudelia funera, sternit,
 Hic, ubi spumoso per inhosita saxa volutus
 Labitur amne Tyras, dirimensque rapacibus undis
 Sarmatiae fines Dacorum separat oris.
 Quis parere sibi veteresque subesse Boruffos
 Cogit, odora legunt qui succina nata profuso.
 Inque suam redigit ditionem, quicquid habebat
 Inclyt anobilitas Germani sanguinis illic.
 Ecce autem tristem defuncta conjugeluctum
 Percipit, Hunnorum veteri quam sanguine cietana
 Carpathis ediderat prope fontem Nympha Tybisci.
 Iamque sua postquam consorti iusta peregit,
 Vitur igne novo: fixasque cupidinis arcu
 Dulcica Sphortidos connumbia virginis ambit:
 Inter Iapygias qua pulcior altera Nymphas
 Non fuit, aut animo praestantior: esse fatetur

K 5

Hanc

Hanc sibi consilio Iovis edita vertice Pallas,
 Ore Venus, gravitate parem, Saturnia Iuno.
 Ducitur in thalamum regali nupta paratu,
 Qualiter Amonio Nercia sponsa marito
 Est adducta Thetis, nuptibus comitata Latinis
 Turba puellarum sequitur: quas Daunia tellus
 Priscaque miservnt longinquu mania Barri.
 Parvus ad extremum puer his intexitur actis
 Sceptra Sigismundus regni gesturus aviti;
 Qui teneras inter forma praestante sorores
 Candida circumdans materno brachia collo
 Iudat, & Augusti cognominis omine gaudet.
 Idem florentes jam puber ut induit annos,
 Excipit amplexu consortem sponsus Elissam:
 Caesareos quae monstrat avos, ducitque paternum
 Regibus orta genus, quos ditibus Austria terris
 Edidit, ac rerum dominos Germania fecit.

I N.

I N D E X

R E R V M

Insigniorum.

A cademia Cracoviensis instituta.	127
Academici Cracovienses discedunt se- ditione mota.	197. 198
Adalbertus Gnesnensis Archiepisc. in Prussia occiditur.	27. ejus cadaver ibid.
Gnesna sepulchrum miraculis nobile.	ibid.
Albertus Marchio Cruciferorum magister bellum moveret Sigismundo. I.	183
inducias facit.	185
fit Vassallus Regni Poloniae.	187
damnatur in Concilio Trident.	196
Alexander Rex. 168. ejus prodigalitas.	173
Ambitio potens malum.	172
Amicitiae firmae exemplum Vladisl. Herman.	48.
Lesus Albus.	77
Amurathis bella in Hungaria. 141. victoria ad Varnam.	143
Annulus Scarbicus in thesaurum Caesaris projici- cit.	52
Aquila insignis Poloniae.	2
Archiepiscopus Gnesna institutus.	24
Leopolensis.	119
Auxiliator saepe magis quam hostes timendi.	79

B.

B arenensis Ducatus Augusto ab Hispano prae- pitiur.	205. 207 10h.
--	------------------

I N D E X

- Ioh. Basilidis Moschi crudelitas in captivos, in primis virgines aliquot. 211
 Bele Vngariae regnum à Boleslao Aud. restituitur. 32. perit casu. 39
 Belzensis Dux dominus, 115. 119
 Bobricii virtus, 144
 Bogdanus à Falachis rejicitur, 212
 ei opem ferunt Poloni, 212. 213. 214
 Bohemicum bellum, 37
 Eubemia externis Regibus subicitur, 98
 Bohemi Lagelloni se subicientes repudiantur, 133
 Bohemi Casimiro regnum deserunt, 138
 Boleslaus Chrobri Primus Rex. 26. in Bohemos movet. 28. in Russos, 28. in Saxonas, 29. exemplum optimi Regis, 30
 Boleslai Audacis pulchra initia, 36. Bellum Boh. 37. Vngaricum, 38. Russica, 38. 39. 40. degenerat, 42. S. Stanislaum occidit, 43. & se ipsum postea exul, 44
 Boleslai Crivonsi pueri res gesta 49. bellum Bohemicum duplex, 50. 51. Pomeranicum, ibid. in fratrem mansuetudo, 53. patricidium, 54. bella cum Casare 52. pugna in Campo Canino 53. Russica bella, 56. 57. fraude vincitur, 58. ex merore obit, 59
 Boleslai Crispi cum Conrado Casare transactio & post bellum, 63. 64. cum Friderico Barb. 65. à Pomeranis clades, 65
 Boleslai Pudici castitas, 80. fuga in Vngariam 82. in eandem seditio, 85. calamitates, 86
 Bona fortuna in Italiam abijt in vita filio, 202. moritur, ibid.
 Ioh. Bonerus, 174
 Buda fraude à Solymano capitur, 193

Calli-

R E R V M.

C.

- Callimachus Italus in Polonia benigne habetur, ibidemque obit, 162
 Nicol. Camenicicus profigit Falachos, 177. & Tartaros, 178
 Camensis similis clades à Tartaris, 81
 Caninus Campus unde dictus, 53
 Casimirus I. è monasterio ad regnum vocatur, 33. ejus prudentia & fortitudo, 34
 Casimirus Crispi frater respuat principatum, 67. 69 percussus à Conario ignoscit percussori, 69
 Casimiri Magni ingenium quietum, 110
 Russiam Poloniae junxit 111. leges condit & jus Magdeburg. introducit, 112. Ludovicum Vngarum adoptat, 112. Patre plebejorum dictus 113. nuptias cognate magnificas sruat, 115. ex casu moritur, 115
 Casimirus III. regnum diu recusatum recipit, 146.
 Pruthens in obsequium suscipit 147. bellum ejus cum Vngaris, 156
 mors prodigiosa significata, 160
 Georgius Chodkievicus Moschos profigit, 200
 Christina uxor Vladislai maritum incitat in fratres, 60
 Sندیویس Ciarncoyus, 172
 Stanisl. Cioclus provocatus in duellum prodire prohibetur, 213
 Clementia fortitudine interdum potentior, 71
 Columnas in Sala flumine ponit Chrobri, 29
 Cometes sub Iesco Albo, 76
 Ioh. Conarius inter ludendum Casimirum principem percussit, 69
 Adamus Conarscius Legatus Neapoli redit, 207
 Concilium Tridentinum, 193
 Ioh. Coniepolins Regni Cancellarius, 147

Conradi

I N D E X

Conradi Imperatoris in <i>Asiam</i> , & post in <i>Poloniam</i> expeditio.	64
Contemptus hostis noxius.	150
Cracovia condita.	5
Cracus abnuat principatum, susceptum pacat	5.
Draconem conficit. Cracoviam condit. ibid.	
Cruciferi pulsi ex <i>Asia</i> recipiuntur à <i>Conrado</i> <i>Masovio</i> . 79. vocantur in <i>Auxilium</i> contra <i>Marchiones</i> . 100. arcem <i>Gedanensem</i> sibi usurpant. ibid. & mox <i>Pomeraniam</i> totam. 101. eorum <i>avaritia</i> & <i>ingratitude</i> . 106. magno <i>prelio</i> vincuntur à <i>Lothico</i> . 108. iterum à <i>Lagellone</i> . 130. paciscuntur cum <i>Lagellone</i> . 132. redeunt ad <i>hostitiam</i> . ibid. transfugunt cum <i>Casimiro</i> . 111. 153	
<i>Cruclitatis</i> <i>Moschica</i> exempla.	210. 211.
<i>Cruspica</i> sedes principum. 13. deseritur.	19
<i>Cumigundis</i> <i>illibata</i> <i>castitas</i> .	80
<i>Cylandie</i> <i>Ducum</i> initium.	204

D.

D <i>Antiscana</i> <i>arx</i> à <i>Cruciferis</i> <i>usurpatur</i> . 100	
<i>Dantisci</i> <i>turbæ</i> . 201. ob <i>religionem</i> . 180. 186	
<i>Dantiscanorum</i> <i>privilegia</i> .	148
<i>Dantiscanus</i> <i>Magistratus</i> à <i>Sigismundo</i> <i>Augusto</i> <i>castrigatur</i> .	209
<i>Depatum</i> <i>miserrime</i> <i>habitum</i> à <i>Moscis</i> .	210
<i>Disciplina</i> <i>militaris</i> <i>inchoata</i> . 20. <i>restaurata</i> . <i>quam</i> <i>nilis</i> .	128
<i>Discordiæ</i> <i>in</i> <i>Electio</i> <i>Regum</i> .	168
<i>Iob. Dlugoffus</i> <i>historiæ</i> <i>Polon</i> ; <i>scriptor</i> .	152
<i>Dolus</i> <i>Russorum</i> . 58. <i>Palachorum</i> .	113
<i>Draco</i> <i>confectus</i> .	5
<i>Duella</i> <i>bina</i> <i>Polonorum</i> <i>cum</i> <i>Turcis</i> .	212. 213
<i>Petri</i> <i>Dumini</i> <i>jocus</i> <i>infelix</i> .	61. 62.
<i>Electio</i>	

R E R V M.

E	
E <i>lectio</i> <i>Regum</i> <i>libertatis</i> <i>privix</i> .	168
<i>Elizabetha</i> <i>Ludovici</i> <i>Ungari</i> <i>filia</i> . <i>nubit</i> <i>Lagelloni</i> .	122
<i>Estera</i> <i>ob</i> <i>puicitiam</i> <i>diſta</i> <i>Sigism. I. uxor</i> .	182
<i>Expeditio</i> <i>publica</i> <i>sub</i> <i>Sigism. I.</i>	191
F.	
F <i>Ames</i> <i>in</i> <i>Polonia</i> <i>sub</i> <i>Casim. M.</i>	114
<i>Felicitas</i> <i>periculosa</i> .	44
<i>Fidem</i> <i>servare</i> <i>quorum</i> <i>principum</i> .	74
<i>Nicol. Firlejus</i> <i>Castel. Cracov. & Dux</i> <i>exere</i> . 157	
<i>Palatinus</i> <i>Lublinensis</i> & <i>Dux</i> <i>exercit</i> . 175. 183	
<i>Fisci</i> <i>avaritia</i> <i>sub</i> <i>Miecislao</i> <i>sene</i> .	67
<i>Fraudes</i> <i>cantos</i> <i>homines</i> <i>faciunt</i> .	58
<i>Fridericus</i> <i>Cardinalis</i> <i>frater</i> <i>Alexandri</i> <i>Regis</i> . 168	(169)
<i>Friderici</i> <i>Barbarosse</i> <i>in</i> <i>Poloniam</i> <i>expeditio</i> .	64
G.	
G <i>Georgius</i> <i>Bohemorum</i> <i>Rex</i> .	154
<i>Germani</i> <i>unde</i> <i>in</i> <i>Polonia</i> <i>sub</i> <i>montana</i> .	113
<i>Gladios</i> <i>Poloni</i> <i>stringunt</i> <i>inter</i> <i>sacra</i> .	25
<i>Michal</i> <i>Glinſcius</i> <i>turbat</i> <i>Lithvaniam</i> . <i>conspirat</i> <i>cum</i> <i>Moscho</i> .	170
<i>conspirat</i> <i>cum</i> <i>Moscho</i> .	175
<i>Gnesna</i> <i>condita</i> .	2
<i>Gotthofredus</i> <i>Ketlerus</i> <i>Cylandiæ</i> <i>Dux</i> <i>creatur</i> . 204	
<i>Guilielmus</i> <i>Austriacus</i> <i>ambit</i> <i>Elizabetham</i> <i>Lagelloni</i> <i>postea</i> <i>nuptam</i> .	123
H.	
H <i>Abdankorum</i> <i>familiæ</i> <i>nomen</i> <i>unde</i> .	53
<i>Halicia</i> & <i>Halicienſes</i> .	58. 70. 77
<i>Halicia</i> <i>archiepiſcopatus</i> .	119
<i>Iob. Herburti</i> <i>fortitudo</i> & <i>pericul</i> .	213. 214
<i>Herorum</i> <i>filii</i> <i>degenerant</i> .	32
<i>Iob. Hunniadesæ</i> .	141

I N D E X

I.

I Agello Vladislav Christianus fit. religionem in Lithuania propagat. 125. ejus cum conjugē di- scordia. 126. Academia Cracov. instit. 127. Victoria de Cruciferis insignis. 130. Regnum Bohemia respicit. 133. a Vitoldo incestitur. 133. 134	
Iavopelcus capitur. dimissus uestitur injuriam. 57	
Ia Zyges 83. intermissione perent.	83
Iniquitas humana in se & fortunam.	19
Iocandum caute cum Dominantibus.	162
Iohannes Albertus Rex 161. infeliciter in Mulda- vos movet. 163. cum fratre bellum gerit.	158
Iohannes Scepalsus Sigisf. I. affinis. 181. ambit Vngariae regnum. 188. moritur.	192
Iohannes Finlandiae Dux a fratre Erico carceri in- cluditur.	206
Iohannes Lucelburgicus Rex Bohem. Silesiam sibi subiicit. 103. dat Pomeraniam Cruciferis nullo jure. ibid. Polonis inimicissimus.	111
Ivonie Valachorum Principis crudelitas.	211
K.	
K Arnkovicus Andreas.	198
Kiovia expugnata. 41. Capua fit Boleslai An- dacis exercitui. ibid.	
Petrus Kmilha Palat. Cracoviensis.	197
L.	
L Echus primus Polonorum Princeps. ejus res gesta non prodita.	1
Lechus II. fratrem occidit 6. exultat. ibid.	12
Legati Provinciales instituntur.	153
similes potestate Tribunis Romanis.	153
Legatus violatur.	135
Leges olim nullae principibus. I. a XII. Palatinis latæ non scriptæ.	4
Raphael Lescivius.	115
Lescus	

R E R V M.

Lescus II. ludicro cursu ad principatum pervenit. 11. optime administrat res, prioris fortuna me- mor. ibid.	
Lescus III. patri virtute similis, Caroli Magni so- deratus.	12
Lescus IV. Pacificus.	21
Lesci Albi pueri lites cum Miccisiao patris 72. 73. in Gvoricum fides.	77
Lesci Nigri bella cum Russis, Silesis, Lithuanis 87. 88. 89. in Cracovienses gratitudo. 90. vindicta in Masovios infelix.	91
Limitaneus miles conscriptus.	174
Lithuania cum Polonia unio.	123
renovata sub Sigisf. Augusto.	208
Lithuani funduntur.	88. 89
Livonia dissidiis laborat. 203. a Mosco oppugna- tur. 204. jungitur Poloniae regno. ibid.	
Ludovicus Vngarus Rex Polonia. 116. Casimiri M. filias abijcit. 117. matrem sibi vicariam fa- cit. 118. Russiam Vngarie jungere molitur. 119. Artium liberalium patronus. 120. habitu dissi- mulato inquit in mores suos.	120
Ludovici Vngarie Regis ad Mohacum clades & in- teritus.	188
M.	
M Ajustatis causa non retractant facta Reges. 185	
Marchia vastatur.	86
Marchiaci proditione Pomeraniam occupant. 94. vendunt Cruciferis.	102
Maslans Masoviam occupat. 33. debellatur & su- spenditur.	35
Masovia Poloniae regno accedit.	188
Matthias Vngar. Rex. 154. ejus bella cum Polo- nis & Bohemis.	155. 156
Mathematici praefagium de periculo Augusti. 201	
Maxi-	

I N D E X

Maximiliani I. Caesaris offensa in Sigism. I. & reconciliato.	181
Mieciſlaus primus princeps Chriſtianus. 24. cæcus natus ſubito viſu donatur.	22
Mieciſlaus II. filius Boeſlai Chrobri degener. 31. 32	
Mieciſlaus ſenex curita dictus. 67. principatum ſubinde amittit & recipit.	68. 74. 75.
Nicol. Mielecius Palatinus Podol.	212. 213
Mieſco Boeſl. Audacis filius.	45
Moraviam occupat Chrobri. 28. amittit ejus filius.	31
Nicol. Moſcovovius Procancellarius.	125
Moſchicum bellum ſub Alexandro ſub Sigismundo I.	169 175. 178
Mucha latrocinatur in Ruſſia.	160
Muldavi ad Obertinum à Iob. Tarnovio caduntur.	189
Muldavicum bellum ſub Sigism. I.	191
Mures Popietum II. devorant.	17
O.	
Iohan. Oleſnicus Maveſchallus ſcite diſſidium pacat.	137
Omina quando obſerventur maxime.	163
Orichovius coelibus oppugnato turbat turbaturque.	200
Conſtant. Oſtrozii Viſtoria de Tartaris. 178. de Moſchis.	179
Sendivog. Oſtrovovius.	139
P.	
Stanisl. Pacius Moſchos proſſigat ſub Sigism. Auguſto.	206
Palatini XII. imperant, leges condunt, decemviris Rom. ſimiles 3. degenerant. 4. iterum imperant poſt Vendam.	8
Palatinus quidã pudore ignominie ſe ſuſpendit.	59
Pala-	

R E R V M.

Palatinus Cracoviensis Castellano poſtponitur.	58
Parnavia à Polonis recuperata.	206
Pater ruſſicorum dictus Caſimirus.	113
Paulus Polucoſtus Epicoſopus ſeditionem moyet ſub Pudico & Nigro.	84. 89
Perſidie exemplum.	74. 75
Peſtis in Polonia.	114
ſub Sigism. Aug.	215
Piaſtus pauper ad ſceptrum vocatur non ſine miraculo. 17. regnat optime.	18
longa poſteritate felix. ibid.	
Plica morbus unde vulgo orta credatur	91
Polonia ob Boeſlai Audacis cadem excommunicata à Pontifice.	45
Poloni gladios ſtringunt inter ſacra.	28
Pomerania ulterior diſuſa à Polonia regno. 79 altera proditur Marchionibus. 99. occupatur à Cruciferis.	100. 101.
Pomeranicũ bellũ ſub Audace. 37. ſub Criſto. 65. 66	
Pomerani victi convertuntur ad Relig. Chr.	56
Popielus Major degener. 13. Cruſſibicã habitat. ibid.	
Popielus Minor vitiorum manicipium, & uxoris 14. patruos veneno necat. 15. à muribus conſumitur.	16
Premiſſi aurifabri ſtratagemã. 9. electio in Regẽ. ibid	
Premiſſus Majoris Poloniae Dux Regium nomen reſumit. 93. occiditur.	94
Privilegia quo tempore plerumque dentur.	112
Proditorum fatum.	58
Proviſores in Polonia ſub Vladisſlao.	111. 138
Pruſſicum bellum ſub Caſimiro princ. ſub Vladisſlao Hermanno.	71 46
ſub Sigism. I.	184
Pruſſi tributarii Polonis.	29
dedunt ſe Caſimiro III.	148
Pruſſo-	

INDEX

<i>Prusorum Privilegia,</i>	148
<i>tribunal & controversiæ quædam discussæ sub Sigism. I.</i>	184
<i>Prussia Orientalis ut feudam Poloniæ Alberto Marchioni ceditur.</i>	187

R.

<i>Nicol. Radziwillius Palat. Vilnensis Livoniam, nomine Regis Poloniæ, regno jungit. 204. profregat Meschos.</i>	190. 206
<i>Regium nomen ab Boleslai Audacis facinora destitutum in Polonia, resumitur à Premislo.</i>	93
<i>Religio Christiana in Polonia introducitur.</i>	24
<i>Religio inter obstacula crescit. 202. coacha nunquam bene respondet.</i>	65
<i>Revælia à Magno Holfatiæ Duce obsessa.</i>	209
<i>Iob. Rithuanus carpit libere Regem.</i>	151
<i>Russi sub Lesco Nigro funduntur.</i>	87
<i>juncti Tartaris deprædantur Poloniam.</i>	83
<i>Russia Poloniæ innexa.</i>	111

S.

<i>Sacrilegium duorum Lithuanorum punitur.</i>	129
<i>Nical. Sarlejus.</i>	149
<i>Sbigneus Crivoulli frater ab hoc occidi iussus.</i>	54
<i>Scarabicus legatus amulum in thesaurum Cæsaris projicit.</i>	52
<i>Scarbimirus Palat. Cracov. excæcatur.</i>	55
<i>Scerpisii vrbes quædam oppignorantur Lagelloni.</i>	132
<i>Secochi Palat. Cracov. res gestæ.</i>	46
<i>superbia 47. exilium.</i>	48
<i>Seditio sub Crispo. 66. sub Castimiro. 70. sub Prædico 85. sub Lesco Nigro 88. sub Lothico 101. sub Ludov. Vngaro.</i>	118
<i>sub Sigism. I.</i>	191
<i>Seditio Lithuanorum.</i>	191
<i>Serperientes seditiosi comperuntur.</i>	159
<i>Nicol.</i>	148

R E R V M.

<i>Nicol. Sienavius.</i>	191
<i>Iacob. Siemienius à Rege infestatur.</i>	151
<i>Sigismundus I. Rex creatur. 174. bellum ejus Moschicum. 175. alterum. 178. iter ad Maximil. I. Cæsar. 181. bellum Prusicum. 183. Muldavicæ Victoriæ. 191. mors. 194. Virtus corporis & animi.</i>	194
<i>Sigismundus Augustus succedit patri. 196. matrimonium ini cum Radziwillia. ibid. laborat hinc invidia. 197. periclitatur Regiomonti. 201. ducit Catharinam Austriacam. 201. moritur. 215</i>	215
<i>Sigismundus Marchio ambit Regnum Polon.</i>	121
<i>Silesia divisâ à Poloniæ regno.</i>	65
<i>Silesia quibus modis Bohemis cesserit.</i>	103
<i>Silesii discordes.</i>	85. 95.
<i>Skirgello Lithuanicæ præfectus.</i>	125
<i>rejectus Cruciferis se jungit.</i>	126
<i>Smolenscum obsidetur à Muscho & proditione capitur.</i>	179
<i>Soles duo conspecti.</i>	160
<i>Solimanni Victoria ad Nobacum.</i>	288
<i>Stanislaus vir sanctus Regem castigat.</i>	43
<i>suscitat miraculose Petricum mortuum.</i>	43
<i>occiditur à Boleslao Audace. ibid.</i>	
<i>Stanislaus Vistempus cum Turca duello congreditur.</i>	213
<i>Stratagemæ Premisli.</i>	9
<i>Strussii fratres percunt gloriose.</i>	170
<i>Suentopelcus Pomerania à regno Poloniæ avellit. 79</i>	79
<i>Floriani Szarii vulnus & dicitur ad Lothicum Regem.</i>	108

T.

<i>Iohan. Tarnovius Castell. Cracov. 197. 199. contra Turcas mittitur. 186. Victoria præclara potitur de Muldavis & præmio raro.</i>	180
<i>Tartari</i>	180

INDEX

Tartari qualis gens 78. eorum in Tauricam Chersonefium adventus, & inde in Ruffiam. 78. eorum irruptio sub Pudico multiplex. 81. saccos novem auribus Christianorum implent. 81	
Eorum irruptio sub Lefco Nigro. 91	
Virginti millia Virginum abducunt. ibid.	
aquas inficiunt. ibid. irruptio alia sub Vladislao. 111. 139. sub Ioh. Alberto. 161. de iis sub Alexandro victoria insignis. 172	
Ioh. Tencinus. 139. Palat. Sandomir. leges novas defendit. 199	
Trepka secretorum inter tormenta tenax. 179	
Tributum extraordinarium. 80	
Tributa nimia sub Mieciflao fene. 67	
Turca vincuntur. 141. vincunt ad Varnam 145. gelu puniuntur divinitus. 165	
Budam occupant fraude. 192	
Turcarum quorundam duella cum Polonis. 212. 213	
V.	
V Alachia inter Turcas & Polonos vacillat. 162	
Palachi crudelitatem Principis non averfantur. 212	
Palachicum bellum sub Ioh. Alberto. 162	
sub Sigifm. I. 177	
Palachorum dolus 113. 164. irruptio graviffima. 165. alia sub Alexandro. 169	
Varnensis clades Vngarorum. 144	
Venceflai duo Poloniae Reges. 96. 98	
Vendat, virgo mafcula, procum refpuit. 7	
feipfam in Viftulam precipit. ar. 8	
Veringus Conful. Cracov. excipit quatuor Reges 114	
Vicinus malus quanta calamitas. 108	
Vienna obfiffa à Turcis. 158	
Vitoldus feditiones movet. 125	
regnum ambit & prope accipit. 131. 134	
Vladis-	

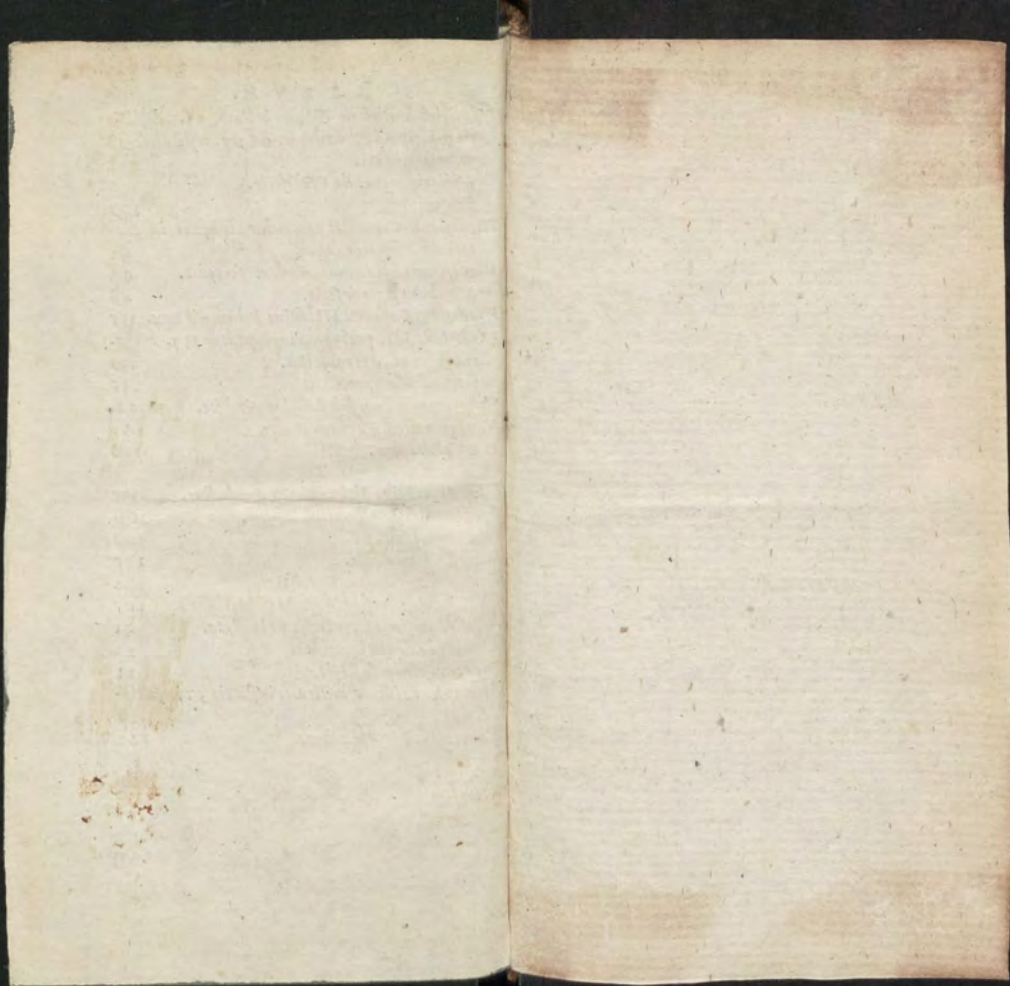
R E R V M.

Vladislai Lothici in Silefios bellum. 95. deleftio de principatu & exilium. 96. 97. refitutio. 98	
Oratio ad fuos. 104	
Victoria ingens de Cruciferis. 108	
Encomium. 109	
Vladiflaus Crivovfti fuffeffor iniquus in fratres 60. fugatur regno. 62	
Vladiflaus Hermannus Audaci fuffedit. 44	
Secochum ægre defert. 48	
Vladiflaus Cafimiri III. filius Bohemorum Rex. 155	
Vladiflaus III. puer regno inauguratur 137. Vngaricæ regnum, ægre fufcipit. 139	
perit ad Varnam. 145	
Vngaricum bellum sub Boleflao Audace. 38. 40.	
Vngarorum ad Varnam clades. 145	
ad Mohacum. 188	

Z.

Z Abrezimius Lithuanie Marefchallus. 175	
Zamofoiana familia infigne. 109	
Ioh. Zamofocius. 109	
Stanifl. Zamofocius. 104	
Zaremha perfequitur Cruciferos. 285	
Ioh. Zborovii fortitudo in Mofchos. 205	
Nicol. Zembocci uxor cafitate laudata. 41	
Zimomiflus quietis amans. 22	
caecum filium fufcipit. 23	
Ziemovitus ordines militares inftituit, vir fortiffimus. 20	
Ziemovitus Mafovie dux. 122	

F I N I S.

*Hist. Polon.
a. general.*

